

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ” ใช้รูปแบบ การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษารูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และ การจัดการชุมชนตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถ ประโยชน์ หลักศีล หลักอวาสสัปปายะ และ หลักสังคหวัตถุ มาบูรณาการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน ดังนี้ ดังนี้ ๑) กลุ่มพระนักพัฒนา จำนวน ๗ รูป ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน ๕ คน ๓) ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ จำนวน ๕ คน และ ๔) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชน จำนวน ๑๒ คน โดยหลักเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้ การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาถึง การได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๓ รูป/คน ดังต่อไปนี้ ๑) กลุ่มพระนักพัฒนา ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน ๓) ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ และ ๔) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการศึกษา ดังนี้

๔.๑ การจัดการชุมชน

๔.๑.๑ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อ ๑ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี

จากผลการวิเคราะห์ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพชุมชนจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๒๙ รูป/คน ดังนี้ ๑) กลุ่มพระนักพัฒนา จำนวน ๗ รูป ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน ๕ คน ๓) ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ จำนวน ๕ คน และ ๔) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชน จำนวน ๑๒ คน

จากประเด็นคำถามที่ว่า “สภาพการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี เป็นอย่างไร”

การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่คณะ องค์กร หน่วยงานต่างๆ มีสาระ มีองค์ประกอบ และคุณลักษณะสำคัญที่จะมาช่วย จัดการชุมชน ในประเด็นปัญหาต่างๆ ในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและสอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน เกี่ยวกับการนำเอาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ร่วมกันในการนำเสนอปัญหา หาวิธีแก้โดยชุมชนเอง เกี่ยวกับ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ถ้าทุกคนร่วมมือร่วมใจชุมชนก็จะยั่งยืน

การจัดการชุมชนใน ๔ ประเด็นคือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในการจัดการชุมชน การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีสุขอนามัยและคุณภาพชีวิตที่ดีมี การเพิ่ม ศักยภาพชุมชนด้าน ผลผลิต และการใช้หรือจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด รู้จักถนอมในการใช้ให้ยาวนานจนถึงคนรุ่นหลัง การนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เพื่อให้มีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดี โดยไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมนั้นดี อยู่ประสิทธิภาพลง หรือกระทบกระเทือนต่อคนรุ่นหลัง โดยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ให้ราษฎรมีส่วนร่วมรักษาผืนป่าในท้องถิ่นของตน ทั้งการปลูกป่าเพิ่มเติม การบำรุงรักษาและการป้องกันการลักลอบตัดทำลาย รักษาแหล่งน้ำ และอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ พบว่า วิถีชีวิตของคนในชุมชนอยู่บนรากฐานของพระพุทธศาสนา ได้รับการสืบทอดการพึ่งพาช่วยเหลือกันของเพื่อนบ้านเรือนเคียง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่โบราณกาล จะเห็นว่าในแต่ละหมู่บ้านมีการประชุมกันทุกเดือนของสมาชิกในหมู่บ้าน ซึ่งทุกคนก็เคารพกฎกติกา และรัฐธรรมนูญปฏิบัติจะมีการส่งตัวแทนแต่ละบ้านเข้าร่วมประชุม เพื่อปรึกษาหารือกัน จุดเด่นจะอยู่ที่หมู่บ้านไหนเข้มแข็งผู้ใหญ่บ้านขยัน ก็พยายามสรรหอะไรแปลก ๆ มาแนะนำคนในหมู่บ้าน หรือไม่ก็ปรึกษาหารือ ฝนจะตก ปริมาณน้ำจะมากน้อยอย่างไร ส่งผลกระทบต่อเกษตรหรือไม่อย่างไร บ้านไหนมีปัญหาอะไรก็จะมาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการกระจายอำนาจไปยังประชาชน การรวมตัวของกลุ่ม/ชุมชน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในขอบเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตั้งแต่ระดับพื้นฐานคือหมู่บ้านหรือชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ที่มารวมกันเพื่อแก้ไขปัญหาเดียวกัน เช่น ชุมชนลุ่มน้ำ ชุมชนวัฒนธรรม ชุมชนเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น^๑ ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของ แต่ละชุมชน มีความเกี่ยวพันกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทร ความ

^๑สัมภาษณ์ นางเบญจวรรณ เปรมประยูร, นายกเทศบาลเมืองกาญจนบุรี, ๙ เมษายน ๒๕๕๗.

ผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นเครื่องดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน หรือชุมชน ที่มีการรวมกันของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันทั้งความสัมพันธ์ใน เชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นหน่วยพื้นฐานของการพึ่งพาและการจัดการตนเอง^๒ มีการเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ขบวนการขับเคลื่อนทางสังคม และหน่วยจิตวิทยาวัฒนธรรมอันเป็นคุณค่าที่บ่งบอกถึงความเป็น ตัวตนของชุมชนโดยเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ สิทธิ และอำนาจในการจัดการ ที่เกี่ยวข้องถึงการพัฒนา ท้องถิ่น การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ ชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้นในทุกๆด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวะการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ หรือช่วยตนเองได้ ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการ ของตนเองและส่วนรวม^๓ ถ้าหากชุมชนเข้มแข็งและสามารถรวมตัวกันได้ มีระบบการเงิน มีสวัสดิการ ชุมชน มีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือเป็นที่เล็งในการให้ความรู้เสริมเพิ่มเติมตามที่ชุมชนต้องการ หรือให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความก้าวหน้าด้วยการที่ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนส่วน ใหญ่เป็นเกษตรกร สภาพความเป็นอยู่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่ง คนในชุมชนต้องร่วมกันดูแลรักษาต่อไป^๔ การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนจะต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเช่น การ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนาอารามที่เป็นแหล่งรวมจิตใจของผู้คน ในสังคมต่างจังหวัดเช่นนี้ วัด เป็นแหล่งรวมผู้คน ให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและง่ายต่อการจัดการชุมชน สมัยก่อนบางครั้งยังใช้วัด เป็นแหล่งจัดกิจกรรมต่างๆ แม้กระทั่งปัจจุบันเองก็เช่นกัน ดังนั้น การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ เป็นการจัดการชุมชนโดยนำหลักธรรมเป็นเกณฑ์บ่งชี้^๕ เช่น การมีกิจกรรมร่วมกันของชุมชนเป็นการ ร่วมกันประชุมปรึกษาหารือกันในการร่วมกันทำมาหากิน ประกอบอาชีพอย่างพร้อมเพรียงกัน จะเห็น ว่าคนไหนที่มีความรู้ความสามารถได้รับการยอมรับกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น แพทย์ประจำตำบล ผู้ เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ที่เป็นที่เคารพสักการะ หรืออาชีพบางอาชีพที่เป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน สามารถเป็นแกนนำชุมชนในการที่จะส่งเสริมอาชีพที่เป็นจุดเด่นและ สร้างเป็นจุดขายของแต่ละหมู่บ้าน การเคารพกันการให้เกียรติกันของคนที่มีความรู้ความสามารถ

^๒ สัมภาษณ์ นายวิชัย ล้อศิริ , อดีตนายกเทศมนตรีท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๑๐ เมษายน ๒๕๕๗.

^๓ สัมภาษณ์ นายพิศิษฐ์ ยินดีวี, ผู้ประสานงานเครือข่ายที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ด้านสังคม จังหวัดกาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^๔ สัมภาษณ์ นางทิวพร ศรีวรกุล , ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติท่ามะขามจังหวัดกาญจนบุรี , ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^๕ สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกา, เลขานายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

เฉพาะด้าน การที่ชุมชนรวมตัวกันสามารถส่งเสริมให้มีกิจกรรมการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ป่า ต้นน้ำลำธาร^๖

ดังนั้น ชุมชนท้องถิ่นจะพัฒนาได้หรือไม่ และ จะดำเนินไปในทิศทางใด จึงต้องมีองค์ประกอบของแนวคิดพื้นฐานหลักการ จัดการ ชุมชน และการ จัดการ พัฒนาชุมชน รวมทั้งการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมสำคัญของ การจัดการ ชุมชนท้องถิ่นที่จะสามารถทำงานกับประชาชนได้อย่างถูกต้อง ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน มีดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจวางแผนงาน การปฏิบัติการและร่วมบำรุงรักษา

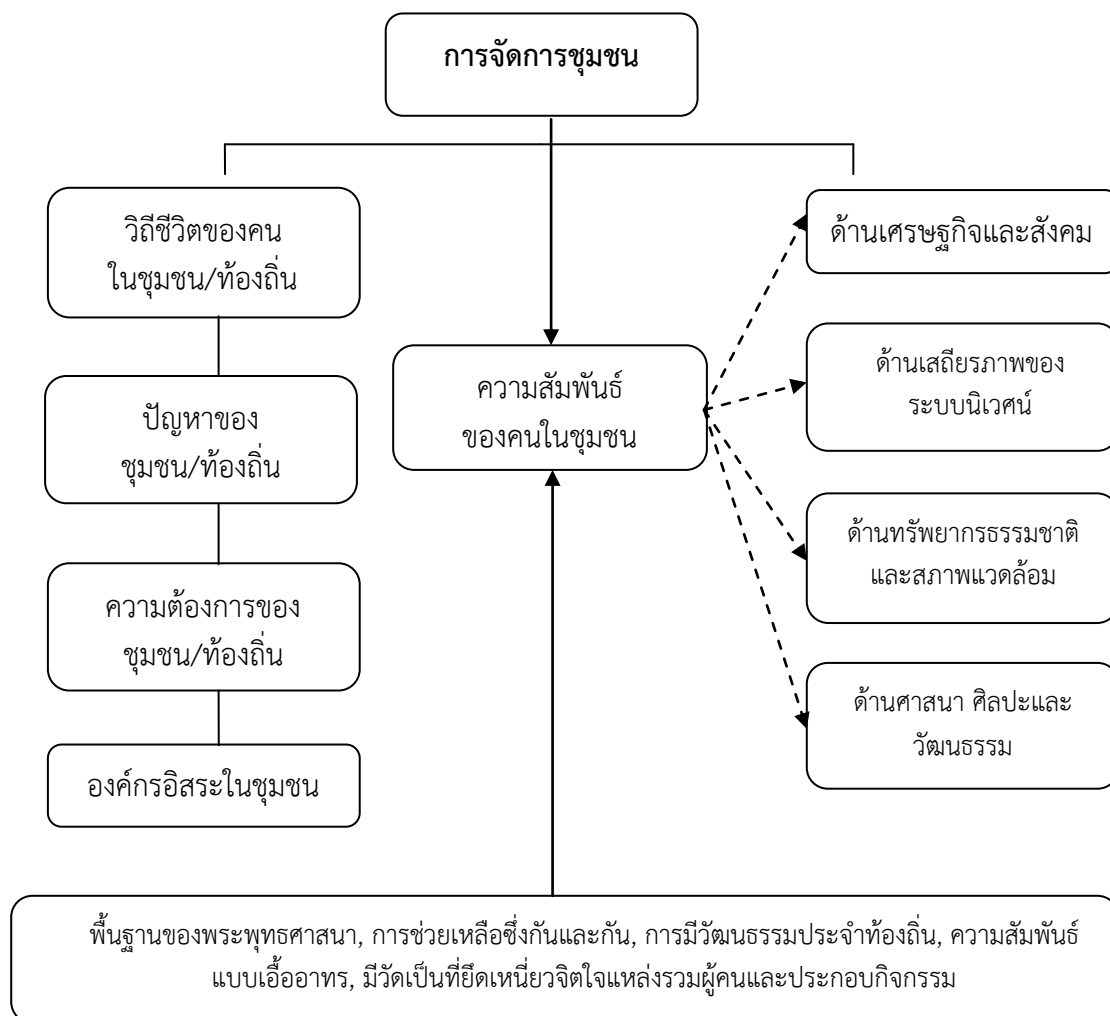
๒. การช่วยเหลือตนเอง เป็นแนวทางในการ จัดการ พัฒนาที่เป็นหลักสำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยมีรัฐคอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน ตามโอกาสและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

๓. การจัดการกับ ความคิดริเริ่มของประชาชนในการทำงานกับ ชุมชนต้องยึดหลักการที่ว่า ความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้วิธีแห่งประชาธิปไตย และหาโอกาสกระตุ้นให้การศึกษา ให้ประชาชนเกิดความคิด และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้าน ตำบล

๔. ความต้องการของชุมชน ต้องให้ประชาชน และองค์กรประชาชนคิดและตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่นเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่างงานเป็นของประชาชน และจะช่วยกันดูแลรักษาต่อไป

๕. การศึกษา ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละชุมชน ถือเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น การให้การศึกษา ต้องให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องกันไป

^๖สัมภาษณ์ นายสรพรเพชญ ศลิษฐ์อรธรกร , ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี , ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗.

แผนภูมิที่ ๔.๑ การจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี

ในส่วนประกอบทางด้านสังคมของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นจะต้องวางอยู่บนรากฐานของ
ความยุติธรรม และความเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว การเข้าถึงทรัพยากรและ
โอกาสของคนในสังคมจะต้องมีความเท่าเทียมกัน^๗ สิทธิมนุษยชนและผลประโยชน์อื่นๆ เช่น อาหาร
สาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัยและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความเป็นธรรมในสังคมนี้นั้นยยะถึง
โอกาสที่เท่าเทียมกันของประชาชนทุกคนในด้านการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างผลิตภาพ
ให้แก่สังคม สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เป้าหมายทางสังคมทั้งด้านของความหลากหลายทางวัฒนธรรม
ความเป็นธรรมในสังคม ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ และการมีส่วนร่วมของประชาชนประสบ

^๗ สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทร รัตนสุวรรณชัย, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมรัง จ.กาญจนบุรี, ๒๓
เมษายน ๒๕๕๗.

ความสำเร็จ^๙ ในส่วนประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การรักษาไว้ซึ่งทุนธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา แร่ธาตุอันเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่ควรจะต้องดำรงอยู่ที่ทำให้ส่วนประกอบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ความมีเสถียรภาพของระบบนิเวศของโลกจะไม่ถูกกระทบกระเทือน^๙

มีการส่งเสริมให้ ประชาชน ผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุม เป็นการยอมรับ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และชุมชนเข้มแข็ง ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความมั่นคงช่วยเหลือท้องถิ่นตนเองได้อย่างยั่งยืน เพื่อส่งเสริมการปกครองตามรัฐธรรมนูญการปกครองปี ๒๕๕๐^{๑๐} ที่เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเอง ลดภาระหน่วยงานภาครัฐทั้งแนวทางการศึกษาของท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมในชุมชนศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม^{๑๑} เมื่อมีการรวมกลุ่มกันก็เพื่อคัดเลือกผู้นำให้กับชุมชน ผู้นำควรเป็นคนดี เป็นที่เคารพและศรัทธาของคนในชุมชน โดยร่วมกันกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้ได้คณะกรรมการที่เป็นคนดี ปราชญ์ชุมชน หรือคนที่เป็นแบบอย่างให้กับชุมชน^{๑๒} การประชุมกันบ่อยๆ ก็เป็นการดี เพราะจะได้รู้ความคืบหน้าของแต่ละชุมชน หรือสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้บ้าง^{๑๓}

ประเด็น สำคัญทำให้สามารถรู้ถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จุดมุ่งหมายของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้นำชุมชนก็เข้าใจกระบวนการทำงาน ในการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมชุมชน ทำให้มีการวางแผน นโยบายร่วมกันอย่างมีเหตุผลมีหลักการวิธีการที่ดีมีความยุติธรรม มีการวางแผนพัฒนา มีการส่งเสริมความรู้ให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหา ในเรื่อง เศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สุขภาพและสวัสดิการชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และ งบประมาณที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้

ส่งเสริมการการตัดสินใจ โดยให้ความสำคัญกับชุมชนในการเข้าร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน และการยอมรับมติ เกี่ยวกับการวางแผน กำหนดนโยบาย โครงการ กิจกรรม อย่าง

^๙สัมภาษณ์ นายสมเดช สุวรรณฉวี , รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี , ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๐}สัมภาษณ์ พระมหาบุญรอดเมธี มหาวีโร , วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จ.กาญจนบุรี เลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระครูศรีกิตติสุนทร, เจ้าคณะอำเภอศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๒}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๓}สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง , ประธานคณะกรรมการ สภาพพัฒนาการเมือง , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๔}สัมภาษณ์ นายวิเชียร สมคิด, สมาชิก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

พร้อมเพรียงและได้รับรู้พร้อม ๆ กัน^{๑๔} เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไปอย่างพร้อมเพรียงกัน การประชุม การพูดคุย การสนทนา การเข้าประชุมต้องเข้าและออกกันอย่างพร้อมเพรียงหรือทำกิจที่พึงทำ^{๑๕} เป็นการเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน ทำให้สามารถรู้ถึงการดำเนินงาน จุดมุ่งหมาย แผนนโยบาย แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของชุมชนร่วมกัน ทำให้ชุมชนเกิดความเป็นเอกภาพ ลดปัญหาความไม่เสมอภาคในการปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นประสบความสำเร็จได้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญการปกครอง ๒๕๕๐ ที่ต้องการกระจายอำนาจและเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กระจายอำนาจโดยให้ประชาชนได้ร่วมในการออกสิทธิ มีเสียงเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนของตนเอง เป็นนโยบายทางการบริหารหรือการบัญญัติกฎหมายระเบียบต่าง ๆ จะต้องศึกษาอย่างละเอียดถึงการจะเปลี่ยนแปลงหรือบัญญัติสิ่งใดออกมา ทำให้สามารถรู้ถึงความแตกต่างของบริบทแต่ละชุมชนทั้งความโดดเด่นทางวัฒนธรรม อาชีพ ความพร้อมที่อาจจะไม่เหมือนกัน จุดมุ่งหมายเพื่อรักษากฎเกณฑ์ในการร่วมดำเนินการร่วมกันในการแนวนโยบายของชุมชน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของแต่ละชุมชน และในชุมชน^{๑๖} การอยู่ร่วมกัน ชุมชน จะต้องเคารพและยอมรับกฎกติกาของสังคมในการอยู่ร่วมกัน และในการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาครัฐเพื่อให้ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นไปด้วยกัน และความคิดของประชาชนในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย

ในแต่ละท้องถิ่นจะมีผู้นำในหมู่บ้านหรือตำบล เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นักปราชญ์ผู้รู้ในท้องถิ่น เมื่อมีการให้คำแนะนำ หรือการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาให้กับท้องถิ่น^{๑๗} การพัฒนาท้องถิ่นยั่งยืนและชุมชนต้องเข้มแข็งนั้น การเสนอแนะของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นสิ่งอันควรฟัง การเคารพผู้รู้ในเรื่องต่างๆ การเคารพนับถือยอมรับหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าไปเป็นตัวตั้งตัวตีในการในการแก้ไขปัญหา หรือการประกอบกิจกรรมของชุมชนในเทศกาลต่าง ๆ^{๑๘} การเคารพกฎเกณฑ์ กฎระเบียบ หรือกติกา หรือผู้รู้ในองค์กรหรือในสังคมนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ควรให้การเคารพที่ควรเคารพในการร่วมกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน ต้องเชื่อมั่นผู้นำชุมชน ชุมชนไหนที่มี ปราชญ์ชุมชน ความสามารถและเป็นตัวอย่างที่สามารถนำพาชุมชนไปสู่ความยั่งยืนของคนในชุมชน ก็ควรยกย่องให้เป็นต้นแบบสำหรับ

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายสถาปนา ธรรมโมรา , ปลัด อบต.เขาโจด อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายสมเดช สุวรรณฉวี , รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิปัญญาคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายยงยุทธ เตชะแก้ว, กรรมการ เครือข่ายพัฒนาองค์กรชุมชน, ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภิรัตน์, เจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๗.

ชุมชนอื่นที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ^{๑๙} การอยู่ร่วมกันในชุมชน ทุกคนต้องเคารพกฎกติกาของชุมชน ถ้าทุกคนเคารพกฎเกณฑ์ กติกาของชุมชน ไม่จำเป็นต้องใช้กฎหมายควบคุมสังคมก็สงบสุขได้ โดยการใช้กฎการอยู่ร่วมกัน การให้การเคารพที่ควรเคารพในการร่วมกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน ต้องเชื่อมั่นผู้นำชุมชน ชุมชนไหนที่มี ปราชญ์ชุมชน ความสามารถและเป็นตัวอย่างที่สามารถนำพาชุมชนไปสู่ความยั่งยืนของคนในชุมชน ประชาชนในชุมชน ต่าง ๆ ทุกคนมีสิทธิเสนอ รับฟัง แสดงความคิดเห็น^{๒๐} ประสานงาน และส่งเสริมชุมชนให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ไม่ควรมีอคติกับบุคคลเหล่านั้น^{๒๑} ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เพราะความเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ผู้หญิงก็เป็นผู้นำได้ชุมชนถ้าเขามีความรู้ความสามารถในการนำพาชุมชนไปสู่การพัฒนา อย่าไปกีดกัน เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน^{๒๒} ชุมชนทุกชุมชนควรได้รับการแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐเช่นเดียวกันทุกท้องถิ่น^{๒๓} มีการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันของคนในชุมชน การยอมรับกฎเกณฑ์จากการลงประชามติหรือการทำประชาคมของชุมชนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของชุมชนนั้นๆ และสตรีก็ได้รับการยกย่องเช่นกัน มีสิทธิมีเสียงในการเสนอแนะหรือร่วมออกกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

มีการบำรุงรักษา ปุชนียสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนให้ความสำคัญกับชุมชนต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งจะมีปุชนียสถาน เช่น วัดวาอาราม ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชน ทุกคนใน ชุมชน ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชนเหล่านั้น เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์ในการจัดการชุมชน^{๒๔} ซึ่งเป็นสิ่งที่ผ่านมาเพราะอดีตได้สร้างสิ่งดีในวันนั้นเพราะวันนั้นเป็นสิ่งที่ควรจดจำไม่ว่าจะเป็นในด้านปุชนียสถาน ปุชนียวัตถุ และตลอดจนอนุสาวรีย์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาเพื่อเป็นอนุสรณ์เป็นแบบอย่างให้เยาวชนได้เห็นคุณค่าของ บรรพบุรุษและเกิดความศรัทธาชุมชนของตนเอง ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่าง

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระมหาบุญรอด มหาวีโร, วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี เลขาธิการเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ วิเศษสิงห์, ผอ บ้านสระลุมพุก ที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ.สตร.พ.ตำบลบ้านสระลุมพุก จังหวัดกาญจนบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกาญจโนภาส, รองเจ้าคณะอำเภอดำรงฯ, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางรัชณี ธงไชย, ผู้อำนวยการโรงเรียน, ครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จ.กาญจนบุรี, ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายขวัญชัย จรัสตระกูล, ผู้อำนวยการโรงเรียน เกียรติวัณเวคิน ๒ (วัดปลักเขว้า) จ.กาญจนบุรี, ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายปิยะ พวงสำลี, ผู้ประสานงานฝ่ายประเมินบูรณาการสุขภาวะตำบล จ.กาญจนบุรี, ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

ยั่งยืน^{๒๕} การอนุรักษ์ศิลปะสถานที่เป็นแหล่งโบราณในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างจุดขายให้กับท้องถิ่น^{๒๖}

การส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสำนึกหวงแหน โบราณวัตถุ ปูนียสถาน เช่น วัดวาอาราม ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชน ทุกคนใน ชุมชน ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชน เหล่านั้น เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์ในการ จัดการชุมชน ให้เป็นจุดเด่นของชุมชน ซึ่งสามารถ ส่งเสริมเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะแต่ละชุมชนมีการอนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนกับวัด ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของ ประชาชนทั่วไปในชุมชน^{๒๗} เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีของเยาวชนและ คนในชุมชนร่วมกัน วัดเป็นที่พึ่งของคนในชุมชน ^{๒๘} วัดสามารถแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้ วัดมีส่วนใน การส่งเสริมเด็กด้อยโอกาสทางการเรียนรู้ในชุมชน โดยการบวชศึกษาหลักคำสอนทางธรรมพร้อมกับ ศึกษาเล่าเรียนทางโลก สามารถเป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เช่น การจัดงานวัน เด็ก จึงควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากชุมชน ^{๒๙} เช่น การมีกิจกรรมร่วมกันทำความสะอาดวัดทุก สัปดาห์ เป็นต้น เป็นการให้ความเคารพกันในชุมชน ศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์สามารถสร้างจุดขายและ ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้เช่นกัน^{๓๐}

การส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการเคารพความอาวุโสของคนในท้องถิ่นหรือการยอมรับคน ที่มีความรู้ความสามารถ ปรชาญชุมชน หรือการร่วมกันส่งเสริมพระพุทธศาสนา กิจกรรมประเพณี ต่าง ๆ ของชุมชน ให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนกับวัด ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของ ประชาชนทั่วไปในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีของเยาวชนและคน ในชุมชนร่วมกัน วัดเป็นที่พึ่งของคนในชุมชน

กลุ่มชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย องค์การบริหารส่วนตำบลราง หวาย, องค์การบริหารส่วนตำบลอุโลกสีห์หมื่น, เทศบาลตำบลท่าเรือพระแท่น และองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองไผ่ จังหวัดกาญจนบุรีจึงจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ดังนี้

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายสมเดช สุวรรณฉวี, รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายชูศักดิ์ ศรีสุขจร, นายกอบต.หนองไผ่ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูกาญจนสิรินธร, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางศิริมา เจริญศรี , ที่ปรึกษาภาคประชาชน ด้านสังคมจังหวัดกาญจนบุรี วิทยาลัย อาชีวศึกษากาญจนบุรี, ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายสรเทพชัย ศลิษฐ์อรธกร ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง , ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

จากการสัมภาษณ์พบว่า ชุมชนมีการประชุม เพื่อสรรหาคณะกรรมการ ที่เป็นคนมีเมตตา ยกย่องเข้ามาดูแลหรือเป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชน กิจกรรมแต่ละด้านในชุมชน เช่น การจัดหา แหล่งเรียนรู้ หรือการศึกษาในท้องถิ่นมีคณะกรรมการ ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น หรือแต่ละหมู่บ้านก็ให้มาประชุมอย่างพร้อมเพรียง ให้ทุกคนได้ใช้สิทธิและออกเสียง และร่วม รับผิดชอบร่วมกันในการลงมติที่ส่งผลต่อชุมชน/ท้องถิ่นของตนเอง^{๓๑} เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการ ชุมชน และหาข้อยุติต่างๆ ของชุมชน ทุกคนต้องเคารพ กฎกติกาของชุมชน^{๓๒} เช่น ปัจจุบันมีธรรมนูญ ชุมชน ซึ่งเป็นข้อบัญญัติที่ทุกคนร่วมกันออกความคิดเห็นและเสนอแนะให้โอกาสทุกคนในชุมชนได้แสดง ความคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการเรียนรู้ในชุมชน ร่วมในการประเมินผลงาน กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันว่าผ่านไม่ผ่าน หรือต้องแก้ไข ประการใด จะได้ช่วยๆ กัน

คนที่มีความรู้ในชุมชนเข้าร่วมจัดกลุ่มกิจกรรมเพื่อชุมชน รู้จักการแบ่งปันกัน^{๓๓} เช่น เรื่อง ภาษา อาชีพที่เป็นจุดเด่นจุดขายของชุมชนมีการยกย่องคนดี คนเก่ง ในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่าง หรือ คนที่มีความรู้ในชุมชนในแต่ละสายอาชีพ เพื่อให้คำ แนะนำต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาการศึกษา ปากท้อง ประชาชนในชุมชนให้โอกาสทุกคนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การเรียนรู้ในชุมชน^{๓๔} ร่วมในการประเมินผลงาน กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันว่าผ่านไม่ผ่าน หรือต้องแก้ไข ประการใด จะได้ช่วยๆ กัน คนที่มีความรู้ในชุมชนเข้าร่วมจัดกลุ่มกิจกรรมเพื่อชุมชน รู้จักการแบ่งปันกัน เช่น เรื่องภาษา อาชีพที่เป็นจุดเด่นจุดขายของชุมชนยกย่องคนดี คนเก่ง ในชุมชน^{๓๕} เพื่อเป็นแบบอย่าง หรือคนที่มีความรู้ในชุมชนในแต่ละสายอาชีพ เพื่อให้คำ แนะนำต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาการศึกษาให้ ชุมชนมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น และร่วมกันรับผิดชอบติดตามประเมินในสิ่งที่ได้ร่วมกันคิดร่วมกันทำ และ ร่วมกันรับคุณและโทษในสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้น^{๓๖} ให้ ลูกหลานได้มาร่วมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการแก้ปัญหา และช่วยกันรักษาประโยชน์ของชุมชนและ ท้องถิ่น^{๓๗} ทั้งในด้านสวัสดิการชุมชน สุขภาพพ่อแม่แม่เฒ่า เศรษฐกิจชุมชน และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

^{๓๑}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย จรัสตระกูล , ผู้อำนวยการโรงเรียน เกียรติวัธน์เวทิน ๒ (วัดปลักเขว้า) จ.กาญจนบุรี, ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๓๒}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกถาญาณคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๓๓}สัมภาษณ์ พระครูศรีกิตติสุนทร , **เจ้าคณะอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี** , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๓๔}สัมภาษณ์ นายวิเชียร สมคิด, สมาชิก อบต.หนองสาหร่ายกาญจนบุรี., ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๓๕}สัมภาษณ์ นายปิยะ พวงสำลี, ผู้ประสานงานฝ่ายประเมินบูรณาการสุขภาวะตำบล จ.กาญจนบุรี , ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๓๖}สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ วิเศษสิงห์, ผอ. บ้านสระลุมพุก ที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ.สต.รพ.ตำบล บ้านสระลุมพุก จ.กาญจนบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๓๗}สัมภาษณ์ พระมหาธวัชชัย กุลยาโณ, เจ้าคณะอำเภอนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

สนับสนุนการดำรงชีวิตตามวิถีพอเพียง และพัฒนาให้ชุมชนน่าอยู่ ยกระดับชีวิตให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยให้กับชุมชนขยายผลองค์ความรู้การพึ่งพาตนเองตามวิถีพอเพียง^{๓๘} โดยพัฒนาศูนย์เรียนรู้วิถีพอเพียงให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ ตลอดจนส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองด้านพลังงาน โดยร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาพลังงานทดแทนที่ใช้งานได้จริงตามความเหมาะสมของทรัพยากรท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่^{๓๙} ต่อไป

วัฒนธรรมที่เป็นของแต่ละท้องถิ่น/ชุมชน เอกลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นของท้องถิ่น เพื่อดำรงคงไว้ให้ลูกหลานและส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะ เป็นวัฒนธรรมที่ท้องถิ่นอื่นไม่มี ลูกหลานต้องเรียนรู้คนเฒ่าคนแก่ แต่ละชุมชนควรเสาะหาบุคคลเหล่านี้เพื่ออนุรักษ์ไว้ให้วัฒนธรรมยังคงอยู่^{๔๐} และร่วมกันอนุรักษ์ผู้รู้ ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน ให้เกียรติผู้สูงอายุ ท่านไหนที่มีความรู้ความสามารถยกให้เป็นครูบาอาจารย์ ให้ลูกหลานรู้จักการเคารพผู้สูงวัยการเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน การทำแผนแม่บทชุมชนที่ทำให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันในตำบล เช่น การพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้^{๔๑} การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพัฒนาเด็กเยาวชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมรำเหย่ย^{๔๒} การสร้างนิสัยการออมบนฐานของความพอเพียง และการส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมในตำบล โดยกระบวนการค้นหาและการยกย่องคนดีในตำบล ชุมชน และหมู่บ้าน^{๔๓} และเรื่องของการพัฒนากองทุนชุมชนโดยมีการตั้งสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งเป็นสถาบันการเงินของท้องถิ่นที่สามารถ เชื่อมโยงคนในตำบล และเงินกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านทั้งตำบลมาบริหารจัดการ เพื่อนำดอกผลที่ได้มาเป็นกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน^{๔๔} และให้เพื่อเป็นกองทุนการพัฒนาด้านอื่นๆ เป็นพื้นที่เรียนรู้เรื่องการพัฒนากระบวนการเงินฐานรากที่มีการเชื่อมโยงให้เกิดเครือข่ายระดับตำบลและเกิดการรวมเงินทุนของตำบลเข้าด้วยกัน และการรวมพลังของคนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นแรงพลังช่วยกัน

^{๓๘}สัมภาษณ์ นางศิริมา เจริญศรี , ที่ปรึกษาภาคประชาชน ด้านสังคม จังหวัดกาญจนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี, ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๓๙}สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง , ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๔๐}สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท , กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๔๑}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๔๒}สัมภาษณ์ นายวิเชียร สมคิด, สมาชิก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๔๓}สัมภาษณ์ นายชูศักดิ์ ศรีสุขจร, นายกอบต.หนองไผ่ จ.กาญจนบุรี, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๔๔}สัมภาษณ์ นายวีรวุฒิ สุนทรมาน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

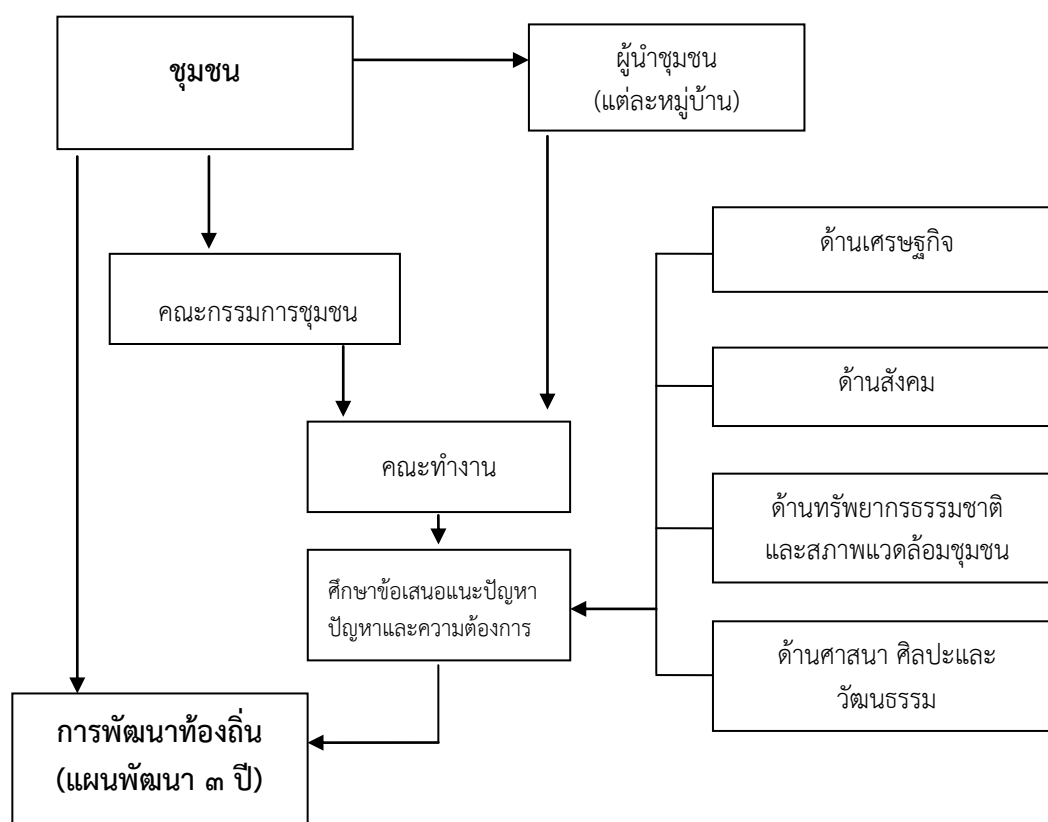
ขับเคลื่อนงานพัฒนา เกิดกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน รวมทั้งมีกระบวนการจัดทำวาระการ
พัฒนาของชุมชนท้องถิ่น^{๔๕}

สิ่งที่ไม่ได้คาดหมายเลยคือ สภาชุมชนสามารถดึงเอากลุ่มคนต่างๆ ในชุมชนเข้ามาร่วม
มือกันได้ เช่น สภาเยาวชนบางครั้งเราไม่มีทางรับรู้ถึงสิ่งที่เกิดในกรอบสี่เหลี่ยม หากคนในกรอบ
สี่เหลี่ยมไม่ออกมาบอกกล่าว เช่น พื้นที่ในโรงเรียน เมื่อก่อนเราไม่เคยรับรู้ถึงปัญหา งบประมาณพ่อแม่
เด็กๆ ยังขาดอะไร พอเราเชิญสภาเยาวชน เข้ามาร่วมพูดคุยในสภาผู้นำชุมชน มันทำให้เรารับรู้ปัญหา
ของพวกเขามากขึ้น เด็กนักเรียนก็ได้รับประโยชน์^{๔๖} ดังนั้นการพบปะหารือกันบ่อยๆ ยามที่ว่างจาก
การประกอบอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางร่วมกันว่าจะทำอะไรอย่างไรดีให้คนในชุมชนมีชีวิตที่ไม่ฝืดเคือง
ทำอย่างไรจะดึงหน่วยงานจากภายนอกชุมชนเข้ามาร่วมส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนได้ ทุก
คนต้องมาช่วยกันคิด ช่วยกันตัดสินใจ และหาแนวทางความเป็นไปได้^{๔๗}

^{๔๕}สัมภาษณ์ นายสถาปนา ธรรมโมรา , ปลัด อบต.เขาโจด อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน
๒๕๕๗.

^{๔๖}สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท , กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี , ๒๖
เมษายน ๒๕๕๗.

^{๔๗}สัมภาษณ์ นายชนะ สุขพรหม, อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่าย, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

แผนภูมิที่ ๔.๒ แสดงแนวทางการจัดการชุมชน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนมีโอกาสนเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนและการดำเนินการตามโครงการแต่การตัดสินใจยังเป็นของส่วนราชการ มีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไรจะแก้ไขได้อย่างไรวิธีใดดีที่สุด และส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาด้านการศึกษา ความเป็นอยู่ศิลปะวัฒนธรรม^{๔๘} โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มการพิจารณาการตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันเป็นผลกระทบต่อตนเองและชุมชน โดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความคิดความรู้ความสามารถแรงงานสนับสนุนหรือจัดการทรัพยากรเช่นเงินทุนวัสดุในกิจกรรมการพัฒนาเพื่อลงความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษาของคนในชุมชน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและทุกคนในชุมชนยังชีพได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพา หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กร

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทร์รัตนสุวรรณชัย, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมรั้ง.กาญจนบุรี, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗

ปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม ถ้าแก้ปัญหาเองได้ทุกคนจะร่วมกันแก้ปัญหา ก่อนไว้ประเทศชาติแก้ปัญหาใหญ่ๆ ที่ชุมชนไม่สามารถแก้ไขได้หรือชุมชนต้องการความช่วยเหลือ

พร้อมเพรียงกันทำกิจ กรรมที่พึงทำ ทำให้สามารถรู้ถึงการดำเนินงาน จุดมุ่งหมายของการทำงาน แนวนโยบายของการทำงาน ระยะเวลา เพื่อนร่วมงาน ปัญหาและอุปสรรคของการทำงานให้เกิดความเป็นเอกภาพ ลดปัญหาการใช้อำนาจของผู้มีอิทธิพลในการจะกำหนดนโยบายต่างๆ รู้การจัดสรรงบประมาณในการทำงานซึ่งทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จได้^{๕๐} ชุมชนไม่ได้มีอำนาจจัดการแต่สิ่งที่ทำให้สมาชิกในชุมชนมองเห็นประโยชน์ เพราะมีการ ทำงานอย่างจริงจัง ชุมชนเสนอปัญหาและความต้องการไปยังสภา ชุมชน โดยมีตัวแทนของชุมชนแต่ละแห่งประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นรูปธรรม^{๕๑} เช่นกรณีชุมชนหนองสาหร่ายจากการพูดคุยกันเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทำให้คนในตำบลรวมตัวกันเป็นคณะทำงาน เรียกว่า **“คณะท้องถิ่น ท้องที่ ”** ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจาก หน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ นายก อบต./รองนายก/เลขา อบต. ตัวแทนจากท้องที่กระทรวงมหาดไทย) ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแกนนำชุมชน ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน /แพทย์ประจำตำบล/ อสม./ ตัวแทนกองทุนหมู่บ้าน/สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย /โรงเรียน/วัด คณะท้องถิ่น ท้องถิ่น คณะท้องถิ่น ท้องที่จะลงพื้นที่ร่วมกันในการประชุมสัญจรประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน เพื่อรับทราบสถานการณ์ความเคลื่อนไหวตำบล ปัญหา ความต้องการ และมีการแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวของ อบต. โดยมีการกำหนดปฏิทินการลงพื้นที่ที่ชัดเจนแน่นอนเป็นประจำทุกเดือน การกำหนดแผนปฏิทินการทำงานของชุมชนเอง เรียกว่า **“ปฏิทินชุมชน”** หากหน่วยงานใดอยากมาร่วมประชุมกับชาวบ้านก็สามารถมาร่วมได้ตามแผนปฏิทินชุมชน ที่ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดไว้ เป็นภาพสะท้อนวิธีการพัฒนาประการหนึ่งที่ใช้ชุมชนเป็นตัวตั้ง การแจ้งปฏิทินให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทราบถ้าหากจะลงพื้นที่ก็ลงพื้นที่ร่วมกันกับคณะท้องถิ่น ท้องที่ จึงเป็นการบูรณาการหน่วยงานที่ทำงานหนุนเสริมชุมชนร่วมกันลงพื้นที่^{๕๓} และหนุนเสริมชุมชนตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนทั้งทางด้าน การศึกษา ความรู้ งบประมาณ หรือ

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายชนะ สุขพรหม , อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายภักธารุช สายสะอาด, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอุโลกสีห์มื่น จ.กาญจนบุรี, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นางรัชณี ธงไชย , ผู้อำนวยการโรงเรียน ,ครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จ .กาญจนบุรี, ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกาญจโนภาส, รองเจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๗.

ทรัพยากรอื่นๆ แก่ชุมชนจึงเป็นการเสริมพลังระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในพื้นที่^{๕๔}

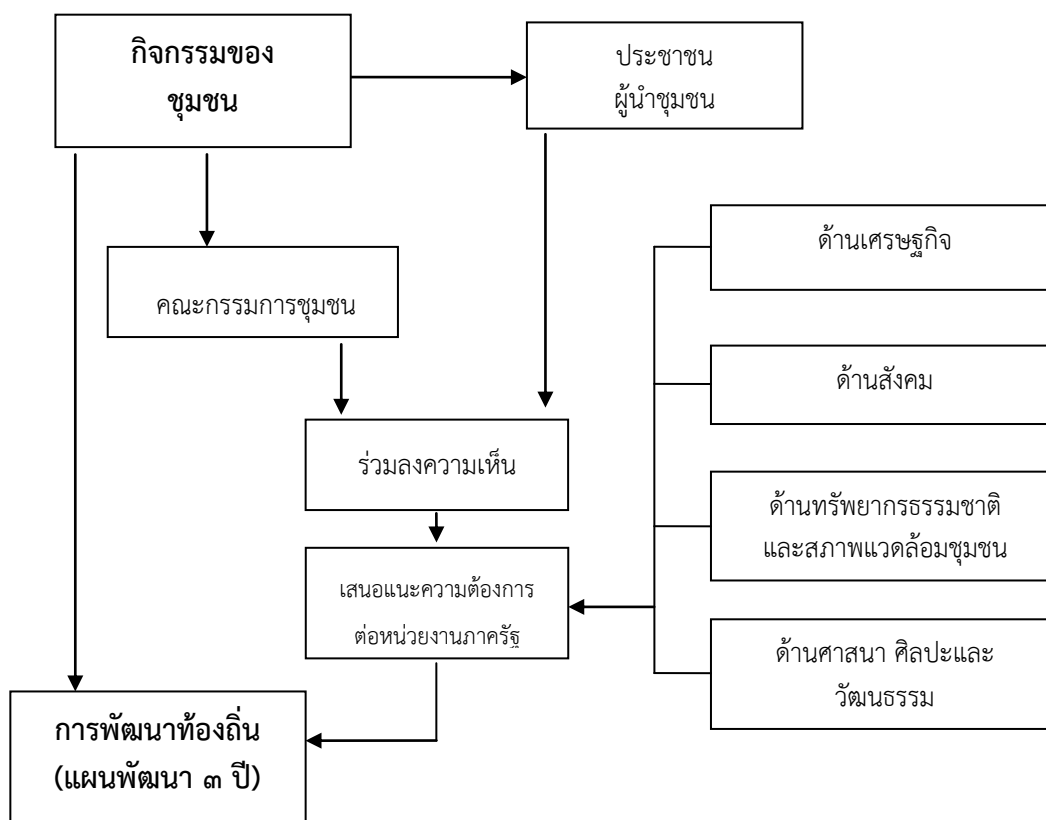
การจัดกิจกรรม ‘ลงแขกลงคลอง’ ลงคลองเพื่อเก็บวัชพืชหรือฟื้นฟูสภาพลำคลองให้ดีขึ้น ส่วนลงแขกนั้นเป็นสำนักร่วมของคนในชุมชนในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชนร่วมด้วยช่วยกันกระโดดน้ำลงคลอง ทิ้งถอนวัชพืช ดูแลมหายใจของพวกเขาเอง ระยะเริ่มแรกชาวบ้านจะมาช่วยกันลงแขกลงคลองในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันแม่ วันพ่อ^{๕๕} แต่ปัจจุบันกิจกรรมลงแขกลงคลองกลายเป็นสิ่งที่ทำกันเป็นประจำ ทุกวันเสาร์แรกของเดือนจะมีการรวมตัวกันของแกนนำหมู่บ้านมากกว่าหมู่บ้านไหนจะได้เวรลงคลองในเดือนอะไร แล้วเวียนไปเรื่อยๆ ตามที่ได้จับสลากไว้สมมติว่าเดือนนี้เป็นคิวของหมู่ ๑ แกนนำและชาวบ้าน หมู่ ๑ จะมาลงคลองอย่างพร้อมเพรียง แต่แกนนำหมู่ที่เหลือก็ต้องมาด้วย เมื่อแกนนำมา ชาวบ้านก็มาด้วย มันจึงทำให้การลงคลองกลายเป็นลงแขกและที่สำคัญ กลายมาเป็นกิจกรรมจิตอาสาไปโดยปริยาย^{๕๖}

กิจกรรมจิตอาสาอย่างการลงแขกยังนำพาชาวชุมชนไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จากเมื่อก่อนต่างคนต่างอยู่ พวกเขาต้องมาเจอกันโดยไม่ต้องนัดหมาย จึงเกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนในหมู่ชาวชุมชนค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมลงแขกไม่ได้ ใช้งบประมาณจาก อบต. แต่อย่างไร ก็สามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่ได้

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกัว เลขาธิการเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗

^{๕๕} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภิรัต, เจ้าคณะอำเภอดำรงวิทยะปาล, ๔ มีนาคม ๒๕๕๗.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายสมเดช สุวรรณฉวี, รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่นจ.กาญจนบุรี, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

แผนภูมิที่ ๔.๓ แสดงแนวทางการจัดกิจกรรมของชุมชน

การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับหรือตามธรรมนูญชุมชน ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ซึ่งนโยบายรัฐกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน รวมทั้งมีกระบวนการจัดทำวาระการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นเป็นข้อตกลงร่วมกันที่ชุมชนต้องปฏิบัติ^{๕๗} การดำเนินงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงมีลักษณะเป็นการเน้นการจัดการตนเอง โดยได้มีตามยุทธศาสตร์การพัฒนาอยู่ดีมีสุขและมีความร่วมมือกับท้องถิ่น และภาคีการพัฒนาหลายฝ่ายเป็นอย่างดี เช่น แนวทางของตำบลหนองสาหร่ายนี้มีความสอดคล้องกับแนวทางดำเนินการ และวิธีการเพื่อการปฏิรูปประเทศไทยที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นของคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ นั่นคือการมุ่งเน้นถึงการคืนอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น^{๕๘} โดยการสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีการจัดการตนเอง

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายสรรเพชญ ศลิษฐ์อรธกร ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทร์ รัตนสุวรรณชัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหุยมารักษ์.กาญจนบุรี, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗

จนสามารถจัดขบวนในการฟื้นฟูและบริหารจัดการทรัพยากร พื้นสถาบันและองค์กร ในชุมชนท้องถิ่น อย่างครอบคลุมทุกระบบเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ ที่เกี่ยวเนื่องกับการ เพิ่มสมรรถภาพในการดำรงชีวิตของประชาชน ตั้งแต่ คน ผู้นำและองค์กร ที่ดินทำกิน ทรัพยากรป่า และน้ำ การศึกษา สุขภาวะ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม เศรษฐกิจและอาชีพ ตลอดจนการเมืองการ ปกครอง โดยต้องมีการปรับบทบาทของหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาสาธารณะประโยชน์^{๕๙}

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดการตนเองให้ตอบสนองต่อชุมชนท้องถิ่น^{๖๐} และการเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชน ท้องถิ่น จัดการศึกษาในชุมชน เช่น การร่วมในการพิจารณาหลักสูตร ท้องถิ่นห้องสมุดแห่งการเรียนรู้ และศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จะ เห็นว่าชุมชนที่นี้จะมีการจัดเวทีและงานทำบุญ งานวัฒนธรรมตำบลเป็นประจำทุกปี ตกลงกันว่าจะ จัดงานให้มีความพิเศษ ดังนั้นเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางให้เป็นเจ้าของ งานพัฒนาอย่างเต็มที่ องค์กรชุมชนตำบลหนองสาหร่าย และเทศบาลตำบลหนองสาหร่าย ชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเองสู่การปฏิรูปจากฐานรากเพื่อทบทวนบทเรียนจากการพัฒนาที่ผ่านมาในรอบ ๑ ปี^{๖๑} และร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อเป็นวาระของชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเองตำบลหนอง สาหร่าย รวมทั้งเพื่อเตรียมประกาศเป็นวาระชุมชน มีการกำหนดตามยุทธศาสตร์ เช่น ยุทธศาสตร์อยู่ ดีมีสุขของตำบลหนองสาหร่าย ซึ่งเป็นชุมชนที่เป็นรูปธรรม มีความพยายามที่จะสร้าง “ชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเองด้วยการปฏิรูปตัวเองซึ่งก็คือการปฏิรูปประเทศไทยจากฐานราก”^{๖๒}

ชุมชนที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีชาวต่างด้าวเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ด้วย เงื่อนไขสังคมที่แตกต่างกันเมื่อมาอยู่ร่วมกันจึงเกิดปัญหา และปัญหานี้ได้ถูกนำเสนอในสภาผู้นำชุมชน และได้รับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น ชาวพม่าที่เดินทางเข้ามาทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรม ทำให้บางชุมชนมีประชากรแฝงจำนวนมาก ปัญหาที่ตามมา ๒ เรื่อง คือ กฎจราจรและขยะ เราจึง เชิญแกน นำของชาวพม่ามาร่วมพูดคุยในสภาผู้นำชุมชน เพื่อจะบอกเขาว่าปัญหาที่เราเจอคืออะไร และสร้างเป็น “ข้อตกลงร่วมกัน ” เมื่อมีการสื่อสารที่ถูกต้อง การแก้ปัญหา ก็ได้ผล^{๖๓} ที่เป็นนี้เพราะ

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายชนะ สุขพรหม, อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่ายจ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

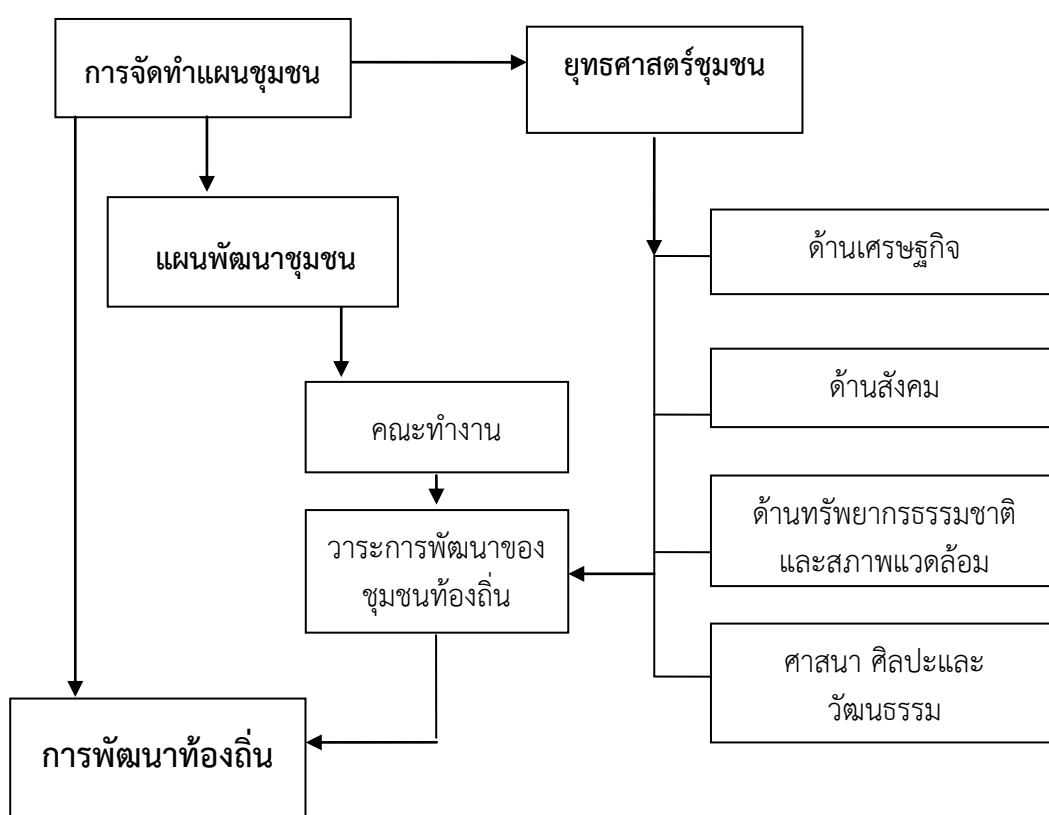
^{๖๑} สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท, กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูศรีกิตติสุนทร , เจ้าคณะอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทร์ รัตนสุวรรณชัย, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่.กาญจนบุรี, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗

ชุมชนมีการกำหนดแผน กำหนดยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการบอกทิศทางการพัฒนาและข้อตกลงร่วมกันว่าจะพัฒนาชุมชน เป็นการบัญญัติข้อตกลงร่วมกัน และเมื่อทุกคนร่วมกันปฏิบัติตามข้อตกลง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและชุมชนยืนบนลำแข้งของตนเอง^{๖๔}

ชุมชนมีการกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อจัดทำแผนโดยมีคณะกรรมการของชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ตรงความต้องการของชุมชนทุกคนมีสิทธิออกเสียงเสนอความคิดเห็นให้คำแนะนำได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ ๔.๔ แสดงแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน

จากการสัมภาษณ์ พบว่าคนในชุมชนให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ หรือการได้รับคำแนะนำและนำไปปฏิบัติ เช่น กรณี ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐและมีการประสานงานกับหน่วยงานรัฐและชุมชน หน่วยงานราชการเข้ามาร่วมพัฒนาชุมชนทั้ง ธกส. และ สาธารณสุข มีสนับสนุนให้ทำแผนชุมชน ทำให้ค้นพบศักยภาพของชุมชน และมีการสร้างผลิตภัณฑ์

^{๖๔}สัมภาษณ์ นายยงยุทธ เตชะแก้ว, กรรมการ เครือข่ายพัฒนาองค์กรชุมชน, ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

ชุมชนทุกหมู่บ้าน สร้างเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน มีความรัก ความปรองดอง ความสามัคคี มีประเพณี รำเหย่ย เป็นเอกลักษณ์ของตำบลทำให้คนในตำบลรวมตัวกันเป็นคณะทำงาน เรียกว่าคณะท้องถิ่น ท้องที่ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ นายก อบต. /รองนายก/ เลขา อบต. ตัวแทนจากท้องที่ (กระทรวงมหาดไทย) ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแกนนำชุมชน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน /แพทย์ประจำตำบล/ อสม./ ตัวแทนกองทุนหมู่บ้าน/สถาบันการเงินชุมชน /โรงเรียน/วัด คณะท้องถิ่น ท้องถิ่น คณะท้องถิ่น ท้องที่จะลงพื้นที่ร่วมกันในการประชุมสัญจรประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน เพื่อรับทราบสถานการณ์ความเคลื่อนไหวตำบล ปัญหา ความต้องการ และมีการแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวของ อบต.^{๖๕} จึงเป็นการบูรณาการหน่วยงานที่ทำงานหนุนเสริมชุมชนร่วมกันลงพื้นที่ และหนุนเสริมชุมชนตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งทางด้านการรู้ งบประมาณ หรือทรัพยากรอื่นๆ แก่ชุมชนจึงเป็นการเสริมพลังระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในพื้นที่

เมื่อชุมชนรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะและนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น เคารพนับถือท่านเหล่านั้นเห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรฟัง การเคารพผู้รู้หรือวิญญูชนที่ได้บัญญัติในเรื่องต่าง ๆ **“ตัวบุคคลในชุมชน คือ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ผู้นำ หรือคนที่มีความรู้ความสามารถ”**^{๖๖} ซึ่งว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการร่วมวางแผน เพราะรู้บริบทของชุมชนอย่างแท้จริงและเป็นเจ้าของปัญหาในชุมชน และการเคารพนับถือทุกคนในองค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญ การเคารพกฎเกณฑ์ กฎระเบียบ หรือกติกา หรือผู้รู้ในองค์กรหรือในสังคมนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ดี ถ้าสิ่งที่ผ่านมาได้ทำคุณประโยชน์มากกับองค์กร เช่น ด้านการศึกษา คนที่มีความรู้ความสามารถในชุมชน ควรแก่การอนุรักษ์ โดยผู้นำชุมชนต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ควรแก่การยกย่องให้เป็นแบบอย่างหรือเป็นครูต้นแบบในชุมชน หรือการร่วมให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ในชุมชน^{๖๗}

“ยกตัวอย่างเช่น ถ้าชุมชนนี้เสนอปัญหาเรื่องขยะ ก็จะมีกองสาธารณสุขมานั่งร่วมพูดคุย แกนนำชุมชนแต่ละแห่งจะเปิดประเด็นว่ามีปัญหาอะไร ถ้าในขณะนั้นกองสาธารณสุขมีข้อมูลก็จะตอบทันที แต่ถ้าไม่มีก็จะนัดหมายวันเวลาในการลงพื้นที่เพื่อนำปัญหาลงไปแก้ไข

ซึ่งการที่ประชาชนจะร่วมในการตัดสินใจเรื่องใดนั้น จะต้องมีการมีข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ซึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปคือการรับรู้ข่าวสารของประชาชนและชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดรวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

^{๖๕}สัมภาษณ์ พระครูศรีกิตติสุนทร , เจ้าคณะอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๖๖}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย จรัสตระกูล , ผู้อำนวยการโรงเรียน เกียรติวิถันเวคิน ๒ (วัดปลักเขว้า) จ.กาญจนบุรี, ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๖๗}สัมภาษณ์ นายวิเชียร สมคิด, สมาชิก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการการศึกษาหรือเป็นการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม^{๖๘} เพื่อให้เกิดความเข้าใจการประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ ใช้เวทีร่วมกันในการทำ ความเข้าใจและค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นการร่วมในการตัดสินใจเป็นเป้าหมายสูงสุดของ ชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทน ประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของ คณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่^{๖๙} การเคารพกฎเกณฑ์ กฎระเบียบ หรือกติกา หรือผู้รู้ในองค์กรหรือในสังคมนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ดี ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่รู้ปัญหาในชุมชนได้ดีกว่าบุคคลอื่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรรับฟังรับรู้ข้อคิดเห็นเหล่านั้น เพราะผู้นำชุมชนอยู่ใกล้ชิดกับปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และสอดคล้องกับแนวคิดในการปกครองตามหลักประชาธิปไตย ที่ปกครองโดยประชาชน เพื่อประชาชน หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น อบต. อบจ. หน่วยงานภาครัฐ สามารถ ประสานงานกับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลของคนในชุมชน หรือให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ติดตามปัญหา ข้อมูล ในเบื้องต้น^{๗๐}

กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดีทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม เพื่อประชาชนจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งทางด้านที่อยู่อาศัยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพอนามัยดีมีการศึกษา การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ ประชาชนได้รับความเสมอภาค ความยุติธรรม มีคุณภาพชีวิต ที่ดี ทั้งนี้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกขั้นตอนอย่างมีระบบ

^{๖๘}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิญาณคุณ เ จ้าอวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๖๙}สัมภาษณ์ พระมหาบุญรอดเมธี มหาวิโร, วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี เลขานุการ เจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๗๐}สัมภาษณ์ พระครูศรีกิตติสุนทร เจ้าคณะอำเภอสรีสวัสดิ์.กาญจนบุรี, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

เกียรติ คนที่ทำความดี การปฏิบัติตามคำแนะนำ^{๗๑} การปฏิบัติและดำเนินงานของชุมชน จะได้มาจากคำถามที่ว่า ในชุมชนใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการ/กิจกรรมใดได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การศึกษา^{๗๒} สุขภาพและสวัสดิการชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ในชุมชนโดยการช่วยเหลือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ การบริหารงานและการขอความช่วยเหลือประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นความสามารถของผู้นำชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วยจิตอาสาและกายอาสาคณะเดียวกันต้องให้การยอมรับว่าชุมชน มีความสามารถในการตัดสินใจเพราะเป็นเจ้าของพื้นที่รู้ปัญหาดี แก้ปัญหาได้ ให้โอกาสได้แก้ปัญหาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งด้านการศึกษา สุขภาพคนในชุมชน การร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของชุมชน ให้การเรียนรู้วิธีการขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี และยั่งยืน ให้ความร่วมมือแก่ ผู้นำชุมชนในการร่วมปฏิบัติกิจกรรม / ดำเนินการ การให้โอกาสทุกคน ร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้มีการระดมการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหาในชุมชนและแนวทางแก้ไข เพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติงานของท้องถิ่น จะเป็นนโยบายและแผนการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นจริง ๆ

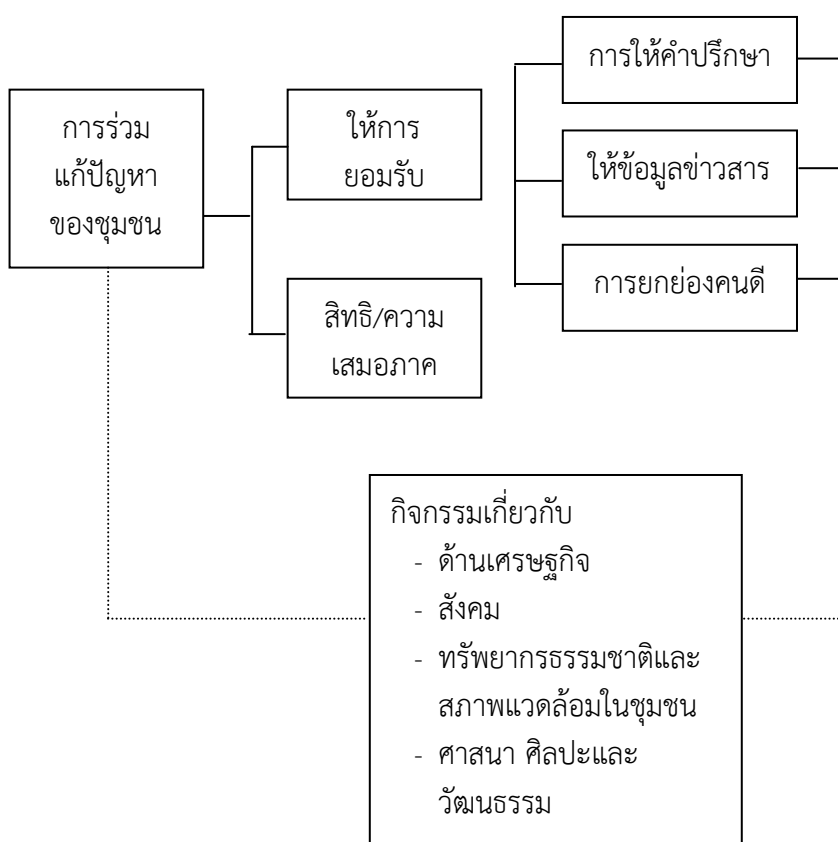
การยอมรับซึ่งกันและกัน เช่นกรณี ตำบลหนองสาหร่าย ท้องถิ่นเกษตรกรรมอารยะธรรมแดนคนดี มีการรวมคนเก่ง รวมคนกล้า พัฒนาคน พัฒนางาน และร่วมกันสร้างมาตรฐาน เป็นการสร้างการยอมรับกระบวนการของตนเอง ช่วยกันประเมินตนเอง มีโรงเรียนและมีวัดเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงและการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีหลักสูตรของตำบลที่ร่วมกันคิดเพื่อการพัฒนาคน มีคณะกรรมการเข้ามาร่วมกันเป็นคณะกรรมการกลุ่มต่างๆจึงทำให้มีคนทำงานมาก เกิดการเดินอย่างมีทิศทางเกิดจากการทำแผนชุมชนเมื่อประมาณปี ๒๕๔๕ มีการสำรวจรายได้ หนี้สิน รายจ่าย ทำให้มีการวางแผนแก้ไขปัญหา มีแกนนำที่ดี มีครู พัฒนาชุมชน หัวหน้าส่วนต่างๆหนุนเสริมชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ส่งเสริม ให้มีการอบรม / สัมมนา ฐานต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จในแต่ละเรื่อง เช่น ชุมชน ที่ประสบความสำเร็จเรื่องธุรกิจ SML ในแต่ละชุมชน เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นการพัฒนา ด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงการบริการสาธารณะส่งเสริมการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยพัฒนาการบริการทางสังคม การบริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐานมีคุณภาพมากขึ้นควบคุมสภาพแวดล้อมของชุมชนให้เหมาะสมกับการอยู่อาศัยโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนา ซึ่งมุ่งเน้นการ

^{๗๑} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘เมษายน ๒๕๕๗.

^{๗๒} สัมภาษณ์ นางรัชณี ธงไชย , ผู้อำนวยการโรงเรียน , ครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จ.กาญจนบุรี, ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

พัฒนาความมั่นคงในสิทธิการอยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย^{๗๓} จึงเป็นสาเหตุให้มีการศึกษาข้อมูลของชุมชนซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญอันจะทำให้เข้าใจถึงลักษณะและข้อเท็จจริงของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ปัจจุบันชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วแต่ไม่มีความพร้อมในด้านการจัดการบริการพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน^{๗๔} จึงต้องให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนจึงต้องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในแต่ละกิจกรรม เพื่อให้สามารถเข้าร่วมในการเสนอปัญหา และร่วมดำเนินการในการแก้ปัญหาในชุมชนของตนเอง

แผนภูมิที่ ๔.๖ แสดงการร่วมแก้ปัญหาของคนในชุมชน

^{๗๓} สัมภาษณ์ นางศิริมา เจริญศรี , ที่ปรึกษาภาคประชาชน ด้านสังคม จังหวัดกาญจนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี, ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง , ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗ .

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมและปูนียสถานของท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น ซึ่งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน ลูกหลานในอนาคต หรือสามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่นเป็นการให้ความสำคัญกับชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งเป็น“ทุนทางวัฒนธรรม” คือ การนำวัฒนธรรมมาใช้สร้างคุณค่าหรือใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม^{๗๕} เช่น การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าบนฐานวัฒนธรรมชุมชน การศึกษา รวบรวม และจัดระบบวัฒนธรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาในเชิงพาณิชย์ การพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีความทันสมัยมากขึ้น การพัฒนาท้องถิ่นให้แข็งแกร่งนั้น จำเป็นต้องการมีการวางระบบและกลไกที่เอื้อต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ ต้องเข้ามามีส่วนร่วม และเมื่อท้องถิ่นเข้มแข็งประเทศจะได้รับประโยชน์อย่างมหาศาลเช่น กรณีหนองสาหร่าย เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลตอนเจดีย์ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมา เป็นสถานที่พักพิงและเสด็จผ่านในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเพื่อไปทำศึกกับพม่า ณ บริเวณตำบลตอนเจดีย์ซึ่งมีอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรตั้งตระหง่านให้ผู้คนได้เคารพ สักการะ ป ระเพณี วัฒนธรรม มีสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก^{๗๖}

การสนับสนุนตำบลหนองสาหร่ายในการจัดทำโครงการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น โดยมีแผนการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน ทางด้านรำเหย่ย รำไทย ก ลองยาวประยุกต์ มีการค้นหาพ่อเพลง แม่เพลงและการอบรมให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียน มีการจัดทำหลักสูตรการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งในระดับตำบลและอำเภอ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงคนในตำบลมาทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากการอนุรักษ์วัฒนธรรมแล้วยังทำให้เกิดการบูรณาการองค์การการเงินในตำบลหนองสาหร่ายตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของชาวบ้าน อย่างไรก็ตามในกระบวนการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นก็ได้หยุดนิ่ง มีการตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยซึ่งกันและกันของคนในตำบล โดยการออมสมทบวันละ ๑บาท และมีการนำเอาดอกผลที่เกิดจากการดำเนินงานจากสถาบันการเงินชุมชนมาสมทบกองทุนอีกทางหนึ่ง การฟื้นฟูชุมชนได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของชาวบ้าน จึงมีกระบวนการพัฒนาแกนนำ และชาวบ้าน มีการส่งผู้นำเข้าอบรม เรียนรู้ดูงาน เพื่อเปิดโลกทัศน์ และการเชื่อมโยงกับศูนย์คุณธรรมมีการค้นหาคนที่ทำความดีในชุมชน ในตำบล และมีการยกย่องส่งเสริมให้กำลังใจแก่คนที่ทำความดี โดยผู้ที่ทำความดีได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้าน จะสามารถกู้เงินจากสถาบันการเงินชุมชนโดย

^{๗๕}สัมภาษณ์ นายปิยะ พวงสำลี, ผู้ประสานงานฝ่ายประเมินบูรณาการสุขภาวะตำบล จ.กาญจนบุรี, ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๗๖}สัมภาษณ์ นายสมเดช สุวรรณฉวี , รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

การ “**ใช้ความดีค้าประกันเงินกู้**” และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในโรงเรียนมีการทำความดีสะสม เรียกว่า “**ธนาคารความดี**” เด็กที่ทำความดีที่นำความดีมาฝากที่โรงเรียน สถาบันการเงินชุมชนจะมีการมอบช่วยการศึกษาเด็กเพื่อเป็นกำลังใจให้ทำความดีต่อไป^{๗๗}

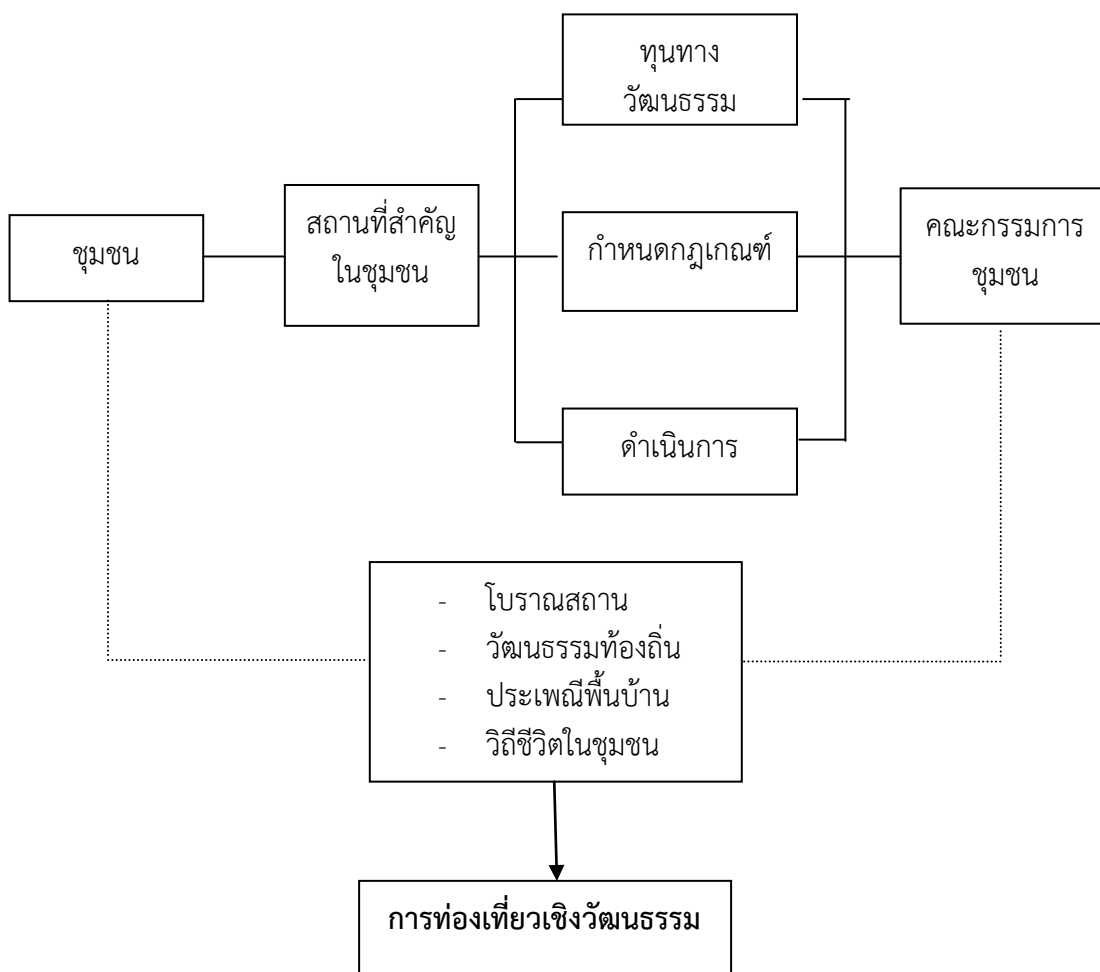
ในเขตเทศบาลตำบลพระแท่นลำพระยามีสถานที่ท่องเที่ยว คือ โบราณสถานเตาเผาโบราณบ้านหมอสอ ซึ่งตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๘ บ้านหมอสอ ตำบลพระแท่น ตลอดปีจะมีประชาชนในเขตเทศบาลตำบล เขตเทศบาล และประชาชนจากที่อื่นมาเที่ยวชม เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เพิ่งค้นพบใหม่พระแท่นดงรัง นับว่าเป็นเจดีย์ฐานประการหนึ่ง คือถือว่าเป็นที่ปรินิพพานของพระพุทธเจ้า และนับว่าเป็นสังเวชนียสถานแห่งหนึ่งในสี่แห่งของ พระพุทธเจ้า คือสถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา และสถานที่ดับขันธปรินิพพาน ซึ่งสถานที่ดังกล่าวตั้งอยู่ในประเทศอินเดียในปัจจุบัน ความอัศจรรย์ของพระแท่นดงรังนั้นผิดกับเจดีย์วัดอื่นๆ เนื่องจากมีผู้เชื่อว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ พระแท่นดงรังนี้จริง ๆ ซึ่งเท่ากับว่าเมืองไทยนี้เป็นมณฑลประเทศ อันเป็นสถานที่ ประสูติ ตรัสรู้ และดับขันธปรินิพพานของพระพุทธเจ้ากรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ได้ขึ้นทะเบียนพระแท่นดงรัง เป็นโบราณสถานของชาติ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๒ ลงวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ.๒๔๘๘ สิ่งสำคัญมีตัวพระแท่นและขอบเขตเนื้อที่รวมทั้งสิ้น ๕,๑๕๒ ไร่^{๗๘}

ในการส่งเสริมให้ควมร่วมมือในการอนุรักษ์สถานที่สำคัญ ๆ ซึ่งเป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สามารถสร้างรายได้ เพิ่มอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน ต้องให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของตนเองและยกย่องคนแก่แม่เฒ่าที่มีประสบการณ์ มีความรู้แจ้งในชุมชน เพื่อไม่ให้แหล่งโบราณสถาน ศาสนสถาน เสียหาย ทุกคนก็ต้องช่วยกันอนุรักษ์ดูแลให้มีความสำคัญกับท้องถิ่นจารีตประเพณีตนเอง ทุกคนในชุมชนต้องช่วยกันส่งเสริมและกำหนดกฎเกณฑ์การดูแลหรือผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน^{๗๙} การให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน วัฒนธรรมในชุมชน ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการร่วมวางแผน เพราะรู้บริบทของชุมชนอย่างแท้จริงและเป็นเจ้าของปัญหาในชุมชน ในการกำหนดกิจกรรม กำหนดนโยบาย ส่งเสริมคนดี สนับสนุนคนเก่ง รักษาโบราณสถาน ศาสนวัตถุ อนุรักษ์สภาพแวดล้อม เพื่อพัฒนาชุมชน

^{๗๗} สัมภาษณ์ นางรัชณี ธงไชย ,ผู้อำนวยการโรงเรียนครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จ.กาญจนบุรี, ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๗๘} สัมภาษณ์ นายขวัญชัย จรัสตระกูล , ผู้อำนวยการโรงเรียน เกียรติวิธานเวทิน ๒ จ (วัดปลักเขว้า) จ.กาญจนบุรี ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายชูศักดิ์ ศรีสุขจร, นายกอบต.หนองไผ่ อ.เมือง จ.กาญจนบุรี, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

แผนภูมิที่ ๔.๗ แสดงการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

จากการสัมภาษณ์พบว่า ในชุมชนมีพระภิกษุสงฆ์หรือผู้ทรงศีลเป็นศูนย์กลางทางจิตใจในการรวมผู้คนเข้าด้วยกัน วัดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีศักยภาพและรอบรู้ เข้าร่วมในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน^{๘๐} วัดเป็นศาสนสถานที่คนในชุมชนให้ความเคารพ และอยู่ร่วมกันในสังคมโดยอาศัยซึ่งกันและกัน ดังกระแสพระราชดำรัสที่ว่า “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน วัดประกอบด้วยปูชนียสถานและปูชนียบุคคล^{๘๑} ที่ควรแก่การสักการบูชา พระในวัดในชุมชนสามารถร่วมแก้ปัญหา ทั้งการศึกษา ประสานความสามัคคีของคนในชุมชน และสามารถตัดสินปัญหาต่าง ๆ ของคนในชุมชนได้ ดังนั้น ผู้นำชุมชน

^{๘๐} สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท , กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

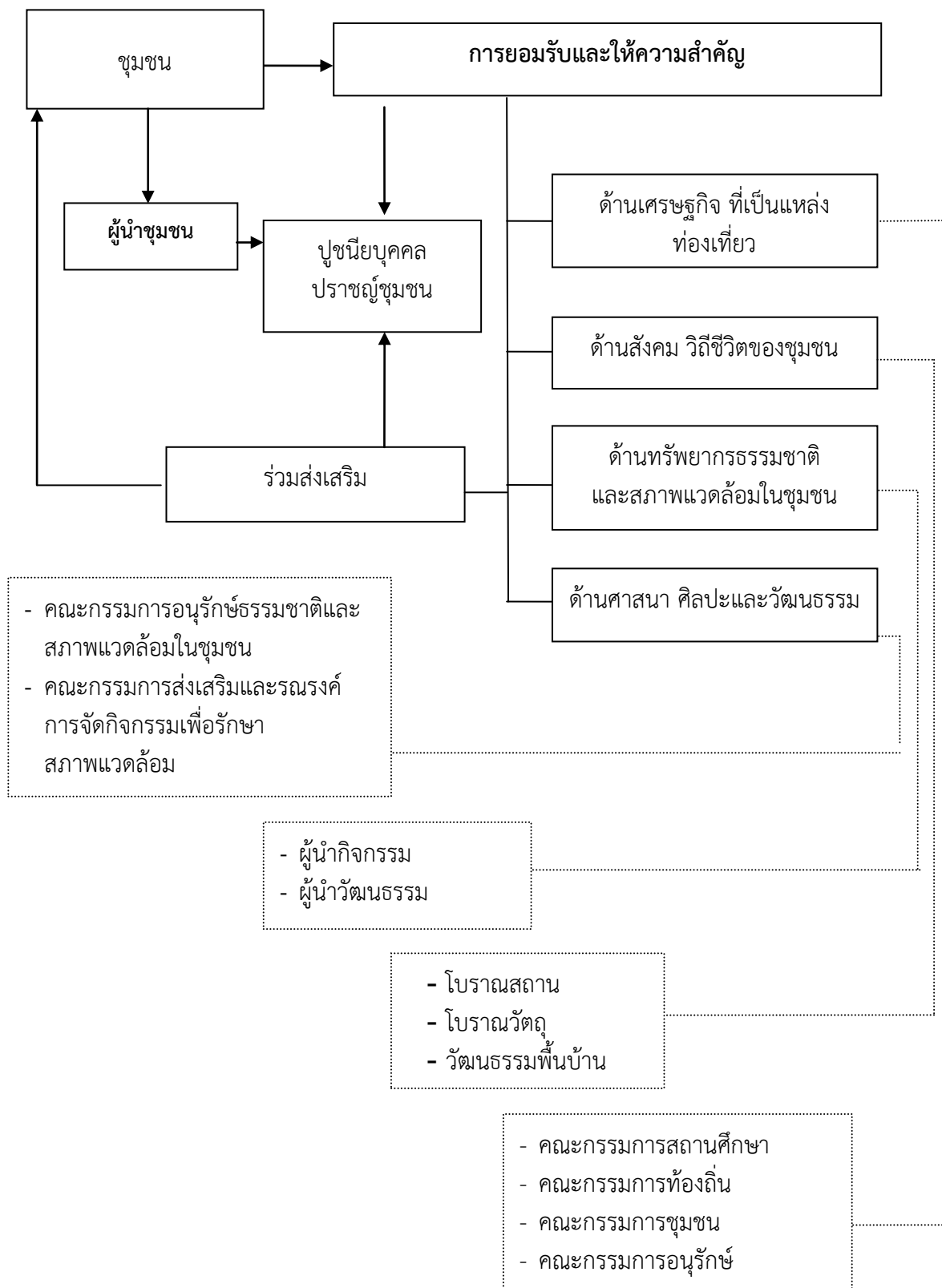
^{๘๑} สัมภาษณ์ นายวิชัย ล้อศิริ , อดีตนายกเทศมนตรีทำเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๑๐ เมษายน ๒๕๕๗.

จะรู้ดีว่าปัญหาของชุมชนอยู่ที่ไหน ใครส่ง ใครสนับสนุน ใครจำหน่าย ผู้นำชุมชน ฆราวาส พระ จึงมี
ได้มีส่วนในการระดมความคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ^{๘๒}

การกระจายอำนาจการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ที่เป็น
หัวใจสำคัญของการบริหารและการปกครองในปัจจุบัน ที่เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในสังคม และ
ชุมชนที่ตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต่างกันไปตามความต้องการและสภาพบริบทของแต่ละชุมชน เช่น เพื่อ
ต้องการพัฒนาชุมชน ต้องการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นต้น โดยมีผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนของ
กลุ่มดังกล่าว ในการเป็นตัวแทนระหว่างประชาชนกับหน่วยงานราชการ การจะส่งเสริมการมีส่วน
ร่วมของประชาชนนั้น ต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน อันเป็นส่วน
หนึ่งของการปฏิบัติงานและเป็นส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ประชาชนกลุ่มที่มีส่วนได้เสียและได้รับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตการที่ประชาชนภายในพื้นที่มีการ
รวมกลุ่มในรูปของชุมชนซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมโดยเน้นการมี
ส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหา^{๘๓} ซึ่งการแก้ปัญหานั้นจำเป็นต้องมีความ
ร่วมมือทำพร้อมๆกันเพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้
ด้วยตนเอง และการร่วมตัดสินใจเป็นประเด็นที่สำคัญของการเริ่มต้นการมีส่วนร่วม

^{๘๒} สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทร์ รัตนสุวรรณชัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมรั้ง.กาญจนบุรี, ๒๓
เมษายน ๒๕๕๗

^{๘๓} สัมภาษณ์ นายชูศักดิ์ ศรีสุขจร , นายก อบต เมือง.หนองไผ่ อ.จ.กาญจนบุรี , ๒๕ พฤษภาคม
๒๕๕๗.

แผนภูมิที่ ๔.๘ แสดงการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน

การจัดการชุมชน การจัดการชุมชนจะต้องเริ่มด้วยการพูดคุยประชุมหารือ ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกันภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน **ทวิมิ**ทาง แห่งประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ที่จะทำในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการ หรือกิจกรรมเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผนเพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเอง หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น หรือรัฐ เป็นผู้กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม โดยชุมชนพึ่งพาตนเองรัฐ ต้องสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้โดยการสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน ส่วนรัฐบาล และหน่วยงานการพัฒนาท้องถิ่น จะช่วยเหลือสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และช่วยเหลือในส่วนที่เกินความสามารถของประชาชน ในท้องถิ่น ด้วยหลักการพัฒนาชุมชนคือ

๑. สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน
๒. เป็นโครงการเอนกประสงค์ที่ช่วยแก้ปัญหาได้หลายด้าน
๓. ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
๔. มีการแสวงหาและพัฒนาให้เกิดผู้นำในท้องถิ่น
๕. ยอมรับและให้โอกาสเยาวชนมีส่วนร่วมในโครงการ
๖. รัฐต้องเตรียมจัดบริการให้การสนับสนุน
๗. วางแผนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ
๘. สนับสนุนให้องค์กรเอกชน อาสาสมัครต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม
๙. มีการวางแผนให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนที่สอดคล้องกับความเจริญในระดับชาติ

ดังนั้น การจัดการชุมชนจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเน้นที่คนในการพัฒนา โดยการให้การศึกษา เพื่อให้สังคม ครอบครัว ชุมชน พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การจัดการชุมชนเป็นกระบวนการที่จะพยายามเปลี่ยนแปลงความคิด ทศนคติและ พฤติกรรมของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยร่วมมือกันพัฒนาให้ชุมชนของตนเองเป็นชุมชนที่ดี สร้างความรู้สึกรักและผูกพันต่อชุมชนตนเองจึงมุ่งไปยังประชาชน โดยผ่านกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนและกระบวนการรวมกลุ่มเป็นสำคัญ เพราะพลังสำคัญที่จะบันดาลให้การพัฒนาบรรลุผลสำเร็จนั้นอยู่ที่ตัวประชาชนคือ

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน โดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ วางแผน การปฏิบัติการ ร่วมบำรุงรักษา ติดตามและประเมินผล

๒. การช่วยเหลือตนเอง (Aide Self-Help) เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยึดเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องพัฒนาให้ประชาชนพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยมีรัฐคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุน ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน ตามโอกาสและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

๓. ความคิดริเริ่มของประชาชน (Initiative) ในการทำงานกับประชาชนต้องยึด หลักการที่ว่าความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชน ซึ่งต้องใช้วิถีแห่งประชาธิปไตย และหาโอกาสกระตุ้นให้การศึกษา ให้ประชาชนเกิดความคิด และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้าน ตำบล

๔. ความต้องการของชุมชน (Felt-Needs) ในการพัฒนาชุมชนต้องให้ประชาชนและองค์กรประชาชนคิด และตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของชุมชนเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่างานเป็นของประชาชน และจะช่วยกันดูแลรักษาต่อไป

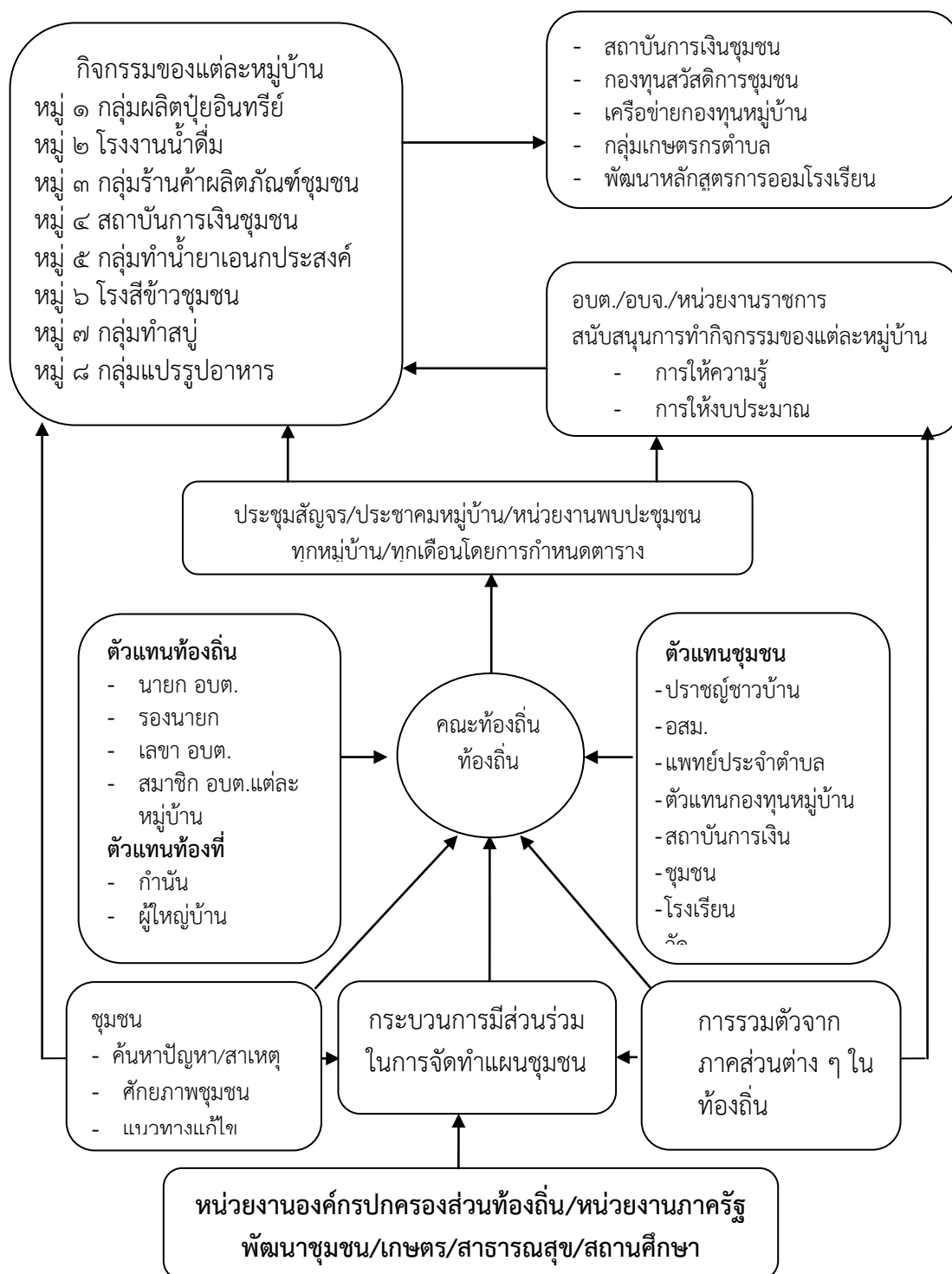
๕. การศึกษาภาคชีวิต (Life-Long Education) ในชุมชน ถือเป็นกระบวนการให้การศึกษากับประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคน การให้การศึกษ ต้องให้การศึกษอย่าง ครอบคลุมเท่าที่ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน

ชุมชนมีพื้นฐานและโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่รากฐานอย่างเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกันอย่างเครือญาติและภายใต้กฎจารีตประเพณีเดียวกัน ดังนั้นชุมชนจึงอาจเป็นฐานในการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากระดับจุลภาคไปสู่ระดับมหภาคได้อย่างยั่งยืนเพราะฐานทางสังคมแข็งแกร่ง โดยนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการจัดระเบียบการดำเนินไปพร้อมๆ กับการพัฒนา มาสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยชุมชน การค้าของภาครัฐและเอกชน ส่งผลกระทบต่องานที่ผลิตเพื่อความต้องการพออยู่พอกินให้มุ่งไปที่การผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการและความเข้าใจของชุมชน หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นจะคอยเป็นพี่เลี้ยงและไปด้วยกันกับชาวชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมบำรุงพระพุทธศาสนา กิจกรรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมปีใหม รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า สภาพการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ด้านเศรษฐกิจ เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ด้านสังคม ชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความเคารพผู้อาวุโสท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน โดยมีวัดเป็นสถานที่สำคัญในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างค่านิยมในเรื่องคุณ ความดีเพื่อควบคุมความประพฤติของคนในชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการสนับสนุนให้ชุมชนช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ สิ่งแวดล้อม ป่า เขา ต้นไม้ แม่น้ำ ลำธาร และ ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การจัดการชุมชนวิถีพุทธ ให้มีการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วม

ร่วม ทำให้เกิดพลังชุมชน รักและศรัทธาในวัฒนธรรมและถิ่นกำเนิด ภูมิใจในท้องถิ่น ร่วมกันอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่น

การจัดการชุมชน

แผนภูมิที่ ๔.๙ แสดงรูปแบบการจัดการชุมชน

๔.๒ การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ

จากวัตถุประสงค์ข้อ ๒ ที่ว่า เพื่อศึกษาการบูรณาการระหว่างแนวคิด เกี่ยวกับการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี

โดยการนำหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามา เป็นแนวทางในการจัดการชุมชนวิถีพุทธ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้ ประกอบด้วย ๑) **หลักทฤษฎีธรรมิกัตถสังวัตตินิกธรรม** (๑) อุกุณฺโณสัมปทา (อุ) หมายถึง การถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต (๒) อารักขสัมปทา (อา) หมายถึง การถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ (๓) กัลยาณมิตตตา (กะ) หมายถึง การรู้จักคบคนดีหรือมีกัลยาณมิตร (๔) สมชีวิตา (สะ) หมายถึง มีความเป็นอยู่เหมาะสม ๒) **หลักศีล** คือ การรักษากายใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ๓) **หลักอวาสาสัปปายะ** หมายถึง ที่อยู่ซึ่งเหมาะสมกัน รื่นรมณ์ ไม่พลุกพล่านจนแสบตา และ ๔) **หลักสังคหวัตถุ** หลักธรรมที่เป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือ ทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่ารัก ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูด ให้เกิดความเข้าใจดี สามานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อตถจริยา ทำประโยชน์ คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม สามานัตตตา เอาตัวเข้าสามาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ใฝ่สามเสมอมาก ปฏิตสนมำเสมอกันต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นการพัฒนาท้องถิ่นไว้ ๔ ประเด็น คือ การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการบูรณาการหลักธรรม ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

การวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพชุมชนจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๓๐ รูป/คน ดังนี้ ๑) กลุ่มพระนักพัฒนา จำนวน ๗ รูป ๒) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน ๕ คน ๓) ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ จำนวน ๕ คน และ ๔) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอกชุมชน จำนวน ๑๓ รูป/คน สรุปได้ ดังนี้

๑. การบูรณาการ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิคัณธรรม ในการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์พบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิคัณธรรม โดยการขยันหาทรัพย์ ขยันรักษาทรัพย์ เลือกรับ เลือกรับใช้เท่าที่จำเป็นและในท้องถิ่นมี^{๘๔} โดยให้คนในชุมชนดำรงชีพอย่างอยู่ในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรม ส่งเสริม เศรษฐกิจต่างๆ เช่น ขยันหาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล^{๘๕} โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ ขยันรักษา โดยคนในชุมชน มีส่วนร่วมคิด คิด ได้ ทำเป็น เลือกรับประโยชน์ บนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่ จากการเลือกใช้ “ทุนของชุมชน” สมาชิกในชุมชนจะเป็นผู้ตัดสินใจว่า พวกเราจะผลิตอะไรได้บ้างตามศักยภาพและทุนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่เราจะผลิตกันอย่างไร โดยที่ชุมชนสามารถคิดเอง ทำเอง ได้เองการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนควรมีเป้าหมายสำคัญที่การพัฒนาขีดความสามารถของคน ครอบครัว และชุมชนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม^{๘๖} ในชุมชนขยันวางแผนหาทรัพย์เพื่อยังชีพ โดยให้ประชาชนร่วมกันวางแผนชุมชน ว่าชุมชนเรามีกิจกรรมอะไรที่น่าจะส่งเสริมร่วมกันคิดร่วมกันทำ ใครที่มีความรู้ความสามารถในด้านใดก็มาร่วมกันถ่ายทอดความรู้แก่คนในชุมชนและสามารถสร้างเป็นเครื่องขายได้^{๘๗} เช่น หมู่บ้านไหนมีจุดเด่นอะไร มาช่วยกันทำ ช่วยกันคิดว่าจะพัฒนาอะไร อย่างไร ขายใครที่ไหนได้บ้าง แต่ละหมู่บ้านในชุมชนพยายามไม่ให้ซ้ำกันเพื่อแย่งตลาดกันเอง โดยการเรียกประชุม ตั้งเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เพื่อหาตัวแทน ของแต่ละสินค้าแต่ละหมู่บ้าน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ หาคณเฑาะที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะอย่าง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีจุดเด่นในแต่ละหมู่บ้าน^{๘๘}

ขยันหาจุดแข็งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ก็คือคนในท้องถิ่นในชุมชนเดียวกันมีจิตสำนึก ร่วมกันการมีความเอื้ออาทรการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นการพัฒนาที่เริ่มจากการกำหนดพื้นที่^{๘๙} แนวปฏิบัติในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแนวทางในการพัฒนาชุมชนสามารถปฏิบัติในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ดังนี้ ๑) สร้างเวทีการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นก่อน ๒) วิเคราะห์ศักยภาพในขีด

^{๘๔} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๘๕} สัมภาษณ์ นายวีรวิทย์ สุคนธมาน , ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๘๖} สัมภาษณ์ นางรัชณี ธงไชย , ผู้อำนวยการโรงเรียน , ครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จ.กาญจนบุรี, ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๘๗} สัมภาษณ์ นายขวัญชัย จรัสตระกูล , ผู้อำนวยการโรงเรียน เกียรติวัณเวศิน ๒ (วัดปลักเขว้า) จ.กาญจนบุรี ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายยงยุทธ เตชะแก้ว, กรรมการ เครือข่ายพัฒนาองค์กรชุมชน, ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นางทิวาพร ศรีวรกุล , ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติท่ามะขาม จ.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗

ความสามารถของท้องถิ่น ๓) วางแผนพัฒนาตามแนวทาง ๔) ส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะต่างๆ ๕) พัฒนาเทคโนโลยีในความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิต ๖) พัฒนาระบบตลาด ๗) พัฒนากิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา ๘) ทำการวิจัย^{๙๐} ๙) สร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน ๑๐) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ๑๑) พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ๑๒) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนออกสู่สังคมภายนอกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยแนวพระราชดำริ “ระเบิดจากข้างใน” ระเบิดจากข้างในเป็นหลักในการพัฒนาคน ที่ต้องเริ่มจากการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนามาก่อนแล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอกหลักการพัฒนาที่แท้จริงการพัฒนาที่แท้จริงต้องเริ่มจากระดับฐาน ระดับย่อยที่สุด หรือ “ข้างใน”^{๙๑}

เศรษฐกิจของฐานล่างซึ่งเป็นเศรษฐกิจของประชาชน ส่วนใหญ่ จึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม ดังนั้น ควรเร่งปรับกระบวนการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ชุมชนที่พึงปรารถนา คือ กิจกรรมเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมเป็นเจ้าของ โดยการพัฒนาจากฐานของ “ศักยภาพของท้องถิ่น” หรือ “ทุนในชุมชน” ซึ่งรวมถึงเงินทุน แรงงาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิพิธภัณฑสถาน ที่ดิน แหล่งน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ฯลฯ เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้าง “กระบวนการเรียนรู้ การศึกษา”^{๙๒} ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันยังมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ การพัฒนาอย่างบูรณาการ มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และยึดพื้นที่เป็นหลัก เพื่อให้การพัฒนาตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นเพื่อประสาน “พลังสร้างสรรค์” ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ชัยันเลือกโดยมีองค์กรชุมชนเป็นแกนกลาง ส่วนภาคีอื่นๆ ทำหน้าที่ช่วยกระตุ้น อำนวยความสะดวก ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนา

เลือกคน เลือกองค์กร ใน การพัฒนาจากชุมชนท้องถิ่นไปสู่ระดับชาติ และให้องค์กรชุมชนเป็นสำคัญในการดำเนินการพัฒนา เพื่อให้เกิดพลังการพัฒนาจากความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนามีความต่อเนื่องการรวมกลุ่มชาวบ้านและการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน^{๙๓}

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายสรเทพ บุญศิริ อรรถกร ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๙๑} สัมภาษณ์ พระมหาบุญรอดเมธี มหาวิโร, วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี เลขาธิการเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระมหาวัชชัย กุลยาโน รองเจ้าคณะอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภิรัต, เจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งด้านการศึกษา สาธารณะสุข การผลิต การตลาด การระดมทุน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างการเรียนรู้และสร้างอาชีพที่หลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่คนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านเพศ วัย การศึกษา ความถนัด ฐานะเศรษฐกิจ สร้างเวทีการเรียนรู้ เช่น เวทีประชาคมตำบล/อำเภอ ร้านค้าชุมชน ตลาดนัดชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่ม (กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์) และการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน พัฒนาระบบตลาด เช่น ตลาดในท้องถิ่น สร้างเครือข่ายผู้ผลิต-ผู้บริโภค เชื่อมโยงผู้ผลิตกับตลาดในเมือง/โรงงาน อุตสาหกรรมการเกษตรสนับสนุนงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสร้างศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจชุมชนแบบเบ็ดเสร็จระดับอำเภอ/จังหวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อใช้ช่วยตัดสินใจในการทำธุรกิจชุมชน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนสู่สังคมภายนอก^{๙๔}

เศรษฐกิจชุมชน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งการผลิตการบริโภคการจำหน่ายแจกที่คนในท้องถิ่นชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์ของประชาชน และร่วมกันเป็นเจ้าของ เศรษฐกิจชุมชนมีรากฐานมาจากศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน หรือทุนในชุมชน อาทิ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพภูมิประเทศ ความหลากหลายทางทรัพยากรที่มีอยู่

เลือกใช้คนในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ บนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่ จากการใช้ “ทุนของชุมชน” การให้คนในท้องถิ่นในชุมชนเดียวกันมีจิตสำนึกร่วมกันการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเริ่มจากการกำหนดพื้นที่สร้างเวทีการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นก่อนวิเคราะห์ศักยภาพในขีดความสามารถของท้องถิ่นส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะต่างๆกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาสร้างศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจชุมชน^{๙๕}

เลือกผู้นำชุมชน ในการชักชวนสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านเกี่ยวกับการทำข้อมูลชุมชน การลงพื้นที่เพื่อจัดทำข้อมูลระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านบ่อลูกวัง ได้มีการดำเนินงานหลังจากที่ผู้นำชุมชนได้ประสานความเข้าใจและทำประชาคมร่วมกับชาวบ้านการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มองค์กรในชุมชน เช่น ประเพณีของกลุ่ม กิจกรรม สถานะทางการเงิน และหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนสามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุนทางสังคมการจัดทำฐานข้อมูลทำให้ชุมชนได้รับรู้ความ

^{๙๔} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลญาณจโนภาส , รองเจ้าคณะอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกว เลขานายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗

เคลื่อนไหวต่างๆมีโอกาสนำนวัตกรรมใหม่ๆการนำข้อมูลไปพัฒนาชุมชนมีกองทุนในหมู่บ้านข้อมูลด้าน
ภูมิปัญญาท้องถิ่นข้อมูลด้านวิถีชีวิต^{๙๖}

ชุมชนสามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ
สังคมการเมืองและสิ่งแวดล้อมเป็นเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีความ
เชื่อมั่นว่า หากชุมชนเข้มแข็งแล้วชุมชนจะสามารถพึ่งตนเองได้และสามารถเผชิญกับวิกฤตการณ์
ต่างๆไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะกระแ
สการพัฒนาที่ผ่านมาได้พิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาและสร้างความยุติธรรมให้เกิดกับสังคม
โดยรวมได้

ดังนั้น การทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการทำงาน ทำมาหากิน อย่างเข้มแข็ง มีสติปัญญา
เลือกอาชีพที่เหมาะสม รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดวิถีชีวิต
คุณภาพชีวิต และอนาคตของตนเองได้ตามอัตภาพของแต่ละชุมชน การรวมคนเข้าด้วยกันทำให้เกิด
พลังทวีคูณ และการรวมพลังนี้เองน่าจะเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา สามารถควบคุมสังคมได้ บน
พื้นฐานการช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งในการพัฒนาชุมชนนั้นอาจมีจุดเริ่มของกิจกรรมการพัฒนาที่ต่างกัน
แต่ กิจกรรมที่ดำเนินการจะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม
เศรษฐกิจชุมชน^{๙๗} ซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์ของฐานทรัพยากร(ดินน้ำป่าไม้)ระบบการผลิตระบบการ
บริโภค ระบบการจัดการทุน (ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่งเงิน) โดยอาศัยกิจกรรมกลุ่มเสริมสร้าง
กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพหรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อม/คน/ครอบครัว/ชุมชนและ
อาชีพ เพื่อช่วยยกระดับการกินดีอยู่ดีและการทำมาค้าขายของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี
ของชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาอยู่แต่ได้ถูกเศรษฐกิจกระแสหลักบดบังปัจจุบันจึงได้รับการ
ยกระดับให้เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาวิกฤติที่เผชิญอยู่^{๙๘}

หลักธรรมที่นำมาซึ่งความสุขในชีวิตปัจจุบัน หาเลี้ยงชีพด้วยความขยันในการทำงาน
ขยันขันขานาญ ไม่เกียจคร้านในงานนั้น ประกอบด้วย ปัญญาเครื่องสอบสวน ตรวจตรา รู้จักวิธี
ปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ^{๙๙} สามารถทำ สามารถจัดการทำให้มีโภคทรัพย์มาก ที่หามาได้ด้วย ความ
ขยันหมั่นเพียรแล้ว จัดการคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้โดยพิจารณาว่าทำอย่างไร อาศัยอยู่ใน

^{๙๖} สัมภาษณ์ นายสมเดช สุวรรณฉวี , รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๒๔
เมษายน ๒๕๕๗.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายชนะ สุขพรหม , อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖
เมษายน ๒๕๕๗.

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกา, เลขานายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๑๘
เมษายน ๒๕๕๗

^{๙๙} สัมภาษณ์ พระครูกาญจนสิริวัตร เจ้าคณะอำเภอนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

หมู่บ้านหรือตำบลใดก็ตาม เป็นผู้เลี้ยงชีวิตเหมาะสม ไม่ให้ฟุ่มเฟือยเกินไป ไม่ให้ฝืดเคืองเกินไป โดยรู้เข้าใจในทางเพิ่มพูนและทางเสื่อมถอยแห่งโลกทรัพย์ ว่าทำอย่างนี้รายได้ของเราจึงจะเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจึงจักไม่เหนือรายได้ จึงเรียกว่า สมชีวิตา^{๑๐๐}

ชุมชนในตำบลหนองสาหร่าย มีการพัฒนาชุมชน การทำแผนแม่ชุมชนที่ทำให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันในตำบล เช่น การพัฒนาอาชีพ รายได้ การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบล เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพัฒนาเด็กเยาวชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมรำเหย่ย การสร้างนิสัยการออม บณฐานของความพอเพียง^{๑๐๑} และการส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมในตำบล โดยค้นหาและการยกย่องคนดีในตำบล และเรื่องของการพัฒนากองทุนชุมชนโดยมีการตั้ง สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย ซึ่งเป็นสถาบันการเงินของท้องถิ่นที่สามารถเชื่อมโยงคนในตำบล และเงินกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านทั้งตำบลมาบริหารจัดการ เพื่อนำดอกผลที่ได้มาเป็นกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้เพื่อเป็นกองทุนการพัฒนาอื่นๆ เป็นพื้นที่เรียนรู้เรื่องการพัฒนากระบวนการเงินฐานรากที่มีการเชื่อมโยงให้เกิดเครือข่ายระดับตำบลและเกิดการรวมเงินทุนของตำบลเข้าด้วยกัน และการรวมพลังของคนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นแรงพลังช่วยกันขับเคลื่อนงานพัฒนา^{๑๐๒}

เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจในปัญหาสำคัญทั้งในส่วนที่สนับสนุนและคัดค้าน การให้ข้อมูลแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการประกอบอาชีพเสริม เพิ่มรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่^{๑๐๓} การเข้าร่วมกิจกรรมด้านต่างๆ เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนหรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจสอบ เป็นคณะกรรมการ ในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ และตรวจงานจ้าง สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหารเศรษฐกิจที่มุ่งความสำคัญไปยังครอบครัวและชุมชน ให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ เป็นการเลือกคบ เลือกใช้เพื่อประโยชน์ร่วมกันในชุมชน

ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เราต้องอาศัยรวมตัวอยู่ในรูปของกลุ่มชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นในลักษณะเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ต้องอาศัยชุมชนเป็นองค์กรเริ่มต้นในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากชุมชนมีจุดแข็งที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จุดแข็งของชุมชนที่นำไปสู่ความสำเร็จ

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกาญจโนภาส รองเจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายชนะ สุขพรหม , อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นางเบญจวรรณ เปรมประยูร, นายกเทศบาลเมืองกาญจนบุรี, ๙ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกวง เลขาธิการเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗

ที่เกิดขึ้นได้^{๑๐๔} ความมีจิตสำนึกร่วมกันและความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน อันเนื่องมาจากมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมและประเพณีร่วมกันความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันของคนในชุมชนความสัมพันธ์ภายในชุมชนและการแสดงออกต่อกันเป็นไปอย่างสมครใจ มีใช้ระบบบังคับบัญชาหรือสั่งการ^{๑๐๕} พื้นที่ขนาดเล็กเนื่องจากคนในชุมชนหนึ่งมีจำนวนไม่มาก การจัดการระบบการพัฒนาทางเศรษฐกิจจึงเป็นไปได้โดยง่าย เมื่อพัฒนาสำเร็จแล้วก็แพร่กระจายแนวคิดและวิธีการก่อให้เกิดการพัฒนาในลักษณะเดียวกันได้ง่ายและขยายเป็นวงกว้าง^{๑๐๖}

การทำแผนแม่ชุมชนที่ทำให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันในตำบล เช่น การพัฒนาอาชีพรายได้ การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพัฒนาเด็กเยาวชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมรำเหย่ย การสร้างนิสัยการออมบนฐานของความพอเพียง และการส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมในตำบลโดยกระบวนการค้นหาและการยกย่องคนดีในตำบล และเรื่องของการพัฒนากองทุนชุมชนโดยมีการตั้ง สถาบันการเงินชุมชน เช่น ตำบลหนองสาหร่าย ซึ่งเป็นสถาบันการเงินของท้องถิ่นที่สามารถ เชื่อมโยงคนในตำบล และเงินกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านทั้งตำบลมาบริหารจัดการ เพื่อนำดอกผลที่ได้มาเป็นกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน^{๑๐๗} และให้เพื่อเป็นกองทุนการพัฒนาด้านอื่นๆ เป็นพื้นที่เรียนรู้เรื่องการพัฒนากระบวนการเงินฐานรากที่มีการเชื่อมโยงให้เกิดเครือข่ายระดับตำบลและเกิดการรวมเงินทุนของตำบลเข้าด้วยกัน และการรวมพลังของคนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นแรงพลังช่วยกันขับเคลื่อนงานพัฒนา เราเป็นตำบลเล็กๆที่ทำงานกันด้วยและได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐและมีการประสานงานกับหน่วยงานรัฐและชุมชน เมื่อประมาณ ๒๕๔๕ เริ่มมีหน่วยงานราชการเข้ามาร่วมพัฒนาชุมชน ทั้ง อทส. และสาธารณสุข มีสนับสนุนให้ทำแผนชุมชน ทำให้พวกเราค้นพบศักยภาพของชุมชน และมีการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนทุกหมู่บ้าน สร้างเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน มีความรัก ความปรองดอง ความสามัคคี มีประเพณีรำเหย่ย เป็นเอกลักษณ์ของตำบลเรา^{๑๐๘}

ทางด้านการยอมรับจากคนในชุมชน ซึ่งกว่าที่จะสามารถทำให้คนเข้าใจกันได้ก็ต้องใช้เวลาใช้เวทีการพูดคุยซ้ำแล้วซ้ำอีกและทำด้วยความมานะ พยายาม เสียสละของแกนนำส่วนการทำธุรกิจชุมชนของแต่ละหมู่บ้านที่ทำอยู่ก็ต้องเพิ่มศักยภาพอีกหลายด้านทั้งเรื่องของคุณภาพ เรื่อง

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง๑๕พฤษภาคม ๒๕๕๗

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ นายวิชัย ล้อศิริ , อดีตนายกเทศมนตรีท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๑๐เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท, กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ นางเบญจวรรณ เปรมประยูร, นายกเทศบาลเมืองกาญจนบุรี, ๙ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ นายชนะ สุขพรหม , อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

การตลาด ที่หลายชุมชนมักมีจุดอ่อนในเรื่องนี้อย่างไรก็ตามถ้าหากไม่ได้รับการเติมเต็มและการหนุนเสริมจากหน่วยงานหลาย ๆ ภาคส่วนทั้งท้องถิ่น ท้องที่ ร่วมพลังกันเราอาจจะไม่มีโอกาสเห็นภาพของชุมชนอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่ชุมชนต้องได้รับการหนุนเสริมและยกระดับการพัฒนาต่อไปในยุคของการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งมาสู่ชุมชนอย่างไม่หยุดยั้ง

หลักธรรมของพระพุทธศาสนาย่อมทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่เป็นไปในลักษณะของประโยชน์สุขในปัจจุบัน ที่มีแง่มุมทางลึกลงไปถึงทางเศรษฐศาสตร์มีมิติที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทั้งการอยู่ การกิน รวมถึงความสัมพันธ์ทางกิจกรรมของเศรษฐกิจในทุก ๆ เรื่องเลยทีเดียว นำพามาซึ่งความมั่นคงและสมบูรณ์ ซึ่งหลักธรรมที่น่าพาสู่ความ “ร่ำรวยและมั่งคั่ง” อย่างยั่งยืนนั้นโบราณท่านเรียกว่า “หลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ (อุ อา กะ สะ)” โดยที่มีสาระสำคัญตามที่คนในชุมชนพึงกระทำ^{๑๐๙} กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง : ขยันหา (อุฏฐานสัมปทา) หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร เสาะแสวงหาหนทาง วิธีการในการทำมาหากิน รวมถึงกึ๋นลึกลงไปในเรื่องของความมีศีลธรรมและคุณธรรมนำทางความขยันนั้น เป็นไปในลักษณะของความขยันใน “สัมมาอาชีพ” เป็นอาชีพที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม หากเป็นความขยันที่ผิดเพี้ยนจากครรลองคลองธรรมนำไปสู่การประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตแล้วนั้น ไม่ใช่ความหมายของคำว่าขยันตามหลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ^{๑๑๐} เกี่ยวเนื่องจาก หากประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตแล้วล้วนแต่นำพามาซึ่งความเดือดร้อนในอนาคต เปรียบเสมือนเป็นการไปเบียดเบียนเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาเป็นของตัวเอง ถึงแม้ว่าหากในปัจจุบันกฎหมายนั้นยังไม่สามารถที่จะเอาผิดได้ แต่ตัวเรารู้อยู่แก่ใจตัวเองว่า ทรัพย์สินดังกล่าวที่หามาได้นั้นไม่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรมก็เกิดความทุกข์ใจในความกลัวว่าสักวันหนึ่งจะถูกจับได้และได้รับผลกระทบนั้น^{๑๑๑} ดังเช่นกรณีที่เราเคยได้ยินหรือเห็นตามข่าวสารทั่วไปที่มีแก๊งค์ค้ายึดบ้านไปหลอกลวงชาวบ้านในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง แชร์ลูกโซ่ การตกทอง หลอกขายล็อตเตอรี่ เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ถือเป็นการขยันในช่องทางและวิธีการที่ผิด ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ท้ายที่สุดก็นำพาให้ชีวิตของตัวเองเดือดร้อน (ติดคุก) จากการกระทำดังกล่าว ความขยันมีความสำคัญกับทุกสาขาอาชีพในฐานะที่เป็นพื้นฐานของการนำพาความสำเร็จมาสู่ชีวิต^{๑๑๒}

ความขยันที่มีในบางอย่างแม้บางครั้งยังไม่ให้ผลทางด้านเงินทองแต่ก็ต้องฝึกฝนเอาไว้ให้เคยชินเป็นนิสัย อย่างเช่น การเป็นนักเรียนนักศึกษาถึงแม้ว่าการขยันทำหน้าที่ดังกล่าวไม่ทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทองโดยตรง แต่ก็ถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของการทำให้ก้าวไปสู่อาชีพการงานที่ดีในอนาคต ดังนั้นไม่ว่าจะมีอาชีพอะไรทั้ง ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ ลูกจ้าง นักกีฬา นักแสดง นักร้อง นัก

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ พระมหาธวัชชัย กลยาโณ เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ, เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภรณ์, เจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ พระครูกาญจนสิรินธร, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

ดนตรี หากว่ามีความขยันที่ถูกต้องถูกทางก็มีโอกาสก้าวไปสู่ประตูแห่งความสำเร็จที่เปิดรอรับตลอดเวลาได้ในไม่ช้า^{๑๑๓}

“ขยันหาในหลักธรรมของหัวใจเศรษฐี จึงกินลึกลงไปในช่วงทางและวิธีการที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรมเป็น สัมมาอาชีพ ที่ไม่ก้าวล้ำนำไปสู่การเบียดเบียนทั้งตัวเองและคนอื่นให้เดือดร้อน”

ประการที่สอง : รักษาดี (อารักขสัมปทา) หมายถึง การเก็บรักษาทรัพย์สินเป็นการต่อยอดมาจากเงินทองที่เราขยันหาจากสัมมาอาชีพที่สุจริตนั้น ในการบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวให้ดอกเงยออกดอกออกผลตามมาด้วย เป็นไปในลักษณะของการเก็บรักษาและใช้ไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ในชุมชน มีการออมทรัพย์ของสมาชิกในชุมชน ให้สมาชิกได้เรียนรู้ ว่าขยันหาได้แล้วต้องเก็บรักษาเป็นหรือออมได้ โดยคนในชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมธนาคารชุมชนขึ้น^{๑๑๔}

การเก็บ เป็นการเก็บออมทรัพย์สิน การเก็บออมเปรียบเสมือน การสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตในระยะยาว เช่น ขยันหาได้ ๑๐๐ บาท ก็ใช้ไป ๗๐ บาท ที่เหลือก็เก็บออมสะสมไว้อีก ๓๐ บาท เป็นต้น ทำอย่างนี้เรื่อยไป ทรัพย์สินก็จะเพิ่มขึ้นในอนาคต เป็นการใช้ชีวิตอย่างวิถีพุทธ^{๑๑๕}

การใช้จ่ายของทรัพย์สิน เป็นการบริหารจัดการต่อยอดในส่วนของเงินเก็บเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการนำไปสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าวก็จะต้องรอบคอบและมีสติอย่าพึ่งบริหารจัดการด้วย “กิเลสหรือความโลภ” เป็นตัวตั้ง เกี่ยวเนื่องจากสาเหตุที่สำคัญในท้ายที่สุดของการหมดเนื้อหมดตัวก็มาจากการวิ่งไล่กวตความโลภของตัวเองนั่นเอง ดังที่เราจะเห็นตามข่าวสารบ่อย ๆ ทั้งการถูกแก๊งค์ต้มตุ๋นหลอกเอาเงินไปโดยอ้างว่าจะนำไปลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่มากมายมหาศาล ซึ่งกลุ่มมิจฉาชีพพวกนี้รู้ดีว่าต่อความโลภของมนุษย์ถูกกระตุ้นได้ง่าย ดังนั้นจึงควรบริหารจัดการการลงทุนโดยใช้สติและความรู้ที่เท่าทันให้อยู่เหนือกิเลสหรือไม่ให้ถูกความโลภครอบงำ โดยการแนะนำให้ชุมชนเห็นประโยชน์ในภายหน้าของการมีทรัพย์^{๑๑๖}

หลักธรรม “อารักขสัมปทา (รักษาดี)” ในคนชุมชน รู้จัก สอนและปลูกฝังให้บุตรหลานเพื่อนบ้าน ให้ประหยดมัธยัสถ์รู้จักเก็บออมรวมความถึงรู้จักบริหารการใช้จ่าย โดยได้รับการแนะนำจากชุมชนและเพื่อนบ้านที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ซึ่งนัยก็เปรียบเสมือนเป็นการดูแลรักษาคุ้มครองโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยสัมมาอาชีพไม่ให้หมดไปในทางที่เสื่อมเสียและเป็นอันตรายต่อตนเองและ

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ พระมหาวัชชัย กลยาโณ, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกาญจนโนภาส, รองเจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ, เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ พระครูกาญจนสิรินธร เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

ผู้อื่นหรือให้รู้จักในคุณค่าของทรัพย์สินที่หามาได้โดยรู้จักเก็บและใช้ไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตน และบุคคลอื่นอยู่ในที่ การรักษาดินในหลักธรรมของหัวใจเศรษฐี จึงมีมิติที่ต่อยอดมาจากการขยันหาที่เมื่อได้ทรัพย์สินมาแล้วควรเก็บรักษาไม่ใช่สิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้กับอนาคตที่มีความไม่แน่นอนรออยู่ กินลึกลงไปถึงการใช้ไปในทรัพย์สินที่หามาได้ไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการใช้สติและปัญญานำทาง ก่อนที่จะลงทุนในอะไร ควรที่จะศึกษาข้อมูลให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แจ่มแจ้ง เสาะแสวงหาข้อมูลให้มากที่สุดเพื่อนำมาเข้าสู่กระบวนการกลั่นกรองด้วยปัญญานำพาไปสู่การลงทุนที่มั่นคงและมีประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่ลงทุนด้วยแรงขับ แรงบีบคั้นและบังคับจากความโลภ”^{๑๑๗}

ประการที่สาม : ผูกไมตรีกับกัลยาณมิตร (กัลยาณมิตตตา) หมายถึงการรู้จัก “คบคนดี มีความเป็นเพื่อนแท้” เช่น การผูกมิตรกับผู้รู้ในชุมชน ความเป็นเพื่อนแท้นั้นย่อมนำพามิตรไปในเส้นทางที่ดี ๆ จะพึงสังเกตได้ว่า คนในชุมชนมีความ ขยันหาและรักษาดิน เนื่องจาก ชุมชนมีกิจกรรมปลูกฝังการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ดังนั้น หากว่าเรามีกัลยาณมิตรแล้ว ความเจริญก้าวหน้าก็เกิดขึ้น เช่น การขยันหา หากว่าเราขยันหาทรัพย์สินเงินทองมาด้วยความถูกต้องประกอบสัมมาอาชีพ แต่บังเอิญไปคบกับเพื่อนที่ประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตก็จะมีโอกาสนำพาให้ชีวิตของเราเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือพัวพันกับอาชีพที่ไม่สุจริตนั้นไม่มากนักน้อย แต่ถ้าหากว่า เรามีเพื่อนดี (กัลยาณมิตร) ^{๑๑๘} ก็จะนำพาไปสู่เส้นทางของการขยันหาทรัพย์สินที่ประเสริฐยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่นำพาความเดือดร้อนให้ ในการรักษาดินนั้น หากว่าเราคบเพื่อนที่ไม่ดี ก็จะมีแต่คำแนะนำไปในแนวทางที่ไม่ดี ถ้าหากว่าเรามีเพื่อนที่ดี (กัลยาณมิตร) ก็จะนำพาไปในทางที่ดี คอยตักเตือนเรา กัลยาณมิตรก็จะคอยให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์และคอยตักเตือนเราช่วยกันหา ชุมชนมีความเป็นกัลยาณมิตรกันในการให้ ข้อมูลเพื่อนำมาควาคนอื่น ๆ ในชุมชน สามารถประกอบอาชีพอะไรได้บ้าง สิ่งสำคัญอีกประการในการดำเนินชีวิตก็คือการเลือกคบมิตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นเป็นองค์ประกอบสำคัญตามหลัก “มงคลชีวิต ๓๘ ประการ” อันเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยมงคลแรกคือ “ไม่คบคนพาล”^{๑๑๙} และต่อด้วยมงคลประการที่สองคือต้องรู้จัก “คบบัณฑิต” เป็นที่น่าพึงสังเกตว่าหลักธรรมมงคลชีวิตในพระพุทธศาสนาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ยกเอามาวางเป็นหลักปฏิบัติในลำดับที่ ๑ และ ๒ นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคน บ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่สำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนานั้นสิ่งสำคัญและต้องคำนึงถึงในเบื้องต้นแรกคือเรื่องคน ดังที่เคยเคยได้ยินได้ฟังมาบ่อย ๆ ในทำนองที่ว่า “คนนี่เสียคนเพราะคบเพื่อนไม่ดี ส่วนคนนี้ได้ดีเพราะมีเพื่อนที่ดีคอยแนะนำและช่วยเหลือเกื้อกูลไม่ให้เดินทางผิด”

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ พระมหาธวัชชัย กุลยาโน, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ พระครูกาญจนสิรินธร, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภิรัต, เจ้าคณะอำเภอลำทะเมนชัย, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

การรวมกลุ่มเป็นชุมชน การผูกไมตรีกับกัลยาณมิตรสวดคล้องเกี่ยวเนื่องกับขยันหาและรักษาทรัพย์สินเอาไว้ ซึ่งถ้าหากว่าเรามีกัลยาณมิตรที่คอยให้คำปรึกษาและแนะนำให้คนในชุมชนสามารถเก็บทรัพย์สิน เก็บรักษาและใช้ไปนั้นก็จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๑๒๐}

ประการที่สี่ : ดำรงชีวิตแบบพอเพียง (สมชีวิตา) หมายถึง การรู้จักคุณค่าของทรัพย์สินเงินทอง ที่หามาได้ใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย รวมถึงกินลึกลงไปใน ความพอประมาณ ความสมเหตุสมผล ความสมดุล และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิต เกี่ยวเนื่องจาก ความพอเพียง มีลักษณะอากาสิโก (ไม่เลือกกาลไม่เลือกสมัย) คือ สามารถใช้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ เพราะเป็นหลักแห่งความเป็นจริงเสมอ “ความพอเพียง”^{๑๒๑}

มีคุณลักษณะ ที่สำคัญคือ การดำรงชีพแบบพอเพียงในทางพระพุทธศาสนามุ่งเน้นสอนให้เข้าถึงและเข้าใจในทางที่เจริญและทางเสื่อมไปในโมคคทรัพย์ (โลกียทรัพย์) อย่างรู้เท่าทัน โดยมุ่งเน้นให้เดินตามหลักทางสายกลางที่ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายแต่ก็มีได้ให้ถึงกับผิดเคือง (ตระหนี่) มากนัก ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้รู้จักจัดสรรในทรัพย์ที่ได้มานั้นโดยการแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ซึ่งเรียกว่า “โมคคิภาค ๔”^{๑๒๒}

ขยันเก็บ เก็บไว้ใช้เลี้ยงตนและเลี้ยงคนที่ควรบำรุงเลี้ยงได้แก่ มารดา บิดา ภรรยา บุตร รวมถึงคนในปกครอง มิตรสหาย และใช้จ่ายทำประโยชน์หรือทำบุญ เป็นต้น

ขยันรักษา เก็บไว้ใช้ในการเป็นทุนประกอบอาชีพหน้าที่การงานเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ที่กองเงยเพิ่มขึ้นจากการใช้ไปในทรัพย์สินนั้น เมื่อมองในแง่ปัจจุบันซึ่งก็คือการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การออมในธนาคารชุมชน เป็นต้น ไว้ใช้ในคราวจำเป็นเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินขึ้น เช่น เจ็บป่วย อุบัติเหตุ เป็นต้น

การดำรงชีพแบบพอเพียงตามแนวทางพระพุทธศาสนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกคน ทุกองค์กรและทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะเป็นหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับการทำประโยชน์ให้ถึงพร้อมในปัจจุบันด้วยความพอประมาณ สมเหตุสมผล สมดุล และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง

การเลือกคบ เพื่อการเลือก การดำรงชีวิตแบบพอเพียง เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่มุ่งเน้นความพอประมาณทำอะไรไม่เกินไป กินพอดี อยู่พอดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นรวมทั้งไม่ก้าวล้ำไปเบียดเบียนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้หลักความสมเหตุสมผลในการจัดลำดับความสำคัญวิธีการ รวมทั้งคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิต^{๑๒๓} และเป็นการ

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภิรัตน์ เจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ พระมหาวัชชัย กุลยาโน, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกาญจนภาส, รองเจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ พระครูกาญจนสิรินธร, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นทุกภาคส่วน การของกิจกรรมทางสังคม รวมทั้งสามารถสร้างภูมิคุ้มกันเมื่อเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง สังคม เศรษฐกิจ รวมทั้งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความพอเพียงหากจะแยกย่อยลงลึกไปในการทำมาหากินของการดำเนินชีวิตแล้วสามารถมองได้ใน ๒ มิติ คือ พอเพียงอย่างวัตถุนิยม เป็นลักษณะของความพอเพียงภายนอก คือ มีกินมีใช้ มีปัจจัยสี่เพียงพอ หรือที่คนส่วนใหญ่เข้าใจในความหมายที่ว่า พอสมควรตามอัตภาพ พอเพียงอย่างจิตวิญญาณ เป็นลักษณะของความพอเพียงภายใน คือ เป็นความพอเพียงในด้านความรู้สึก ซึ่งแต่ละคนมีไม่เท่ากัน บางคนมีเงินไม่มากก็ถือว่าเพียงพอแล้วสำหรับเขา แต่ในขณะที่บางคนมีทรัพย์สินเงินทองมากมายแต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับเขา สิ่งสำคัญที่สุด ก็คือ เราต้องรู้จักบริหารจัดการระหว่างความพอเพียงอย่างวัตถุนิยมและความพอเพียงอย่างจิตวิญญาณให้เกิดดุลยภาพซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการความพอเพียงอย่างจิตวิญญาณและวัตถุนิยมให้เกิดความสมดุล^{๑๒๔}

สรุปได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักหัวใจเศรษฐกิจมาบูรณาการ เศรษฐกิจ คนในชุมชน ชยันตทรัพย์รวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม รักษาทรัพย์ที่หามาได้โดยการมีธนาคารชุมชน หาความรู้จากเลือกปราชญ์ รู้จักการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในด้าน เศรษฐกิจ การชยันตประกอบอาชีพ หาอาชีพเสริมในชุมชน นอกจากพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ยังสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สามารถสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้กับชุมชนได้

๒. การบูรณาการ หลักศีล ในการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในด้านสังคม จาก การสัมภาษณ์พบว่า การดำรงชีวิตและมีวิถีชีวิตตามแนวพุทธที่เรียบง่าย โดย พะการอยู่ร่วมกันในชุมชนโดยการความประพฤติและปฏิบัติ เป็นกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน การละเว้นจากอบายมุขทั้งหลาย ชุมชนที่ปลอดการลักขโมย อยู่ด้วยการโดยไม่ต้องพึ่งกฎหมาย แต่พึ่งการเคารพในการอยู่ร่วมกัน ทำให้ชุมชนสงบสุข ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สภาพความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน อยู่ในท้องถิ่นเดียวกันมีความผูกพันฉันท์พี่น้องทำงานเป็นฤดูกาลมีความผูกพันกับศาสนา ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีศาสนาอย่างเคร่งครัด^{๑๒๕} วัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของชาวชนบท รวมทั้งใช้ประกอบกิจกรรม พิธีกรรมต่างๆ และใช้ด้านการศึกษา สภาพสังคมชนบทในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาทางสังคมซึ่งชาวชนบทต้องประสบ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาทางวัฒนธรรม^{๑๒๖} ปัจจุบันชาวชนบทได้รับวิทยาการสมัยใหม่ต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อชาวชนบทเป็นอันมาก เช่น เครื่องทุนแรงสำหรับการประกอบอาชีพ อุปกรณ์ที่ทันสมัยทำให้การดำรงชีวิตได้รับ

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลญาณโนภาส รองเจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ นายวิชัย ล้อศิริอดีตนายกเทศมนตรีท่าเรือพระแท่น.กาญจนบุรี ๑๐ เมษายน ๒๕๕๗

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ นายพิเชษฐ์ ยินดีวี , ผู้ประสานงานเครือข่ายที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีด้านสังคม จ.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

ความสะอาดสบายขึ้น อันส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น^{๑๒๗} และมีความสิ้นเปลืองมากขึ้นตามไปด้วยไม่ได้เป็นศูนย์รวมจิตใจเหมือนกับสังคมชนบทพฤติกรรมของชาวเมืองจะยึดกฎหมายเป็นหลักจะมีความยุ่งยากมาก^{๑๒๘}

สังคมชุมชนมีพลังของการช่วยเหลือและป้องกันภัย การทำความรู้จัก ยึดแน่นทักทายกัน และกัน เป็นการผูกมิตรสร้างเพื่อนบ้านและเครือข่ายของชุมชนที่เป็นเสมือนเกราะป้องกันภัยในทุก รูปแบบ^{๑๒๙} ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ฉกชิงวิ่งราว จัดแะ ลักขโมย จี้ ปล้นทรัพย์สินและภัยอื่นๆ ที่เกิดขึ้นทุกวัน ในทุกที่ ทั้งบนท้องถนน ตรอก ซอก ซอยในที่ชุมชน ศูนย์การค้า บนรถประจำทาง หรือแม้แต่ในที่พักอาศัยส่วนบุคคล จะลดลงได้ หากทุกคนในชุมชนหรือในสังคมร่วมมือ ร่วมใจกันในการเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา และสอดส่องดูแล เมื่อพบคนแปลกหน้า สิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นรอบๆตัวเรา อย่างหนึ่งดูตาย คิดว่าไม่ใช่ธุระ ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ อาจจุลถามและเกิดขึ้นกับตัวเราหรือคนใกล้ชิดเข้าสักวันก็ได้^{๑๓๐}

หากเราช่วยกันเฝ้าระวัง และเตรียมพร้อมกัน ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ขยายไปสู่ระดับชุมชนและสังคม สังคมไทยจะเป็นสังคมที่ปลอดภัย น่าอยู่อย่างที่สุด^{๑๓๑} การสร้างสำนึกของการเฝ้าระวัง เริ่มจากการประพฤติ ปฏิบัติของ ผู้นำชุมชน จะเป็นต้นแบบให้ ชุมชนได้เรียนรู้ และซึมซับสิ่งต่างๆ เหล่านั้น และนำไปปฏิบัติเองโดยการส่งเสริมและสร้างกิจกรรมให้เด็กๆ และผู้คนภายในชุมชนได้ใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียน หลังจากการทำงาน หรือทำภารกิจประจำวันร่วมกัน โดยอาจใช้พื้นที่ว่างที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในชุมชน ทำสถานที่พักผ่อนออกกำลังกายร่วมกันของชุมชน เช่น สนามฟุตบอลโกล์เล็ก ที่เดิน วิ่งออกกำลังกายหรืออื่นๆ เพื่อให้เด็กๆ และคนในชุมชน ได้ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน และทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี แข็งแรง ปราศจากโรคภัย สังคมน่าอยู่ ด้วยพลังชุมชน และพลังชุมชน เราทุกคนร่วมมือกันสร้างให้เกิดขึ้นมาได้ในทุกชุมชน

สังคมในชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยการอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อสร้างกลุ่มหรือสังคมที่มีความสนใจหรือมีเป้าหมายในเรื่องเดียวกัน ชุมชนเสมือนจริงมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท, กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ นายสรรเพชญ ศลิษฐ์อรธกร , ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี , ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗ .

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทร์ รัตนสุวรรณชัย, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมรัง จ.กาญจนบุรี, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ นางทิวพร ศรีวรกุล, ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติท่ามะขาม จ.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๓๑} นายภัทราวุธ สายสะอาด , รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอุโลกสีห์มี น จ.กาญจนบุรี, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗.

และกว้างขวาง เช่นชุมชนหนองสาหร่าย เป็นชุมชนต้นแบบที่เหมาะสมแก่การเป็นแบบอย่างของสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและส่งเสริมเศรษฐกิจกันในชุมชน^{๑๓๒}

ส่วนใหญ่เป็น สังคมเกษตร กรรม ซึ่งเป็น สังคมชนบท ที่ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญของเศรษฐกิจเป็นทั้งหน่วยการผลิตและหน่วยบริโภคสิ่งของเครื่องใช้และอาหารจะผลิตขึ้นใช้เอง และยังมีภาระหน้าที่อื่นๆ เช่นถ่ายทอดความรู้ทางอาชีพอบรมสั่งสอนเรื่องคุณธรรมให้แก่สมาชิกในครอบครัวสมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น^{๑๓๓} สมาชิกในชุมชนจะให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นมิตรต่อเพื่อนบ้านมีการติดต่อกันแบบเป็นกันเองเอื้อเฟื้อและจริงใจต่อกันอยู่รวมในครัวเรือนเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียงกัน โดยมีวัดเป็นสถานที่สำคัญในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาเป็นแหล่งสำคัญในการให้การศึกษาและอบรมนิสิตแก่ประชาชนค่านิยมในเรื่องคุณความดีทางศาสนาเป็นตัวควบคุมความประพฤติของคนในชุมชนยึดมั่นอยู่กันประเพณีเดิมเป็นอย่างดี^{๑๓๔} พึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติทำให้ผูกพันกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางศาสนาและเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน เช่น งานบวช งานศพ และงานบุญต่าง ๆ^{๑๓๕} ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สาธารณสุข อาชญากรรม สาธารณภัย ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง หน้าที่พลเมือง ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ทูตทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยให้ประชาชน ชุมชน ร่วมกันรับผิดชอบและเห็นถึงความสำคัญในการฟื้นฟูพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเอง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ บูรณาการความรู้ ประสบการณ์ และทักษะอาชีพ เข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชนโดยรวม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อกัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนเป็นต้น^{๑๓๖}

ให้ประชาชนมีสุขภาพและพลานามัยที่ดี มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สังคมใดจะเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ จำเป็นต้องมีพลเมืองที่มีสุขภาพอนามัยดี อันเป็นส่วนสำคัญในการ

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ นางศิริมา เจริญศรี , ที่ปรึกษาภาคประชาชน ด้านสังคม จังหวัดกาญจนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี, ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นายขวัญชัย จรัสตระกูล , ผู้อำนวยการโรงเรียน เกียรติวัธน์เวคิน ๒ (วัดปลักเขว้า) จ.กาญจนบุรี ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นายปิยะ พวงสำลี, ผู้ประสานงานฝ่ายประเมินบูรณาการสุขภาวะตำบล จ.กาญจนบุรี, ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ นางรัชนี ธงไชย , ผู้อำนวยการโรงเรียน , ครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จ.กาญจนบุรี, ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ นายชูศักดิ์ ศรีสุขจร , นายก อบต เมือง. หนองไผ่ อ.จ.กาญจนบุรี , ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

พัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องจัดให้มีการพัฒนาสาธารณสุขขึ้น เพราะมีความสำคัญทั้งต่อตัวบุคคล และสังคมการบริหารงานของทุกรัฐบาล เน้นที่ ความกินดี อยู่ดี หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน อยากให้คนมีความสุข มีรายได้มั่นคง มีสุขภาพดี ครอบครัวอบอุ่น มีชุมชนเข้มแข็ง และสังคมอยู่เย็น เป็นสุข มีความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ในด้านการพัฒนาทางสังคมนั้น อาจกล่าวได้ว่า ทำไป เพื่อให้คนมีความมั่นคง ๑๐ ด้าน คือ ด้านการมีงานทำและรายได้ ด้านครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ส่วนบุคคล) ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ด้านสิทธิและความเป็นธรรม ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านการสนับสนุนทางสังคม ด้านการเมือง ธรรมาภิบาล หรือมีความมั่นคงทางสังคม^{๑๓๗} นั้นเอง

การพัฒนาสังคมจะต้องพัฒนาหลายๆ ด้าน ไปพร้อมๆ กัน โดยเฉพาะที่เป็นปัจจัย ต้องการพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้แก่การศึกษา และการสาธารณสุขการพัฒนาทางการศึกษา การศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ในการวัดความเจริญของสังคม^{๑๓๘} สำหรับประเทศไทยการพัฒนาด้าน การศึกษายังไม่เจริญก้าวหน้าอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในชนบทของไทย จะพบประชาชน ที่ไม่รู้หนังสือ และไม่จบการศึกษาภาคบังคับอยู่ค่อนข้างมากความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อบุคคล และสังคมการศึกษา ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ทำให้คนมีความรู้ ความเข้าใจใน วิทยาการใหม่ ๆ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ตลอดทั้งมีเหตุผลในการ แก้ปัญหาต่าง ๆ การพัฒนาด้านการศึกษา ก็คือ การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของบุคคล และ เมื่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมมีคุณภาพแล้ว ก็จะทำให้สังคมมีการพัฒนาตามไปด้วย สถาบันที่ สำคัญในการพัฒนาการศึกษา ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนการ พัฒนาด้านสาธารณสุข การสาธารณสุข เป็นการป้องกันและรักษาโรค ทำนุบำรุงดูแลแสงสว่างป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยป้องกันและระงับโรคติดต่อส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมส่งเสริมการ กีฬาและนันทนาการส่งเสริม สังคมสงเคราะห์ การพัฒนาเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการคุ้มครองดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎรส่งเสริมการมี ส่วนร่วมในการพัฒนาของคนในท้องถิ่นรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ บ้านเมืองส่งเสริมการสาธารณสุขและอนามัยชุมชนส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน

ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีศีล ๕ ครอบครัวศีล ๕ และเป็นชุมชน ศีล ๕ ทำให้ชุมชน ปลอดภัยจากขโมย ปลอดภัยจากการประพฤติดื้อต่อครอบครัว ทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง ชุมชนยั่งยืน

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท, กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗ .

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ นายสถาปนา ธรรมโมรา , ปลัด อบต. ศรีสวัสดิ์.เขาโจด อ.จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

เพราะทุกบ้านในชุมชนเป็นคนมีศีล สามารถรักษาระเบียบวินัยของคนในชุมชนด้วยหลักศีล เมื่อทำผิดสอนให้รู้สึกละอาย เมื่อใครในชุมชนทำดีก็ได้รับการยกย่อง และประกาศให้รู้ทั่วกันเป็นเกราะป้องกันและคุ้มครองได้ ดังที่ว่า “คนจะดีเพราะมีศีล” ศีล คือ ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริต สิ่งที่ไม่ดีทุกประการ ...เพราะคนที่ขาดสติสามารถทำความชั่วได้ทุกอย่างและผิดศีลข้ออื่นได้ทุกข้อ

สรุปได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักศีลมาบูรณาการสังคมให้ปลอดภัย ปลอดภัยใจ ปลอดภัยใจ คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย มีการปกครองกันโดยการรักษาศีล การมีศีลในการอยู่ร่วมกัน โดยไม่ต้องใช้กฎหมายในการบังคับให้อยู่ร่วมกันได้ การรักษากายใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาระเบียบวินัยมีมารยาทที่ดี คิดดี ทำดี พูดดี

๓. การบูรณาการ หลักอวาสลัปปายะธรรม ในการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พบว่า ชุมชนเป็นชุมชนชนบท มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นสัปปายะ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล ใช้อย่างฉลาด หรือใช้ตามความจำเป็น ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย และไม่เกิดการสูญเปล่า หรือเกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด^{๑๓๙}

การสนับสนุนให้ชุมชนช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ป่า เขา ต้นไม้ แม่น้ำ ลำธาร เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งบนบกและในน้ำ การเร่งรัดพัฒนาประเทศที่เริ่มต้นเมื่อกว่าสามสิบปีมาแล้ว โดยมีได้ระมัดระวัง และให้ความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่ควร ทำให้มีการตัดทวง ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองมิได้คำนึงถึงอัตราการเกิดทดแทนหรือการฟื้นตัวตามธรรมชาติ^{๑๔๐} ดังนั้นในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของประเทศจึงอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม สร้างข้อจำกัดของการพัฒนาในระยะต่อไป ในขณะนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่าย ทั้งส่วนราชการและเอกชนจะต้องหันมาสนใจ และร่วมมือกันเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง ให้สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งในเมืองและในชนบท และการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนตลอดไป

สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สัปปายะ และประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ เกิดความรักความหวงแหน และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง การจัดตั้งกลุ่ม ชุมชน ชมรม สมาคม เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ พระครูภาณุจันทรินทร เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ พระมหาวัชชัย กลยาโณ, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

สิ่งแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนการให้ความร่วมมือทั้งทางด้านร่างกาย พลังใจ พลังความคิด ด้วยจิตสำนึกในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีต่อตัวเรา เช่น กลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน นักศึกษา ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ^{๑๔๑}

ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตน การประสานงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครอง ฟื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมค้นหาวิธีการมาใช้ในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดการวางแผนพัฒนา การปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน^{๑๔๒} การให้ชุมชนช่วยกันเฝ้าระวังดูแลและป้องกัน เป็นวิธีการที่จะไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย เช่น การเฝ้าระวังการทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำ คูคลอง การจัดทำแนวป้องกันไฟฟ้า^{๑๔๓}

ดังนั้น เมื่อนำคำว่า “การพัฒนา” รวมกับ “ชุมชน” แล้วก็จะมีความหมายว่า การพัฒนาชุมชน ก็คือ การเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้น หรือให้เจริญขึ้นในทุก ๆ ด้านนั่นเอง นั่นคือจะต้องพัฒนาคน กลุ่มชน สิ่งแวดล้อมทางวัตถุหรือสาธารณสมบัติ และพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม

นโยบายชุมชนสัปปายะ โดยเริ่มจาก การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะ สั้น และระยะยาว^{๑๔๔} เพื่อให้ชุมชนร่วมกับ หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือและนำไปปฏิบัติ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยได้อีกทางหนึ่ง^{๑๔๕}

การที่ชุมชนรู้จักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ใช้เท่าที่มีความจำเป็น เพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้นานและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุดโดยการให้ความรู้ ตั้งคณะกรรมการ

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ พระมหาบุญรอด มหาวิโร, วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี เลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ นายพิศิษฐ์ ยินดีวิ , ผู้ประสานงานเครือข่ายที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีด้านสังคม จ.กาญจนบุรี ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นางทิวพร ศรีวรกุล, ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติท่ามะขาม จ.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ นายสมเดช สุวรรณฉวี , รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกวิ เลขานายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗

ชุมชนเข้ามาช่วยดูแล^{๑๔๖} บางอย่างเมื่อมีการใช้แล้วครั้งหนึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ซ้ำได้อีก เช่น ถูพลาสติก กระดาษ เป็นต้น หรือสามารถที่จะนำมาใช้ได้ใหม่โดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การนำกระดาษที่ใช้แล้วไปผ่านกระบวนการต่างๆ เพื่อทำเป็นกระดาษแข็ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมได้^{๑๔๗}

การบำบัดและการฟื้นฟูเป็นวิธีการที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรด้วยการบำบัดก่อน เช่น การบำบัดน้ำเสียจากบ้านเรือน ก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ส่วนการฟื้นฟูเป็นการรื้อฟื้นธรรมชาติให้กลับสู่สภาพเดิม เช่น การปลูกป่า เพื่อฟื้นฟูความสมดุลให้กลับมาอุดมสมบูรณ์^{๑๔๘} การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมและได้รับประโยชน์สูงสุด โดยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน^{๑๔๙} ให้ความรู้แก่ประชาชน ให้เห็นโทษและประโยชน์แก่ประชาชน ชุมชนจะได้ช่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และคุณภาพชีวิตอย่างกลมกลืน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ทั้งประชาชนในเมือง ในชนบท และผู้บริหาร^{๑๕๐} ทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา โดนเริ่มต้นที่ ตนเองและท้องถิ่นของตน ร่วมมือกันทั้งภายในประเทศและทั่วโลก ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์และความปลอดภัยของทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติจึงเป็นการทำลายมรดกและอนาคตของชาติด้วย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในสิ่งแวดล้อมแต่ละแห่งนั้น^{๑๕๑} จำเป็นต้องมีความรู้ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จะให้ประโยชน์แก่มนุษย์ทุกแห่งทุกมุม ทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยคำนึงถึงการสูญเสียเปล่าอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วย^{๑๕๒} รวมทั้งจะต้องตระหนักเสมอว่า การใช้

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ นายสรเพชญ ศลิษฐ์อรรถกร ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทรรัตนสุวรรณชัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมรั้ง จังหวัดกาญจนบุรี ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง , ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ นายภัทรารุณ สายสะอาด, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอุโลกสีห์หมื่น จ.กาญจนบุรี, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ นายสถาปนา ธรรมโมรา , ปลัด อบต.เขาโจด อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท, กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไปจะไม่เป็นการปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมให้การศึกษา เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ทุกวันนี้ที่เป็นปัญหาเพราะว่าไม่ให้ความรู้ ไม่ให้เห็นหรือตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ถ้าหากสามารถให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้ สามารถส่งเสริมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นได้อย่างมาก^{๑๕๓} ต้องให้ความรู้ ให้เห็นคุณค่าและโทษของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น โดยการตั้งคณะทำงานประจำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน ซึ่งถ้าหากชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขตั้งแต่ต้นตอของการเกิดปัญหา จะเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติสามารถลดปัญหาและทำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้อีกทางหนึ่ง^{๑๕๔}

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยการยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ^{๑๕๕}

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองโดยเห็นได้จากกิจกรรมต่างๆ^{๑๕๖} ในการปฏิบัติงานนั้นบางครั้งการยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นสิ่งสำคัญ การส่งเสริมให้บุคลากรมองผู้อื่นในแง่บวกก็จะส่งผลให้การปฏิบัติราชการเป็นไปด้วยความราบรื่น การที่ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดีกับลูกน้องในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทน ชยันหมั่นเพียร มีระเบียบวินัย ก็จะเป็นการชักจูงจิตใจให้ประชาชน ได้ปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี^{๑๕๗} การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มี ผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงามส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองโดยเห็นได้จากกิจกรรมต่างๆ ในการปฏิบัติงานนั้นบางครั้งการยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นสิ่งสำคัญ^{๑๕๘} การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มี ผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้หลักคุณธรรม ต้องส่งเสริมให้ประชาชนไปวัดฟังธรรมทุกวันพระหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อนำคำสอนของพุทธ

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ นายชนะ สุขพรหม , อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ นางเบญจวรรณ เปรมประยูร, นายกเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จ.กาญจนบุรี ๙ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทร รัตนสุวรรณชัย, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมรั้ง.กาญจนบุรี, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง , ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ นายภัทรวิฑูรย์ สายสะอาด, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโล่งโลกสีห์หมื่น จ.กาญจนบุรี, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ นายสถาปนา ธรรมโมรา , ปลัด อบต.เขาโจด อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

ศาสนาเป็นเครื่องชี้แนะและเป็นแนวทางปฏิบัติใช้สติปัญญาในการครองตน ครองตน ครองงานและการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอันเป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนางานในหน้าที่และเพื่อปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรมฟื้นฟูจิตใจและสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่น^{๑๕๙}

การเป็นชุมชนที่คอยช่วยเหลือในเรื่องของผู้ยากไร้ในชุมชน, ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานได้และมีรายได้น้อยของชุมชน เพื่อจัดทำโครงการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ และมีการดำเนินการขยายเขตประปา ไฟฟ้าเพื่อให้ประชาชนได้นำน้ำประปาใช้ มีไฟฟ้าใช้ให้ครอบคลุมพื้นที่ภายใน^{๑๖๐}

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยใช้หลักคุณธรรมในท้องถิ่น ผู้บริหารหรือนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้นำองค์กรเป็นผู้ใช้แต่ส่วนใหญ่ก็ยังขาดคุณธรรมอยู่ เพราะทุกวันนี้การบริหารบ้านเมืองเป็นประชาธิปไตยระบบอุปถัมภ์ เพราะแบ่งแยกกันชัดเจนพวกใครพวกมันก็จะคอยช่วยเหลือบุคคลที่เป็นเพื่อนฝูงญาติพี่น้องก่อนที่จะคำนึงถึงประชาชน เมื่อมองในภาพรวมแล้วก็จะเห็นว่าหลักคุณธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีอยู่บ้าง^{๑๖๑}

หลักคุณธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีคุณธรรมนำการบริหารก็จะทำให้การบริหารจัดการองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ในการบริหารราชการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ทุกคนมีความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน และมีการสร้างจิตสำนึกในการนำเอาวิสสุทธจริยธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสามารถลดปริมาณขยะในชุมชนให้ลดน้อยลงได้โดยได้จัดทำโครงการผ้าป่าขยะรีไซเคิล^{๑๖๒} การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้หลักคุณธรรม ต้องส่งเสริมให้ประชาชนไปวัดฟังธรรมทุกวันพระหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อนำคำสอนของพุทธศาสนาเป็นเครื่องชี้แนะและเป็นแนวทางปฏิบัติใช้สติปัญญาในการครองตน ครองตน ครองงานและการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอันเป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนางานในหน้าที่และเพื่อปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรมฟื้นฟูจิตใจและสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่น^{๑๖๓}

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยเน้นทางสร้างสรรค์วางแผนเพื่อให้ชุมชนร่วมกันเสริมรายได้ สร้างเศรษฐกิจในชุมชน หาแนวทางช่วยกันอนุรักษ์และป้องกันสิ่งแวดล้อมในชุมชน ชุมชนอยู่ได้ สันติร่มเย็น เมื่อมีเหตุทุกคนก็ร่วมกันประชุมหาแนวทางแก้ไขอย่างพร้อมเพรียงกัน

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิญาณคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท, กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ นายชนะ สุขพรหม , อดีตกำนันและนายก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี , ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ นายวีรวุฒิ สุนธมาน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ นายวิเชียร สมคิด, สมาชิก อบต.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ได้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนว่า จะต้องให้ประชาชนเข้ามาบิณฑบาตในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้^{๑๖๔} ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างจิตสำนึกการร่วมเป็นเจ้าของให้เกิดแก่ประชาชนในท้องถิ่น ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ของประชาชน เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการตัดสินใจที่จะพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ที่ประชาชนต้องการ เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การทุกวงการให้มีความโปร่งใส ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน มีหลายท่านได้ให้ความคิดเห็น^{๑๖๕}

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก การทำงาน มีการกระตุ้น และผลักดันให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานปฏิบัติตาม^{๑๖๖} พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร และมีระบบให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ปรับปรุงระบบ กระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและเกี่ยวกับความโปร่งใสที่ต้องการได้จากหน่วยงาน นโยบายสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส สร้างวัฒนธรรมใหม่ในระบบสารสนเทศและระบบการจัดเก็บเอกสารให้สะดวกต่อการสืบค้น และเผยแพร่แก่สาธารณชน จัดทำประกาศ และคู่มือการขอรับบริการแก่ประชาชน โดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน มีระบบการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก และประชาชนผู้สนใจ^{๑๖๗}

รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ตลอดจนเรื่องร้องเรียนต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลและสวัสดิภาพของประชาชน เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาและตรวจสอบเรื่องราวข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยการประชาสัมพันธ์สู่ประชาชนผ่านทางสื่อต่าง ๆ สำหรับความโปร่งใสในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารจัดการ ถ้าผู้บริหารขาดคุณธรรมความโปร่งใสก็จะมี การทำงานทุกอย่าง ผู้บริหารจัดการจะเป็นผู้ออกคำสั่งให้พนักงานปฏิบัติ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ต้องมีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างก่อนแล้วจึงมาทำโครงการดังกล่าว เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา^{๑๖๘}

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ พระครูศรีกิตติสุนทร , วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี เจ้าคณะอำเภอศรีสวัสดิ์, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิกาญจนคุณ , เจ้าอาวาสวัดนางโน เจ้าคณะตำบลเขาน้อย , ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง , ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ พระมหาบุญรอดเมธี มหาวีโร, วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี เลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมืองกาญจนบุรี, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ วิเศษสิงห์, ผอ.รพ.สต.บ้านสระลุมพุก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสระลุมพุก จังหวัดกาญจนบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๕๗.

สรุปได้ว่า อาวาสสัปปายะ หมายถึงสภาพแวดล้อมในชุมชน นำเรื่อนรมย์ เหมาะกับ ธรรมชาติและวิถีชีวิต อยู่อย่างพอเพียงและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คนพึงป่า ป่าพึงคน มีการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้เรามอง สบายตา สภาพแวดล้อมดี

๔. การบูรณาการ หลักสังคหวัตถุ ในการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์พบว่า จัดการชุมชนวิถีพุทธ โดยการนำหลักสังคหวัตถุมานำบูรณาการ นั้น เป็นการให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันของคนในสัง การพุดจากถ้อยทีถ้อยอาศัย เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือ ทรัพย์สินสิ่งของ^{๑๖๙} ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ ชี้แจง แนะนำสิ่งที่ เป็น ประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม^{๑๗๐} หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูด ให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ^{๑๗๑} และ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้าน จริยธรรม ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกับต่อ คนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน^{๑๗๒} ในการดำเนินการเกี่ยวกับ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในชุมชน สามารถจัดเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ระบบในโรงเรียน นอกโรงเรียน โดยการให้คนในชุมชน ช่วยกันโดยการช่วยเหลือขององค์การบริหารส่วนตำบล การส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น^{๑๗๓} เพื่อให้เป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน^{๑๗๔} ให้มีการประชุมเพื่อสอบถามความ คิดเห็นถึงแนวทางที่คนในชุมชนอยากได้ อยากให้เป็น อยากให้สอน โดยชุมชนรวมตัวกันแล้วให้ หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามาช่วยเหลือเป็นพี่เลี้ยงออกค่าใช้จ่าย^{๑๗๕} ในการ ตัดสินใจและช่วยดำเนินการ ซึ่งสามารถลดภาระและลดบทบาทการบำรุงศาสนสถานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นลงได้ ถ้าชุมชนเข้มแข็งก็จะมีส่วนช่วยในการปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๗๖} ถ้าหาก

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภิรัตน์, เจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ พระมหาธวัชชัย กลยาโณ, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ พระครูวิบุลยาณูจโนภาส, รองเจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ พระครูจริยาภิรัตน์, เจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ นายภัทราวุธ สายสะอาด, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอุโลกสีห์หมื่น จ.กาญจนบุรี, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ นายยงยุทธ์ เตชะแก้ว , กรรมการ เครือข่ายพัฒนาองค์กรชุมชน , ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ .

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ นางเบญจวรรณ เปรมประยูร, นายกเทศบาลเมืองกาญจนบุรี, ๙ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ นายวิชัย ล้อศิริ , อดีตนายกเทศมนตรีท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี , ๑๐ เมษายน ๒๕๕๗.

ชุมชนเข้มแข็งชุมชนก็สามารถบริหารกันเองได้ สามารถลดบทบาทของรัฐ รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะมีบทบาทแค่เป็นพี่เลี้ยง ก็จะเป็นการกระจายอำนาจและลดบทบาทการปกครอง การบริหารงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานสนับสนุนและคอยช่วยเหลือในภารกิจต่าง ๆ^{๑๗๗}

ชุมชนจัดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ต้องมีใช้ชุมชนที่มีบุคคลซึ่งใช้สิทธิและอำนาจในการจัดการตามกระบวนการทางการเมืองที่กำลังเป็นอยู่เพราะสิทธิและอำนาจในการจัดการนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจในชุมชนนั้นๆ สิทธิและอำนาจเสมอภาคกันอยู่ในระดับสิทธิมนุษยชนสิทธิและอำนาจไม่ได้อยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตามหน้าที่ทางสังคมเท่านั้นและหน้าที่ทางสังคมก็ได้ขึ้นอยู่กับรัฐข้าราชการหรือพนักงานของรัฐเท่านั้น แต่หน้าที่ทางสังคมอยู่กับมนุษยชนทุกคน คนทุกๆ คนในชุมชนนั้นๆ มีหน้าที่ตามสิทธิทั้งหมดแม้หน้าที่นั้นๆ จะต่างระดับกัน แต่สำคัญเท่ากันทั้งหมดด้วย^{๑๗๘}

ดังนั้นการดำเนินการสอนศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จึงเกิดพร้อมกันด้วยบทบาทของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดความสามัคคี เป็นพลังชุมชนโดยธรรมชาติ ชุมชนและความเป็นอยู่และเป็นมาดังนี้เสมอมาและเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยของธรรมชาติแท้ จริ่งแล้ว ความเป็นอยู่ซึ่งกันและกัน ยังคงดำรงความสัมพันธ์อยู่อย่างนั้นเอง^{๑๗๙} มีเพียงแต่วิถีคิดและวิถีการดำรงชีพทั้งในระดับบุคคลและชุมชนเท่านั้นที่เปลี่ยนไปองค์กรหลักในชุมชนท้องถิ่น คือบ้านวัดโรงเรียน ผู้บริหารครูผู้ปกครองผู้นำชุมชน (ทุกด้าน) และเด็กๆ ทั้งหมดไม่มีองค์กรหรือใคร สำคัญมากไปกว่าใคร ต่างก็มีความสำคัญเท่าเทียมกันทั้งหมด^{๑๘๐}

องค์กรในชุมชนร่วมกันจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาในนามของคณะกรรมการสถานศึกษาฯ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนซึ่งเรียกว่า ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากองค์กรส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ทำให้ชุมชนเกิด ความภาคภูมิใจ ที่ได้เข้ามา มีส่วนร่วม^{๑๘๑} ได้แสดงออกซึ่งบทบาทและหน้าที่ประสานงานให้องค์กรท้องถิ่นและผู้นำด้านต่างๆ ได้เข้ามาร่วมกัน

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ นางทิวาพร ศรีวรกุล , ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติท่ามะขาม จ.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกา , เลขาธิการเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย จ.จังหวัดกาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ นายสถาปนา ธรรมโมรา, ปลัด อบต. ศรีสวัสดิ์.เขาโจด อ.จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๐} สัมภาษณ์ นายเกษม ศรีพุท, กรรมการเลขานุการ เครือข่ายภาคประชาสังคม จ.กาญจนบุรี, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ นายพิศิษฐ์ ยินดีวี , ผู้ประสานงานเครือข่ายที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ด้านสังคม จ.กาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

เรียนรู้และมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่^{๑๘๒} โดยครูต้องสร้างศรัทธาและ
ฟื้นฟูบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนด้านให้การศึกษาเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและผู้นำทั้งหมดไม่ว่าจาก
บ้าน วัด โรงเรียนโดยเฉพาะองค์กรส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ อบต. เทศบาล และ อบจ. ซึ่งเป็นองค์กรที่
ได้รับอำนาจในการจัดการส่วนท้องถิ่นจากรัฐบาลกลางต้องตระหนักในบทบาทและหน้าที่ให้มากอย่าง
ยิ่งไม่ใช่แต่เพียงซื้อคอมพิวเตอร์ โต๊ะ เก้าอี้ หรืออุปกรณ์การเรียนรู้ให้แก่สถานศึกษาเท่านั้น^{๑๘๓}

ในกรณีที่กล่าวกันว่าบางท้องถิ่นยังไม่พร้อมในการจัดการเรียนรู้ไม่จริงหรือท้องถิ่นมีระดับของความ
พร้อม เพียงแต่จะได้รับอำนาจในการจัดการหรือท้องถิ่นเห็นแจ้งในกระบวนการทำงานชุมชนด้าน
การศึกษามากน้อยเพียงใด ตัวบุคคลและองค์กรในชุมชนทั้งหมด ต้องเป็นอุปกรณ์การเรียนรู้ซึ่งกัน
และกัน^{๑๘๔} สร้างฐานการเรียนรู้ และเข้าถึงการเรียนรู้ให้ได้ทั้งในระดับตนเองและสังคมผู้จัดการเรียนรู้
ต้องมีฐานการเรียนรู้ ตั้งแต่การเรียนรู้ธรรมชาติเพื่อให้ประชาชนสามารถแก้ปัญหาในชุมชนของตนเอง
ได้^{๑๘๕} เข้าถึงการเรียนรู้และความรู้ก่อนจึงจะสามารถสร้างหรือจัดการเรียนรู้ในชุมชนได้และการ
จัดการเรียนรู้นั้น ไม่ใช่เพียงแค่จัดในสถานศึกษาเท่านั้นต้องจัดให้เกิด ภูมิทัศน์ทางการศึกษาในชุมชน
โดยใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เป็นทั้ง
รูปลักษณ์และอัตลักษณ์มารับใช้ในการเรียนรู้และการจัดการ หรือการส่งเสริมจัดการศึกษาเกี่ยวกับ
ระบบสหกรณ์ชุมชนให้ประชาชนร่วมกัน ได้มีหน่วยงานเกี่ยวกับการเงินภายในชุมชนของตนเอง^{๑๘๖}
การให้ความรู้เกี่ยวกับการออมในชุมชน^{๑๘๗}

การทำแผนการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน ทางด้านรำเหย่ย รำไทย กลองยาวประยุกต์ มีการ
ค้นหาพ่อเพลง แม่เพลงและการอบรมให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียน มีการจัดทำหลักสูตรการอนุรักษ์
วัฒนธรรมท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งในระดับตำบลและอำเภอ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงคนใน
ตำบลมาทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากการอนุรักษ์วัฒนธรรมแล้วยังมีทำให้เกิดการบูรณาการองค์กร
การเงินในตำบลเป็นสถาบันการเงินชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของชาวบ้าน อย่างไรก็ตามใน
กระบวนการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นก็ได้หยุดนิ่ง มีการตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยซึ่งกันและกันของคน

^{๑๘๒} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกา , เลขานายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย , ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗..

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ นายสรพรเพชญ ศลิษฐ์อรรถกร , ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี , ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ นายอิทธิภัทร รัตนสุวรรณชัย, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมรั้ง จ.กาญจนบุรี, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗ .

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ นายสมเดช สุวรรณฉวี , รองปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗ .

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง , ประธานคณะกรรมการ สภาพัฒนาการเมือง , ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ นายชูศักดิ์ ศรีสุขจร , นายก อบต เมือง. หนองไผ่ อ.จ.กาญจนบุรี , ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

ในตำบล โดยการออมสมทบวันละ ๑ บาท และมีการนำเอาดอกผลที่เกิดจากการดำเนินงานจากสถาบันการเงินชุมชนมาสมทบกองทุนอีกทางหนึ่ง การฟื้นฟูชุมชนได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของชาวบ้าน จึงมีกระบวนการพัฒนาแกนนำ และชาวบ้าน มีการส่งผู้นำเข้าอบรมเรียนรู้ดูงาน เพื่อเปิดโลกทัศน์ และการเชื่อมโยงกับศูนย์คุณธรรมมีการค้นหาคนที่ทำความดีในชุมชนในตำบล และมีการยกย่องส่งเสริมให้กำลังใจแก่คนที่ทำความดี โดยผู้ที่ทำความดีได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้าน จะสามารถกู้เงินจากสถาบันการเงินชุมชนโดยการ “ใช้ความดีค้ำประกันเงินกู้” และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในโรงเรียนมีการทำความดีสะสมเรียกว่า “ธนาคารความดี” เด็กที่ทำความดีที่นำความดีมาฝากที่โรงเรียน สถาบันการเงินชุมชนจะมีการมอบช่วยการศึกษาเด็กเพื่อเป็นกำลังใจให้ทำความดีต่อไป

การเรียนรู้จากการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดพลังชุมชนพลังชุมชน ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทำให้เกิดสังคมความรู้ สังคมความรู้ทำให้คนในสังคมเกิดสันติสุขและสันติภาพเพื่อให้ชุมชนได้รับการพัฒนาเป็นชุมชนฐานความรู้ ในรูปแบบของแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สื่อ ภูมิปัญญา สถานประกอบการและการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อให้มีช่องทางและมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพของตนเอง

ชุมชนมีพื้นฐานและโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่รากฐานอย่างเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกันอย่างเครือญาติและภายใต้กฎจารีตประเพณีเดียวกัน ดังนั้นชุมชนจึงอาจเป็นฐานในการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากระดับจุลภาคไปสู่ระดับมหภาคได้อย่างยั่งยืนเพราะฐานทางสังคมแข็งแกร่ง โดยนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการจัดระเบียบการดำเนินไปพร้อมๆ กับการพัฒนา มาสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยชุมชน^{๑๘๘}

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในการร่วมกันวางแผนหาแนวทางส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน การให้ชุมชนสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ เพื่อให้บริโภคนคริวัเรียนทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น โดยการรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ ร่วมแรงในการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา และศาสนา หรืออาจหาแหล่งตลาดรองรับ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชุมชนที่พึงปรารถนา คือกิจกรรมเศรษฐกิจทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมเป็นเจ้าของ โดยการพัฒนาจากฐานของ “ศักยภาพของท้องถิ่น” หรือ “ทุนในชุมชน” ซึ่งร่วม

^{๑๘๘} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกา , เลขาธิการเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

ถึงเงินทุน แรงงาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แหล่งน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ สภาพภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ฯลฯ^{๑๘๙}

เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้าง “กระบวนการเรียนรู้” ซึ่งจะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันยังมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ หรืออีกนัยหนึ่ง เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการเน้นการพัฒนาอย่างบูรณาการ มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และยึดพื้นที่เป็นหลัก เพื่อให้การพัฒนาตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นเริ่มการพัฒนาจากชุมชนท้องถิ่นไปสู่ระดับชาติ และให้องค์กรชุมชนเป็นจักรกลสำคัญในการดำเนินการพัฒนา เพื่อให้เกิดพลังการพัฒนาจากความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง

ส่งเสริมการรวมกลุ่มชาวบ้านและการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข การผลิต การตลาด การระดมทุน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างการเรียนรู้และสร้างอาชีพที่หลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่คนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านเพศ วัย การศึกษา ความถนัด ฐานะ เศรษฐกิจ ยึดปรัชญาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริส “การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง” ตามขั้นตอนของ “ทฤษฎีใหม่”

ชุมชนในพื้นที่น้ำแล้ง ดำเนินการจัดการแหล่งน้ำและที่ดิน เพื่อแก้ปัญหาความแห้งแล้งดินเสื่อมคุณภาพ ขาดแหล่งน้ำ โดยเริ่มจาก ชาวบ้านทำการขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อทำการเกษตรตลอดปีในพื้นที่ของตน โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการ ร่วมกับแนวทางพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ปลุกหญ้าแฝก เศรษฐกิจพอเพียง และขยายผลจากผู้นำชุมชนไปสู่ชุมชน และขยายเครือข่ายการเรียนรู้สู่ชุมชนใกล้เคียง แนวทางปฏิบัติ

๑) วางแผนพัฒนา “เศรษฐกิจแบบพอเพียง”

๒) ส่งเสริมการรวมกลุ่ม (กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์) และการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน

๓) พัฒนาระบบตลาด เช่น ตลาดในท้องถิ่น สร้างเครือข่ายผู้ผลิต-ผู้บริโภค เชื่อมโยงผู้ผลิตกับตลาดในเมือง/โรงงาน อุตสาหกรรมเกษตร ฯลฯ

๔) พัฒนากิจกรรมทางด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม

^{๑๘๙} สัมภาษณ์ นางทิวพร ศรีวรกุล ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติท่ามะขาม จังหวัดกาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗

๕) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาสถานที่ศึกษาดูงาน

๖) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสู่สังคมในวงกว้าง

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ความสำคัญต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นการพัฒนาที่เน้นกระบวนการมากกว่ารูปแบบ และต้องการความต่อเนื่องในการปฏิบัติรวมทั้งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่เริ่มจากฐานทรัพยากรในท้องถิ่น (ทุนในชุมชน) ^{๑๙๐}

ตลอดจนการมีส่วนร่วมของพหุภาคี ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน ฯลฯ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนการตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาคมโลก ทำให้ทิศทางการพัฒนาประเทศของประเทศต่างๆ มีลักษณะที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นับเป็นกระแสที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วไปกระแสการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงจะเป็นกระแสที่กิจกรรมของมนุษย์ไม่ว่าการผลิต การบริโภคต่างๆ ให้ความสำคัญโดยการพัฒนาต่อไปนี้ ต้องเผชิญกับข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ ที่นับวันจะร่อยหรอลงไป อีกทั้งต้องเผชิญกับมลพิษต่างๆ ทำอย่างไรที่จะทำอย่างไรจึงจะทำให้กระบวนการผลิต การบริโภค การใช้ชีวิตของมนุษย์ มีความสมดุลกับธรรมชาติ จึงเป็นโจทย์สำคัญของประชาคมโลกการพัฒนาของประเทศต่างๆ ในโลกจะต้องเป็นไปในทิศทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอันจะทำให้มนุษย์ยังคงสามารถอยู่บนโลกใบนี้ต่อไปได้อีกยาวนาน ^{๑๙๑}

สรุปได้ว่า ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม คงอยู่มาพร้อมกับ บทบาทของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดความสามัคคี เป็นพลังชุมชนโดยธรรมชาติ ยังคงดำรงความสัมพันธ์อยู่อย่างนั้นเอง มีการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมจากทำกิจกรรมทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ทำให้เกิดพลังชุมชน รักและศรัทธาในวัฒนธรรมและถิ่นกำเนิด ภูมิใจในท้องถิ่น และ ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่น

ความสอดคล้องจากผลการสนทนากลุ่ม เฉพาะผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ทางการบริหารงานบุคลากรและนักวิชาการ (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๓ รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

กระทรวงมหาดไทยส่วนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำ “โครงการส่งเสริม

^{๑๙๐} สัมภาษณ์ นายพิศิษฐ์ ยินศิริ, ผู้ประสานงานเครือข่ายที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ด้านสังคม จังหวัดกาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๑} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกาญจนโณภส, รองเจ้าคณะอำเภอท่ามะกา, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

สนับสนุนให้เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบ มีการนำแผนชุมชนมาสู่การพัฒนาท้องถิ่น” จัดให้มีเวทีเสวนาเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบ ^{๑๙๒} มีการนำแผนชุมชนมาสู่การพัฒนาท้องถิ่น ให้แก่ผู้แทนเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งมีเป้าหมายคือต้องการให้แผนฯ สะท้อนความต้องการของชุมชน คือ นำความต้องการของชุมชนมาเป็นองค์ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น เพราะในขณะนี้เราบอกว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางและจริงๆ แล้วก็ต้องเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นความต้องการนำความเดือดร้อนของประชาชนเป็นที่ตั้ง ฉะนั้นแผนงาน/โครงการที่ท้องถิ่นจัดทำขึ้นมาก็ย่อมที่จะสะท้อนความต้องการของชุมชน ^{๑๙๓}

ชุมชนส่วนใหญ่จะมองปัญหาใกล้ตัว ปัญหาความเดือดร้อน ในเรื่องการทำมาหากิน ปัญหาในเรื่องสุขภาพอนามัยเกี่ยวกับรอบๆ ตัว แต่ปัญหาหลักๆ ที่เป็นปัญหาระยะยาว อาจจะมีชุมชนบางแห่งมอง แต่หลาย ๆ ชุมชนไม่ได้มองประเด็นเหล่านี้ คงต้องมานั่งคุยกันในระดับของจังหวัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นว่าทำอย่างไรหรืออาจจะต้องทำร่วมกับกระทรวงมหาดไทย เห็นความสำคัญของการกำหนด กฎหมายที่ให้แผนพัฒนาจังหวัดกับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกันในเรื่องของปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ^{๑๙๔}

จังหวัดกาญจนบุรี ขณะนี้ถูกวางเอาไว้ในตำแหน่งที่ต้องไปต้องเป็นทางผ่านเชื่อมโยงระหว่างทางด้านประเทศเวียดนาม ไปสู่เมืองทวายของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ขณะนี้มีการสร้างถนนจากจังหวัดกาญจนบุรี ไปสู่ เมืองทวายของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเป็นเส้นทางของการลำเลียงสินค้า เพราะฉะนั้นลักษณะของโครงการแบบนี้จะทำให้การวางตำแหน่งของจังหวัด หรือของประชาชน หรือชุมชนในเขตนั่นเปลี่ยนไป ^{๑๙๕}

อาจจะเป็นจังหวัดที่ไม่ใช่เป็นเกษตรกรรมอย่างเดียว แต่ภาคการบริการจะเกิดขึ้น การถ่ายทอดองค์ความรู้และอธิบายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๗ ภายใต้งบับ

^{๑๙๒} สทนากลุ่มเฉพาะ นายสันตพงศ์ เทพวงศ์, ผู้จัดการ หอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๓} สทนากลุ่มเฉพาะ นางประภัสสร เรืองพูนศักดิ์, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปากแพรก จ.กาญจนบุรี, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๔} สทนากลุ่มเฉพาะ นางอุษาวดี อยู่สุภาพ ร, ประธานชมรม อสม เมือง.อ.จ กาญจนบุรี., ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๕} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสมจิตร บัวจันทร์, สมาชิกสภา อบต.เกาะสำโรง, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

มาตรา ๑๖ ระบุไว้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในเรื่องของการประสานแผน เพราะฉะนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถที่จะรับภารกิจนี้ไปทำได้ทุกจังหวัด เพื่อที่จะสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และกระจายความรู้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่างๆ

๑๙๖

คำว่า ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล จะมีการสร้างชุมชนเหมือนกัน ขณะเดียวกันในส่วนของหมู่บ้านก็จะมีคณะกรรมการหมู่บ้าน แบ่งความรับผิดชอบเป็นสาขาต่างๆ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ที่จะรับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้วย ซึ่งทั้ง ๒ ชุดนี้จะทับซ้อนกันได้เป็นชุดเดียวกัน เพราะในหมู่บ้านนั้นคน ๆ เดียวมีหมวกหลายใบ บางคนก็มาเป็นประธานสาขาในคณะกรรมการหมู่บ้าน พอมาประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบล ก็มาเป็นประธานกลุ่มแม่บ้าน ก็คือ คนเดียวกัน แต่ไม่ได้มาประชุมในครั้งเดียวกัน ซึ่งความจริงแล้วปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในหมู่บ้านนั้นก็จะจะเป็นปัญหาเดียวกันกระทรวงจะรับไปดูแลในแง่ของการทำงาน ระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านกับชุมชนที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตว่าจะมีทางที่จะมาบูรณาการและทับซ้อนกัน^{๑๙๗} อำเภอก็จะเข้ามามีส่วนในเรื่องของการประสานในแง่ของการบูรณาการเพราะในหนึ่งอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบล มีแผนพัฒนาของตนเอง ทำอย่างไรจะบูรณาการแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตของอำเภอ โดยไม่จำเป็นว่างบประมาณที่ใช้ในส่วนของเทศบาลตำบลจะใช้จากงบประมาณ บางเรื่องอาจจะเสนอขอผ่านไป

ถ้าเกิดการบูรณาการกันได้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด สามารถที่จะมาเชื่อมโยงกับงบประมาณจังหวัดได้ ถือว่าเป็นที่สุดแล้ว เพราะจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีการบูรณาการงบประมาณระหว่างปีกันได้ ก็คงจะมีความสมบูรณ์ในเรื่องของงบประมาณพัฒนาจังหวัดและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๙๘}

งบประมาณเงินอุดหนุนของท้องถิ่นการใช้งบประมาณเงินอุดหนุนจะสร้างความเข้มแข็งชุมชนได้อย่างไร ความหมายของเงินอุดหนุน คือ ท้องถิ่นต้องการที่จะอุดหนุนให้กับชุมชน เงินอุดหนุน เป็นประเด็นปัญหาพอสมควร ในกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเข้าตรวจสอบพบว่าท้องถิ่นดำเนินการจ่ายเงินไปแล้วไม่ถูกต้อง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินไม่ได้ตัดสินในทันทีว่าท้องถิ่นมีความผิด แต่จะบอกว่าเนื่องจากไม่มีระเบียบรองรับ แล้วก็ขอให้ไปทำการตกลงกับกระทรวงมหาดไทย แต่ความจริงแล้วการทำการตกลงกับกระทรวงมหาดไทยทำได้เป็นบางเรื่อง บางเรื่องทำ

^{๑๙๖} สทนากลุ่มเฉพาะ นางจินตนา เปรียญพันธ์, นักวิชาการชำนาญการเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๗} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสิรินธร รสหวาน, ประธานชุมชน ชุมชนบ้านเหนือ ๓ จ.กาญจนบุรี, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๘} สทนากลุ่มเฉพาะ นายพัลลภ เรืองสุณิมิต, สมาชิกสภาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ไม่ได้ เพราะฉะนั้น เวลาจ่ายเงินแล้วต้องคำนึงถึงหลักการ ที่จะให้ คือ เรื่องเงินอุดหนุน จะมีอยู่ ๒ ส่วน ส่วนแรกที่รัฐบาลอุดหนุนให้เป็นการอุดหนุนประจำปีทุกวันนี้นี้ บางทีรัฐบาลจ่ายให้ ๑ งวด ๒ งวด หรือ ๓ งวด แต่ที่จะทำความเข้าใจก็คือท่านจะอุดหนุนให้ส่วนราชการหรือองค์กรดำเนินการอะไร หลักสำคัญก็คือว่าต้องเป็นภารกิจที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ ดังนั้น ในหลักการให้พิจารณาว่าจะอุดหนุนได้หรือไม่ได้^{๑๙๙}

ท้องที่กับท้องถิ่นควรมีการประสานงานกัน การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างไร ในระดับจังหวัดจะเป็นพี่เลี้ยงให้ในโครงสร้างการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ แนวทางที่ จะทำให้เกิดการบูรณาการในระดับพื้นที่ ชุมชน การบูรณาการที่สำคัญที่จะประสบความสำเร็จได้ อันดับแรกคำว่า บูรณาการที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ ต้องมีใจต่อกันอย่างไร มีความพร้อมทุ่มเททำงานหรือไม่ มีความพร้อมในการพัฒนาบ้านเมืองร่วมกันหรือไม่ หากจิตใจเป็นไปในแนวทางเดียวกันการบูรณาการก็เกิดขึ้นได้^{๒๐๐}

การทำกิจกรรมของแต่ละหมู่บ้าน เช่น อบต.และอบจ. ให้การสนับสนุนงบประมาณในการสร้างอาคาร เงินทุนแก่หมู่บ้านต่างๆ หลังจากทีสนับสนุนให้แต่ละหมู่บ้านมีการดำเนินกิจกรรมแล้ว คณะท้องถิ่น ท้องที่ จะใช้เวทีประชุมสัจจรประจำเดือนในการติดตามความคืบหน้าของการดำเนินกิจกรรมของแต่ละหมู่บ้าน^{๒๐๑} จากการสรุปบทเรียนของแกนนำหลังจากผ่านประสบการณ์การทำกิจกรรมแต่ละหมู่บ้านเล่าสู่กันฟังว่า การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ เป็นการช่วยลดปัญหา เช่น ปัญหาสุขภาพเป็นการลดค่าใช้จ่ายเรื่องค่าป่วย ค่ายา แต่ก็ไม่สามารถลดได้ทั้งหมด ส่วนการผลิตเพื่อเพิ่มค่าของผลิตผลของท้องถิ่น เช่น ผลิตน้ำดื่ม โรงสีข้าว ชาวบ้านมีปัญหาพอสมควร เพราะชุมชนไม่มีประสบการณ์ด้านการตลาด การบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์ ความรู้ของชาวบ้านที่ทำงาน ทำไร่ เรารู้แต่เรื่องของการปลูก การไถยา ใช้ปุ๋ย กิจกรรมของกลุ่มจึงค่อยเป็น ค่อยไป^{๒๐๒}

“ปฏิทินชุมชน ” หากหน่วยงานใดอยากมาร่วมประชุมกับชา วบ้านก็สามารถมาร่วมได้ ตามแผนปฏิทินชุมชน ที่ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดไว้ เป็นภาพสะท้อนวิธีการพัฒนาประการหนึ่งที่ใช้ชุมชนเป็นตัวตั้ง การแจ้งปฏิทินให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทราบถ้าหากจะลงพื้นที่ที่ลงพื้นที่ร่วมกันกับคณะท้องถิ่นท้องที่ จึงเป็นการบูรณาการหน่วยงานที่ทำงานหนุนเสริมชุมชนร่วมกันลงพื้นที่ และหนุนเสริมชุมชนตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งทางด้านความรู้ งบประมาณ หรือ

^{๑๙๙} สทนากลุ่ม เฉพาะ นางสาวนงนุช อินทโชติ, เจ้าหน้าที่บัญชี หอการค้า จ.กาญจนบุรี, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๐} สทนากลุ่ม เฉพาะ นางสาวสิริธร รสหวาน , ประธานชุมชน ชุมชนบ้านเหนือ ๓ จ.กาญจนบุรี , ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๑} สทนากลุ่มเฉพาะ นางจรรยาศรี นาคินทร์, ประธาน อบ.พรอ.พร. เทศบาลเมือง จ.กาญจนบุรี, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๒} สทนากลุ่มเฉพาะ นายสันทพงศ์ เทพวงศ์, ผู้จัดการ หอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี, ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ทรัพยากรอื่นๆ แก่ชุมชนจึงเป็นการเสริมพลังระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการในพื้นที่ส่วนกิจกรรมงานพัฒนามีการรวมกลุ่มกันขึ้นตามหมู่บ้านต่างๆ ตามประสบการณ์และตามความสามารถของแต่ละหมู่

จังหวัดกาญจนบุรีเป็น “เมืองประวัติศาสตร์ ธรรมชาติอัศจรรย์ สวรรค์นักผจญภัย” มีศักยภาพในการท่องเที่ยวระดับสูง เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของภูมิภาคตะวันตก อุดมด้วยทรัพยากรทาง การท่องเที่ยวที่สวยงามและหลากหลาย ทั้งสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ มีการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ การท่องเที่ยวที่ครบครัน การเดินทางสะดวกและรวดเร็วใช้ระยะเวลาเพียง ๑-๓ ชั่วโมงเท่านั้นจากกรุงเทพมหานคร ทั้งทางรถยนต์ และรถไฟ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น น้ำตกเอราวัณ น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น น้ำตกไทรโยคน้อย น้ำตกไทรโยคใหญ่ น้ำตกนางครวญ น้ำตกเกริงกระเวีย น้ำตกผาตาด ถ้ำธารลอด ถ้ำดาวดิงส์ ถ้ำพระธาตุ ถ้ำเสาหิน ถ้ำสวรรค์บันดาล น้ำพุร้อนหินดาด แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น สะพานข้ามแม่ น้ำแคว อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ สุสานทหารสัมพันธมิตร โบราณสถานเจดีย์ยุทธหัตถี โบราณสถานพงตึก อนุสรณ์สถานช่องเขาขาด แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เขื่อนวชิราลงกรณ์ เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนแม่กลอง และเขื่อน ท่าทุ่งนา จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวและนักทัศนาจรเดินทางมาเยี่ยมชมจำนวนมากในแต่ละปี^{๒๐๓}

ดังนั้น การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ เป็นการใช้ชีวิตของคนในชุมชน อย่างยั่งยืนหาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น การรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างในชุมชน ขนักรักษาคนในชุมชนมีการเก็บรวมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักการทำบัญชีครัวเรือน ให้ความเคารพผู้อาวุโสในชุมชน มีการจัดกิจกรรมเฝ้าเวรยามในวัด มีการจัดกิจกรรมประจำปีพระเพณีต่าง ๆ เป็นชุมชนรักษาศิล ๕ ทั้งครอบครัวชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รู้จักการให้ รักษาวิชาในการพูด วัดยังเป็นศูนย์กลางในการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นที่พักของประชาชน^{๒๐๔}

ที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาตั้งแต่ฐานแรกคือแผนชุมชน ซึ่งเป็นความต้องการของท้องถิ่นของชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในการพัฒนาต้องไปด้วยกันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อนำเสนอความต้องการของชุมชน โดย ต้องให้ความรู้ให้เห็นคุณค่า โดยการตั้งคณะทำงานประจำชุมชน^{๒๐๕} องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการอบรมให้ความรู้

^{๒๐๓} สัมภาษณ์ นายแรม เชียงกา , เลขาณายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี, ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๔} สัมภาษณ์ พระมหาวัชชัย กลยาโณ ,เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๗.

^{๒๐๕} สัมภาษณ์ นายวิชัย ล้อศิริ , อดีตนายกเทศมนตรีท่าเรือพระแท่น จ.กาญจนบุรี, ๑๐ เมษายน ๒๕๕๗.

แก่ชุมชน ซึ่งถ้าหากชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขตั้งแต่ต้นตอของการเกิดปัญหา จะเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาวการส่งเสริมอาชีพเฉพาะของชุมชนซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สร้างเศรษฐกิจในชุมชน หาแนวทางช่วยกันอนุรักษ์และป้องกันสิ่งแวดล้อมในชุมชน ชุมชนอยู่ได้ สังคมร่มเย็น เมื่อมีเหตุทุกคนก็ร่วมกันประชุมหาแนวทางแก้ไขอย่างพร้อมเพรียงกัน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนในการดำเนินการตรวจสอบการบริหารงาน การให้ความรู้^{๒๐๖} และการอบรมในระเบียบกฎหมายแก่ประชาชน ส่วนการตรวจสอบโดยฝ่ายสภาท้องถิ่น มีการเปิดโอกาสให้สภาท้องถิ่นในการตรวจสอบการทำงาน ได้หลายช่องทาง เช่น การตั้งกระทู้ถาม หรือการเปิดอภิปรายผู้บริหารท้องถิ่นและมีวิธีการเชิญภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมสภาท้องถิ่น มีกระบวนการทำประชาคมโดยมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า

ด้านเศรษฐกิจ การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำ นำ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ คือหลักหัวใจเศรษฐกิจ มาบูรณาการ เศรษฐกิจ คนในชุมชน ขยันหาทรัพย์รวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม รักษาทรัพย์ที่หามาได้โดยการมีธนาการชุมชน หาความรู้จากเลือกปราชญ์ รู้จักการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในด้าน เศรษฐกิจ การขยันประกอบอาชีพ หาอาชีพเสริมในชุมชน นอกจากพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ยังสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สามารถสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้กับชุมชนได้

ด้านสังคม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักศีลมาบูรณาการ สรุปได้ว่า สังคมปลอดภัย ปลอดภัยปลอดภัย คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย มีการปกครองกันโดยการรักษาศีล การมีศีล ในการอยู่ร่วมกัน โดยไม่ต้องใช้กฎหมายในการบังคับให้อยู่ร่วมกันได้ การรักษากายใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษากติตามระเบียบวินัย

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักอวาสสัปปายะมาบูรณาการ สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในชุมชน น่ารื่นรมย์ เหมาะกับธรรมชาติ และวิถีชีวิต อยู่อย่างพอเพียงและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คนพึงป่า ป่าพึ่งคน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้เรามอง สบายตา สภาพแวดล้อมดี

ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักสังคหัตถุธรรมบูรณาการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้ชุมชนมีศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวและร่วมใจร่วมกัน ในชุมชนเดียวกันรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีจิตอาสาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ได้ ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมตามประเพณีและวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา

^{๒๐๖} สัมภาษณ์ พระครูกาญจนสิรินธร, เจ้าคณะอำเภอพนมทวน, ๔ มีนาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๑ การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด
กาญจนบุรี ด้านเศรษฐกิจ ตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น	แนวทาง การพัฒนาท้องถิ่น	การจัดการชุมชนวิถีพุทธ ด้านเศรษฐกิจ
๑. ยุทธศาสตร์การ พัฒนา ด้านเศรษฐกิจ	๑. การส่งเสริมอาชีพ ๒. การส่งเสริมการลงทุน ๓. การพาณิชย์กรรม ๔. การท่องเที่ยว ๕. การคมนาคมและการ ขนส่ง ๖. การส่งเสริมสนับสนุนและ บำรุงรักษาสาธารณูปโภค ขั้นพื้นฐาน ๗. การผังเมือง	- ขยายหารายได้จากการ ประกอบอาชีพ เสริมในชุมชน - ขนรับรักษา ชุมชนมีรวมกลุ่มออมทรัพย์ - การอนุรักษ์โบราณสถาน - ชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน

จากตารางที่ ๔.๑ สรุปได้ว่า แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นแผนปฏิบัติการที่เป็นความต้องการ
ของประชาชน ชุมชนในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดสำนึกในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบผลประโยชน์ของ
ส่วนรวม และรักษาความเจริญก้าวหน้าอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะเน้นความร่วมมือของ
ประชาชนในสังคมนั้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่จะทำงานร่วมกัน และวิธีการนี้ต้องเป็นที่ยอมรับว่า
สามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมได้อย่างถาวรและมีประโยชน์ต่อสังคมการแก้ปัญหาสังคมจึง
ต้องทำอย่างรอบคอบ และต้องอาศัยความร่วมมือกันของบุคคลจากหลายๆฝ่าย และโดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งประชาชนในสังคมนั้น ๆ จะต้องรับรู้ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเสมอ
การพัฒนาสังคมจึงต้องเป็นทั้งกระบวนการ วิธีการ ธรรมเนียมเปลี่ยนแปลงและแผนการดำเนินงาน
แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น น้ำตกเอราวัณ น้ำตกไทรโยคน้อย น้ำตกไทรโยคใหญ่ น้ำตกนาง
ครวญ น้ำตกเกริงกระเวีย ถ้ำธารลอด ถ้ำดาวดิงส์ ถ้ำพระธาตุ น้ำพุร้อนหินดาด

ตารางที่ ๔.๒ การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด
กาญจนบุรี ด้านสังคม ตามหลักสี่

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น	แนวทาง การพัฒนาท้องถิ่น	การจัดการชุมชนวิถีพุทธ ตามหลักสี่
๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านสังคม	๑. งานสวัสดิการสังคม การสังคม สงเคราะห์ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส ๒. การพัฒนาและส่งเสริมการกีฬาและ นันทนาการ การพัฒนาส่งเสริม บุคลากรและการกีฬา การจัดให้มี สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ๓. การศึกษาตลอดชีวิต - การจัดการศึกษา ในระบบ - การจัดการศึกษานอกระบบ -การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ๔. การสาธารณสุข ส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การป้องกันและ ควบคุมโรค ๕. การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด และเฝ้าระวังอย่างยั่งยืน ๖. การส่งเสริมเครือข่ายทางสังคมและ สถาบันครอบครัว ๗. การรักษาความสงบเรียบร้อยและความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๘. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๙. การส่งเสริมประชาธิปไตย	๑. ชุมชนสี่ ๕ ๒. มีการรักษาสีล ๓. ส่งเสริมให้ประชาชน ในชุมชนประกอบอาชีพ สุจริต ๔. ประชาชนรักษาสีล เข้าวัด ทำบุญในวันพระ ๕. ชุมชนปลอดภัยมุข ๖. ชุมชนปลอดภัยมัย ๗. ชุมชนคิดดี พุดมวินัย

จากตารางที่ ๔.๒ สรุปได้ว่า การจัดการชุมชนวิถีพุทธที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อแบ่งเบาภาระขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลต่อการพัฒนาด้านสังคม ประชาชนในชุมชนมีศีลหลักทฤษฎีธรรมมีกตัญญูตถะวินัยธรรม การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนและคอยช่วยเหลือกัน มีคุณภาพชีวิต โดย ประชาชน เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกขั้นตอนอย่างมีระบบ ผ่านคณะกรรมการชุมชน ในการส่งต่อนโยบายและความต้องการไปยังหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นต้น เพื่อบอกความต้องการไปยัง อบต. อบจ. เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนา ๓ ปี ของท้องถิ่น ทำให้ปัญหาของสังคมลดน้อยและหมดไปในที่สุดป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้นหรือปัญหาในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นแก่สังคมอีกทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าขึ้นมาแทนทำให้

ประชาชนในสังคมสามัคคีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามฐานะของแต่ละบุคคลทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในสังคมนั้น ๆ จะต้องรับรู้ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเสมอ การพัฒนาสังคมจึงต้องเป็นทั้งกระบวนการ วิธีการกรรมวิธีเปลี่ยนแปลงและแผนการดำเนินงานความร่วมมือของประชาชนในชุมชนนั้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่จะทำงานร่วมกัน และวิธีการนี้ต้องเป็นที่ยอมรับว่า สามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมได้อย่างถาวรและมีประโยชน์ต่อสังคมการพัฒนาสังคมในหน่วยย่อยนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่เป็นหน่วยใหญ่ เริ่มต้นที่การพัฒนาที่ตัวบุคคล ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะกระจายอยู่ตามสังคมต่าง ๆ ถ้าประชาชนได้รับการพัฒนานำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมได้อย่างถาวรและมีประโยชน์ต่อสังคม

ตารางที่ ๔.๓การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักอวาสสัปปายะ

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น	แนวทาง การพัฒนาท้องถิ่น	การจัดการชุมชนวิถีพุทธ ตามหลักอวาสสัปปายะ
๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	๑. การจัดการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ๒. การคุ้มครองดูแลและ บำรุงรักษาป่าธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ๓. การจัดการสิ่งแวดล้อม และมลพิษต่าง ๆ ๔. การดูแลรักษาที่ สาธารณะ	๑. ชุมชนสัปปายะ ๒. สภาพแวดล้อมน่ามอง ๓. การปลูกต้นไม้หน้าบ้านให้ น่ามอง ๔. วัดอยู่ใกล้ชุมชน ๕. มีการรักษาสภาพบึง หนอง สองข้างทาง ๖. ถนนหนทางสะอาด ๗. ประชาชนช่วยกันอนุรักษ์ ต้นน้ำ ลำธาร

จากตารางที่ ๔.๓ การจัดการชุมชนวิถีพุทธ เพื่อส่งเสริมและ สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนเป็นโครงการเอนกประสงค์ที่ช่วยแก้ปัญหาได้หลายด้าน มีเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปพร้อม ๆ กับการดำเนินงานประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดผู้นำในท้องถิ่น ประชาชนช่วยกันอนุรักษ์ป่า ต้นน้ำ ลำธาร และเยาวชนมีส่วนร่วมในโครงการรัฐต้องเตรียมจัดบริการให้การสนับสนุน การวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพทุกระดับร่วมกับองค์กรเอกชน อาสาสมัคร

ต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมีการวางแผนให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนที่สอดคล้องกับความเจริญในระดับชาติด้วยเตรียมความพร้อมเพื่อการรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๔ การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น	แนวทาง การพัฒนาท้องถิ่น	การจัดการชุมชนวิถีพุทธ หลักสังคหวัตถุ
๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม	๑. ยกย่องคนดี มีคุณธรรม ๒. การส่งเสริมและ สนับสนุนการดำเนินงาน ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม คุณธรรมและ จริยธรรม ๓. การปกป้อง ค้ำครอง ควบคุม ดูแล รักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ๔. ส่งเสริมและสนับสนุนภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ๕. ส่งเสริมและสนับสนุน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ชาติไทย	๑. ประชาชนในชุมชนยึด เหนี่ยวกันด้วยศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ท้องถิ่น ๒. ประชาชนในชุมชนมีการ แบ่งปันประณส่วนตนเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม ในการ เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชน ๓. เป็นชุมชนเอื้อเพื่อ เพื่อแผ่ ๔. เป็นชุมชนของเรียนรู้ทาง วัฒนธรรม ๕. เป็นชุมชนที่พูดดี มีอัธยาศัย ๖. ชุมชนสร้างคนดี มีน้ำใจ

จากตารางที่ ๔.๔ การจัดการชุมชนวิถีพุทธ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับการพัฒนาท้องถิ่น และสามารถช่วยเหลือหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาตรงความต้องการของประชาชนและสามารถแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้จริง การรวมกันของชุมชน ถือเป็นกระบวนการให้การศึกษาภาคชีวิตแก่ประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคน การให้การศึกษา ต้องให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องกันไป トラบเท่าที่บุคคลยังดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนการเพิ่มขีดความสามารถในการภาค

การเกษตร การท่องเที่ยว และการค้าขายแดนการสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดกาญจนบุรี การยกระดับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว

จากการศึกษา พบว่าการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มที่การพัฒนาคนเพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ การจัดการชุมชนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้นในทุกๆด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวะการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (relf-help)ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม

๔.๑.๓ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี

จากการศึกษาการจัดการชุมชนวิถีพุทธ ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งทุกหน่วยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หน่วยงานรัฐในท้องถิ่น ต้องช่วยเหลือและให้แนวทางแก่ชุมชน ส่งเสริมสิ่งที่ชุมชนได้ร่วมกันประชุมปรึกษาหารือถึงความต้องการผู้วิจัยได้สรุปความสัมพันธ์ ได้ดังนี้

๑. เป็นการส่งเสริมให้ ประชาชน ผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุม เป็นการยอมรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และชุมชนเข้มแข็ง ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความมั่นคงช่วยเหลือท้องถิ่นตนเองได้อย่างยั่งยืน ทำให้สามารถรู้ถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จุดมุ่งหมายของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๒. เป็นการส่งเสริมการ จัดการตามแนววิถีพุทธ ในการตัดสินใจ โดยให้ความสำคัญกับชุมชนในการเข้าร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน และการยอมรับมติ เกี่ยวกับการวางแผน กำหนดนโยบาย โครงการ กิจกรรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไปอย่างพร้อมเพรียงกันการประชุม การพูดคุย การสนทนา การเข้าประชุมต้องเข้าและออกกันอย่างพร้อมเพรียงหรือทำกิจที่พึงทำ ทำให้สามารถรู้ถึงการดำเนินงาน จุดมุ่งหมาย แนวนโยบาย แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของชุมชนร่วมกัน ทำให้ชุมชนเกิดความเป็นเอกภาพ ลดปัญหาความไม่เสมอภาคในการปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่น ประสบความสำเร็จได้ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๓. การปฏิบัติตาม กฎ กติกาของชุมชน การกำหนดหรือบัญญัติสิ่งอะไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางการบริหารหรือการบัญญัติกฎหมายระเบียบต่าง ๆ จะต้องศึกษาอย่างละเอียดถึง

การจะเปลี่ยนแปลง หรือบัญญัติสิ่งใดออกมา ทำให้สามารถรู้ถึงความแตกต่างของบริบทแต่ละชุมชน ทั้งความโดดเด่นทางวัฒนธรรม อาชีพ ความพร้อมสังคมจะต้องเคารพและยอมรับกฎกติกาของสังคม ในการอยู่ร่วมกัน และในการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๔. ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ (การรับฟังผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน หน่วยงานภายนอก) การพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืนและชุมชนต้องเข้มแข็งนั้น การเสนอแนะของ หน่วยงานต่าง ๆ เป็นสิ่งอันควรฟัง การเคารพผู้รู้หรือวิญญูชนที่ได้บัญญัติในเรื่องต่าง ๆ การเคารพนับถือการอ่อนน้อมถ่อมตนกับทุกคนในองค์กรเป็น สิ่งที่สำคัญ การเคารพกฎเกณฑ์ กฎระเบียบ หรือกติกา หรือผู้รู้ในองค์กรหรือในสังคมนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ดีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๕. การยอมรับซึ่งกันและกันและมีสิทธิเท่าเทียมกัน ผู้หญิงหรือผู้ชายในทางกฎหมายมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน ต่าง ๆ ทุกคนมีสิทธิเสนอ รับฟัง แสดงความคิดเห็น และที่ต้องประสานงานและส่งเสริมชุมชนให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๖. การบำรุงรักษาปูชนียสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีความสำคัญกับชุมชนต่าง ๆ ในชุมชนต่าง ๆ เหล่านั้นจะมีปูชนียสถาน เช่น วัดวาอาราม ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชน ทุกคนใน ชุมชน ต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชนเหล่านั้น เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์ในการ จัดการชุมชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๗. การอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนต้องให้โอกาส ให้มีความสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนกับวัด ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนทั่วไปในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีของเยาวชนและคนในชุมชนร่วมกัน วัดเป็นที่พึ่งของคนในชุมชนมีการยกย่องคนดีในตำบล ชุมชน และหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

กระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการแผนชุมชน แผนชุมชนเป็นแผนสำคัญ ที่จะตอบ โจทย์ของทุกกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ได้ เป็นแผนที่เสนอความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น หัวใจสำคัญของแผนชุมชน คือ กระบวนการการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนต้องร่วมกันคิดปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนว่ามีอะไรบ้าง เส้นทางคมนาคม ถนน แหล่งน้ำเป็นอย่างไร

๑. การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ โดยการรวมกลุ่มของชุมชน เพื่อร่วมวางแผน ปรึกษาหาแนวทาง เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน ให้ทุก

คนมีความเป็นอยู่และชีวิตที่ดี หากจุดเด่นของแต่ละหมู่บ้านเพื่อสร้างอาชีพที่เป็นจุดขายแหล่งรายได้ของชุมชน มีการตั้งสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งเป็นสถาบันการเงินของท้องถิ่นที่สามารถ ถักเชื่อมโยงคนในตำบล

๒. การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่ ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้านสังคม การพึ่งพาช่วยเหลือกันของเพื่อนบ้านเรือนเคียง อาศัยความเอื้ออาทร ในเรื่องการช่วยกันดูแลสุขภาพของคนในชุมชน เป็นเครื่องดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน และปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ หรือตามธรรมเนียมชุมชน ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ซึ่งนโยบายรัฐกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน รวมทั้งมีกระบวนการจัดทำวาระการ พัฒนาของชุมชนท้องถิ่นเป็นข้อตกลงร่วมกันที่ชุมชนต้องปฏิบัติ

๓. การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วม ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีจิตสาธารณะ จิตสำนึกในควมมีคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีต่อตัวเรา เช่น กลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน นักศึกษา ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ ปกป้องและดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และร่วมกัน กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในชุมชน แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค ทั้งในระบบโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ

๔. การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยการยกย่องคนดี รักษาวัฒนธรรมที่เป็นของท้องถิ่น เอกลักษณะต่างๆ ที่เป็นของท้องถิ่น เพื่อดำรงคงไว้ให้ลูกหลานและส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ หลักศีล หลักอวาสาสัปปายะ และ หลักสังคหวัตถุ มาบูรณาการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น **ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ๔ ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สามารถสรุปและสร้างเป็นองค์ความรู้ย่อยได้ดังนี้

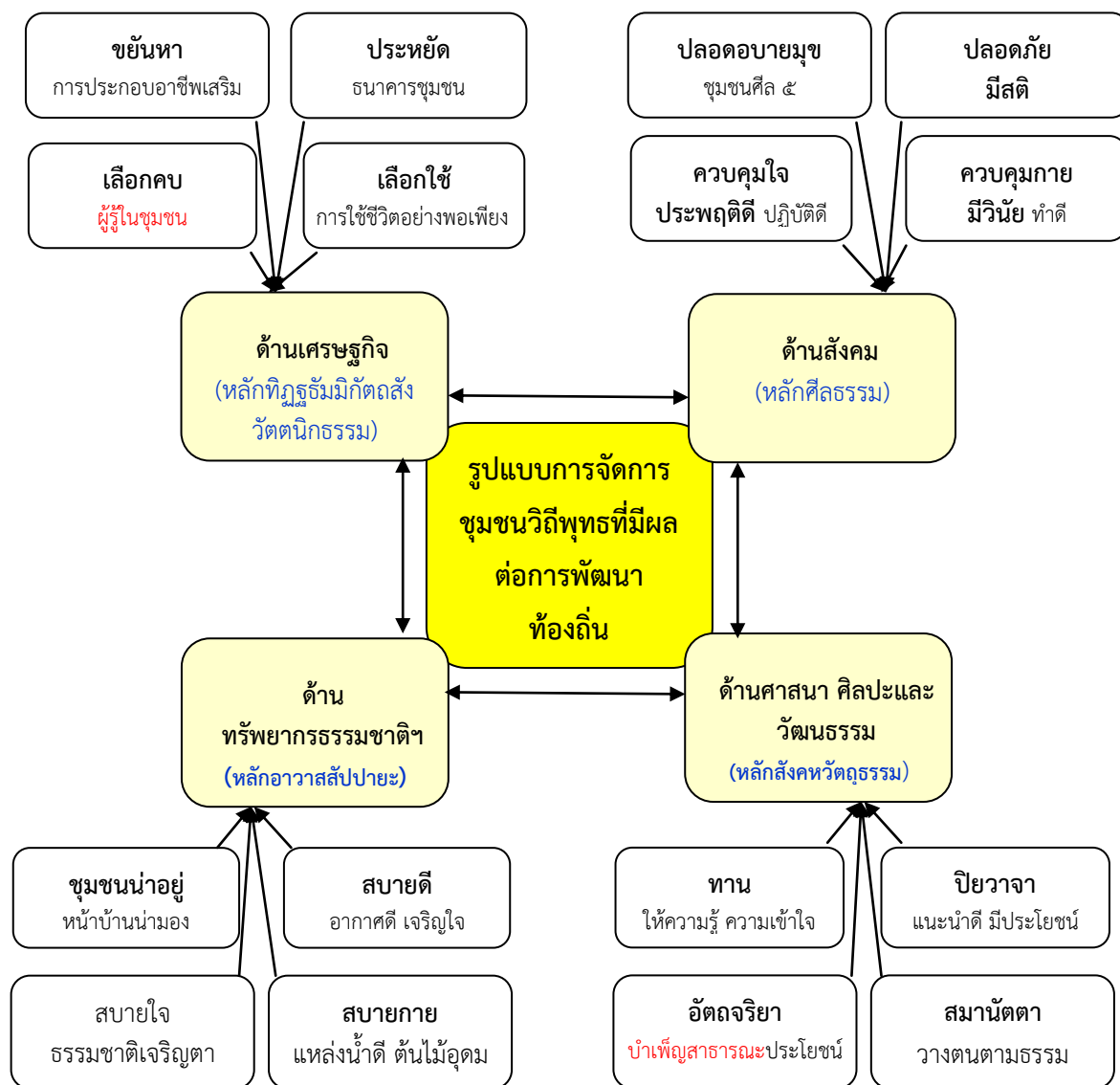
ด้านเศรษฐกิจ การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำ นำ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ คือหลักหัวใจเศรษฐกิจ มาบูรณาการ เศรษฐกิจ คนในชุมชน ขยันหาทรัพย์รวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม รักษาทรัพย์ที่หามาได้โดยการมีธนาคารชุมชน หาความรู้จากเลือกปราชญ์ รู้จักการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในด้าน เศรษฐกิจ การขยันประกอบอาชีพ หาอาชีพเสริมในชุมชน นอกจากพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ยังสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สามารถสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้กับชุมชนได้

ด้านสังคม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักศีลมาบูรณาการ สรุปได้ว่า สังคมปลอดภัย ปลอดภัยปาก ปลอดภัยใจ คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย มีการปกครองกันโดยการรักษาศีล การมีศีล ในการอยู่ร่วมกัน โดยไม่ต้องใช้กฎหมายในการบังคับให้อยู่ร่วมกันได้ การรักษาจิตใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักอวาสสัปปายะมาบูรณาการ สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในชุมชน น่ารื่นรมย์ เหมาะกับธรรมชาติ และวิถีชีวิต อยู่อย่างพอเพียงและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คนพึ่งพา ป่าพึ่งคน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้คนมอง สบายตา สภาพแวดล้อมดี

ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักสังคหัตถุธรรมบูรณาการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้ชุมชนมีศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวและร่วมใจร่วมกัน ในชุมชนเดียวกันรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความรู้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีจิตอาสาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ได้ ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมตามประเพณีและวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา

รูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

แผนภาพที่ ๔.๑๐ รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการจัดการชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี

ด้านเศรษฐกิจ คนในชุมชนขยันหาทรัพย์ประกอบอาชีพเสริม รู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัดโดยการออม เลือกคบการเข้าเป็นสมาชิกชุมชน และเลือกใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ด้านสังคม คนมีศีล ประพฤติดี ปฏิบัติดี มีวินัย มีศีลเป็นกฎ น้ำใจงาม ชุมชนศีล ๕ ปลอดอบายมุข ปลอดภัย

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนสัปปายะ ชุมชนน่าอยู่ ธรรมชาติเจริญตา เจริญใจ อากาศดี สะอาดหน้าบ้านน่ามอง ช่วยกันรักษาแหล่งน้ำดี ไม่มีมลภาวะ

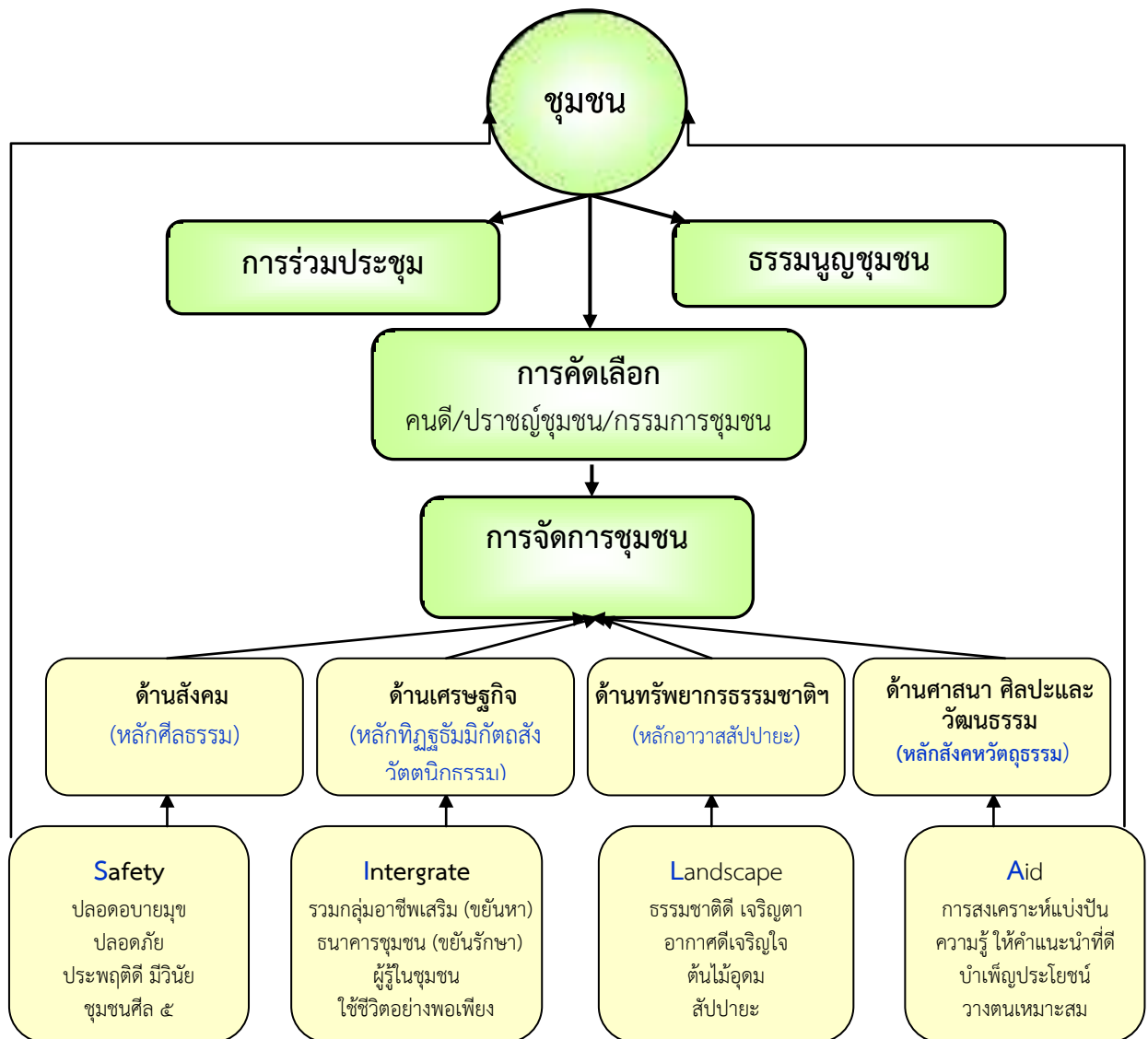
ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สังคมดีมีศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักการแบ่งปันความรู้ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ต่อส่วนรวมในชุมชน รักษาขนบธรรมเนียมท้องถิ่น

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น” โดยนำหลักธรรมมาจัดการตามแนววิถีพุทธ จนทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น คือ “SILA Model” ชุมชนดีเพราะคนมีศีล มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชุมชน รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ชยันในการหาและรักษาทรัพย์ อยู่อย่างปลอดภัย ชุมชนปลอดภัย ชุมชนปลอดภัย เป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ความรู้ถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรม ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน สภาพแวดล้อมดี ธรรมชาติปลอดภัย อากาศดี น้ำสะอาด ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น

แผนภูมิที่ ๔.๑๑ แสดงการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น “SILA Model”

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยหลักชุมชนดีเพราะคน มีศีล มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชุมชน รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ชยันในการหาและรักษา ทรัพย์ อยู่อย่างปลอดภัย ชุมชนปลอดภัยมุข เป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันความรู้ถ่ายทอด ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรม ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน สภาพแวดล้อมดี ธรรมชาติ ปลอดภัย โปร่ง อากาศดี น้ำสะอาด ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอธิบายได้ ตาม “SILA Model” ดังนี้

S = Safety อธิบายได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักศีลมา บูรณาการชุมชน ให้เป็นชุมชนศีล ๕ ปลอดภัย ปลอดภัยมุข คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย

I = Intergrate อธิบายได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักหัวใจ เศรษฐีมาบูรณาการ เศรษฐกิจ ส่งเสริมคนในชุมชนให้ขยันหาทรัพย์ รวมกลุ่มประกอบอาชีพเสริม รักษาทรัพย์ที่หามาได้โดยการมีธนาคารชุมชน หาความรู้เพิ่มมูลค่าในตนจากปราชญ์ชุมชน รู้จักการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

L = Landscape อธิบายได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลัก อวาสาสัปปายะมาบูรณาการทรัพยากรและธรรมชาติในชุมชน ให้สัปปายะ น่ายู่ ช่วยกันรักษา ธรรมชาติให้เจริญตาน่าอยู่ ต้นไม้อุดม แหล่งน้ำดี อากาศสดชื่น และช่วยกันอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร

A = Aid อธิบายได้ว่า การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยการนำหลักสังคหวัตถุ ธรรมบูรณาการ ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้คนชุมชนมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวและร่วมใจ ร่วมใจกัน ในชุมชนเดียวกันรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีจิตอาสาพร้อมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์